बागमती नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

बागमती, सर्लाही

मधेश प्रदेश, नेपाल

ईमेल ......@gmail.com
वेबसाईट............gov.np

पत्र संख्या : २०८१/०८२ मिति :

बागमती नगरपालिका सर्लाही जिल्लाको वहु प्रकोप प्रभावित नगरपालिकाको रुपमा परिचित छ । चुरेबाट बग्ने अन्य स- साना खोला र खोल्सीहरुले समेत यस नगरपालिकामा प्रत्येक वर्ष बाढीको जोखिम भईरहने गर्दछ । त्यस्तै अन्य विपद्हरुको जोखिमबाट समेत यस नगरपालिकामा जनधनको क्षति हुने गरेको छ । वर्षेनी हुने प्रकोपवाट बागमती वासीहरुलाई विपद्को बेलामा राहत दिने व्यवस्थापन गर्ने कुरामा श्रोत साधन सिमित भएको परिप्रेक्षमा विपद तथा जलवायु परिवर्तनलाई योजनावद्ध र व्यवस्थित गर्न बागमती नगरपालिकाले प्रयास शुरु गरेको जानकारी पाउँदा म लगायत सिङ्गो पालिका हर्षित छ । यस प्रकारको प्रयासका लागि हार्दिक शुभकामना दिन चाहन्छु ।

नेपाल सरकारले पनि विपद् व्यवस्थापनलाई विपद् आए पछि भन्दा आउनु पूर्व नै जोखिमको न्युनिकरण तथा व्यवस्थापनका लागि जोखिमको अल्पीकरण तथा विपद्पूर्व तयारीलाई जोड दिएको छ । यहि परिप्रेक्षमा यस नगरपालिकामा स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिति तथा वडा विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिति गठन भईसकेको र अगामी दिनमा यस नगरपालिकाको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा गरि कार्यान्वयन गर्ने तयारीमा रहेको छ । यो योजना तर्जुमा समग्र नगरपालिकाकै लागि सिकाई तथा सन्दर्भ सामग्रीको रुपमा लिईने छ । यो योजना विपद्को उच्च जोखिममा रहेको समुदायका लागि मार्गदिशा प्रदान गर्ने तथा अन्य समुदायले यस्तै प्रयास गर्न उत्प्रेरणा जगाउने आश राखिएको छ ।
यो योजनाले समुदायको विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलका स्थानीय आवश्यक्ताहरुको पहिचान गरेको छ नगरपालिकाले यो योजनालाई नगरपालिका मार्फत प्राथमिकतामा राखेर नगरपालिकाको आवधिक तथा वार्षिक योजनाहरुमा समावेश गर्न सुझाव सहित आवश्यक सहयोग गर्ने प्रतिवद्धता व्यक्त गर्न चाहन्छु । यो योजना कार्यान्वयनले समग्र नगरपालिकालाई दिगो, सुरक्षित तथा उत्थानशील समाज निर्माणमा सहयोग पुग्ने भएकोले यसको कार्यान्वयनमा नगरपालिकाले सक्दो सहयोग गर्न ईच्छुक रहेको जानकारी गराउँदछु ।
यो योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयनको अवस्थामा ल्याउनु भएकोमा नगरकार्यपालिका तथा सम्पूर्ण पालिका समिति, कर्मचारी, स्थानीय विद्यालय तथा शिक्षक, ज्येष्ठ नागरिक, महिला, युवा, बालबालिका तथा अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथा अन्य सरोकारवालाहरु सम्पुर्णमा हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्दछु ।

2079/05/18

प्रतित भण्डारी
नि. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील र विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

तयार गरेको मिति : २०८१ साल पौष १४

बगमती नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

सर्लाही, मधेश प्रदेश

बागमती नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

बागमती,सर्लाही
मधेश प्रदेश, नेपाल

ईमेलः ....@gmail.com
वेबसाईटः............gov.np

पत्र संख्या : २०८१/०८२ मिति :

बागमती नगरपालिका सर्लाही जिल्लाको बहुप्रकोप प्रभावित नगरपालिकाको रुपमा परिचित छ । चुरेबाट बग्ने अन्य स- साना खोलहरुले समेत यस नगरपालिकामा प्रत्येक वर्ष बाढीको जोखिम भईरहने गर्दछ । त्यस्तै अन्य विपद्हरुको जोखिमबाट समेत नगरपालिकामा जनधनको क्षतिहुने गरेको छ । वर्षेनी हुने प्रकोपबाट बागमती वासीहरुलाई विपद्को बेलामा राहत दिने वाव्यव स्थापन गर्ने कुरामा श्रोत साधन सिमित भएको परिपेक्षमा विपद तथा जलवायु परिवर्तनलाई योजनावद्ध र व्यवस्थित गर्न बागमती नगरपालिकाले प्रयास शुरु गरेको जानकारी पाउँदा म तथा सिङो पालिका हर्षित छ । यस प्रकारको प्रयासका लागि हार्दिक शुभकामन ादिन चाहन्छु ।

नेपाल सरकारले पनिविपद् व्यवस्थापानलाई विपद्आए पछि भन्दाआउनु पूर्व नै जोखिमको न्युनिकरन तथाव्यवस्थापानकालागि जोखिमको अल्पीकरण तथा विपद्पूर्व तयारीलाई जोड दिएको छ। यहि परिपेक्षमा यस नगरपालिकामा स्थानीय विपद् तथाजलवायु उत्थानशील समिति तथा वडा विपद् तथाजलवायु उत्थानशील समिति गठन भईसकेको र अगामी दिनमा यस नगरपालिकाको स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा गरि कार्यान्वयन गर्ने तयारीमा रहेको छ । यो योजनातर्जुमा समग्र नगरपालिकाकै लागि सिकाई तथा सन्दर्भ सामग्रीको रुपमा लिईने छ। यो योजनाविपद्को उच्च जोखिममा रहेको समुदायका लागि मार्गदिशा प्रदान गर्ने तथा अन्य समुदायले यस्तै प्रयास गर्न उत्प्रेरणा जगाउने आाश राखिएको छ।
यो योजनाले समुदायको विपद् जोखिमव्यवस्थापनतथाजलवायु परिवर्तन अनुकुलका स्थानीयआवश्यक्ताहरुको पहिचान गरेको छ । त्यसैले नगरपालिकाले यो योजनालाई नगरपालिका मार्फत प्राथमिकतामा राखेर नगरपालिकाको आवधिक तथा वार्षिक योजनाहरुमा समावेश गर्न सुझाव सहित आवश्यक सहयोग गर्ने प्रतिवद्धता व्यक्त गर्न चाहन्छु। यो योजना कार्यान्वयनले समग्र नगरपालिकालाई दिगो, सुरक्षित तथा उत्थानशील समाज निर्माणमा सहयोग पुग्ने भएकोले यसको कार्यान्वयनमा नगरपालिकाले सक्दो सहयोग गर्न ईच्छुक रहेको जानकारी गराउँदछु।
यो योजनातर्जुमा गरी कार्यान्वयनको अवस्थामा ल्याउने भएकोमा नगरकार्यपालिका तथा सम्पूर्ण पालिका समिति, कर्मचारी, स्थानीय विद्यालय तथा शिक्षक, ज्येष्ठ नागरिक, महिला, युवा, बालबालिका तथाअपाङ्गताभएका व्यक्ति तथाअन्य सरोकार वालाहरुलाई हार्दिक शुभकामना व्यक्त गर्दछौ ।

प्रतित भण्डारी
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

बागमती नगरपालिका
नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
बागमती,सर्लाही
मधेश प्रदेश, नेपाल

ईमेलः.......................@gmail.com
वेबसाईटःwww..gov.np

पत्र संख्या २०८१/०८२ मिति :

प्राकृतिकतथामानविय क्रियाकलापवाट आकस्मिकवाक्रमिक रुपमासिर्जना हुने मानवीयकावु बाहिरको परिस्थितिवाट उत्पन्नहुन सक्ने अवान्छित विपत्तिलाई पुर्णरुपमा रोक्न हामी सक्षमनभएतापनित्यस्ताविपत्तिको बिश्लेषण, पूर्वानुमान र त्यस वाट पुग्न सक्ने क्षतिको न्यूनीकरण गर्ने उदेश्यले चक्रघट्टा गाउँपालिकाको विपद् जोखिमन्यूनीकरण, पूर्वतयारी, प्रतिकार्य तथापुर्नलाभकाकार्यहरु प्रभापकारी रुपमाकार्यान्यिन गर्ने प्रयास भैरहेको छ । यसै क्रममा आ.ब. २०८१ देखि २०८५ सम्मको लागि स्थानियविपद् तथाजलवायु उत्थानशिल योजनानिर्माण गरिएको छ । आगामी दिनमा आई पर्न सक्ने सम्भावित विपद् वाट उत्पन्नहुने जोखिमको न्यूनिकरण र प्रकोप पूर्वतयारी, प्रतिकार्य तथा पुर्न लाभमा दिशाबोध गराई धनजनको क्षतिलाई न्यूनिकरण गर्न यो योजना सफलहुने बिश्वास गरेको छु । यस योजनालाई निर्माण गर्न सहयोग गर्ने नगरपालिकाका कर्मचारीहरु, कार्यपालिका सदस्यहरु, स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरुत्थाप्राविधिक सहयोगी लगाएत सबैमा धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

शासता ढुँगेल
कार्यक्रम फोकल पर्सन

नेपालको नक्सा

हुम्ला
दार्चुला
बझाङ
बैतडी
बाजुरा
मुगु
डडेलधुरा
डोटी
अछाम
कालिकोट
जुम्ला
डोल्पा
कंचनपुर
कैलाली
दैलेख
जाजरकोट
मुस्ताङ
रुकुम(प्र.६)
मनाङ
म्याग्दी
सुर्खेत
बर्दिया
सल्यान
रोल्पा
कास्की
बाग्लुङ
पर्वत
लमजुङ
गोरखा
रसुवा
बाँके
प्यूठान
गुल्मी
दाङ
स्याङजा
तनहुँ
अर्घाखाँची
धादिङ
नुवाकोट
सिन्धुपाल्चोक
दोलखा
संखुवासभा
पाल्पा
कपिलवस्तु
रुपन्देही
नवलपरासी
चितवन
का
भ
त
मकवानपुर
सोलुखुम्बु
ताप्लेजुङ
रामेछाप
पर्सा
सिन्धुली
ओखलढुंगा
खोटाङ
भोजपुर
तेह्रथुम
पाँचथर
बारा
रौतहट
सर्लाही
धनकुटा
इलाम
धनुषा
सिराहा
उदयपुर
सुनसरी
मोरंग
झापा
सप्तरी

बागमती नगरपालिकाको नक्शा

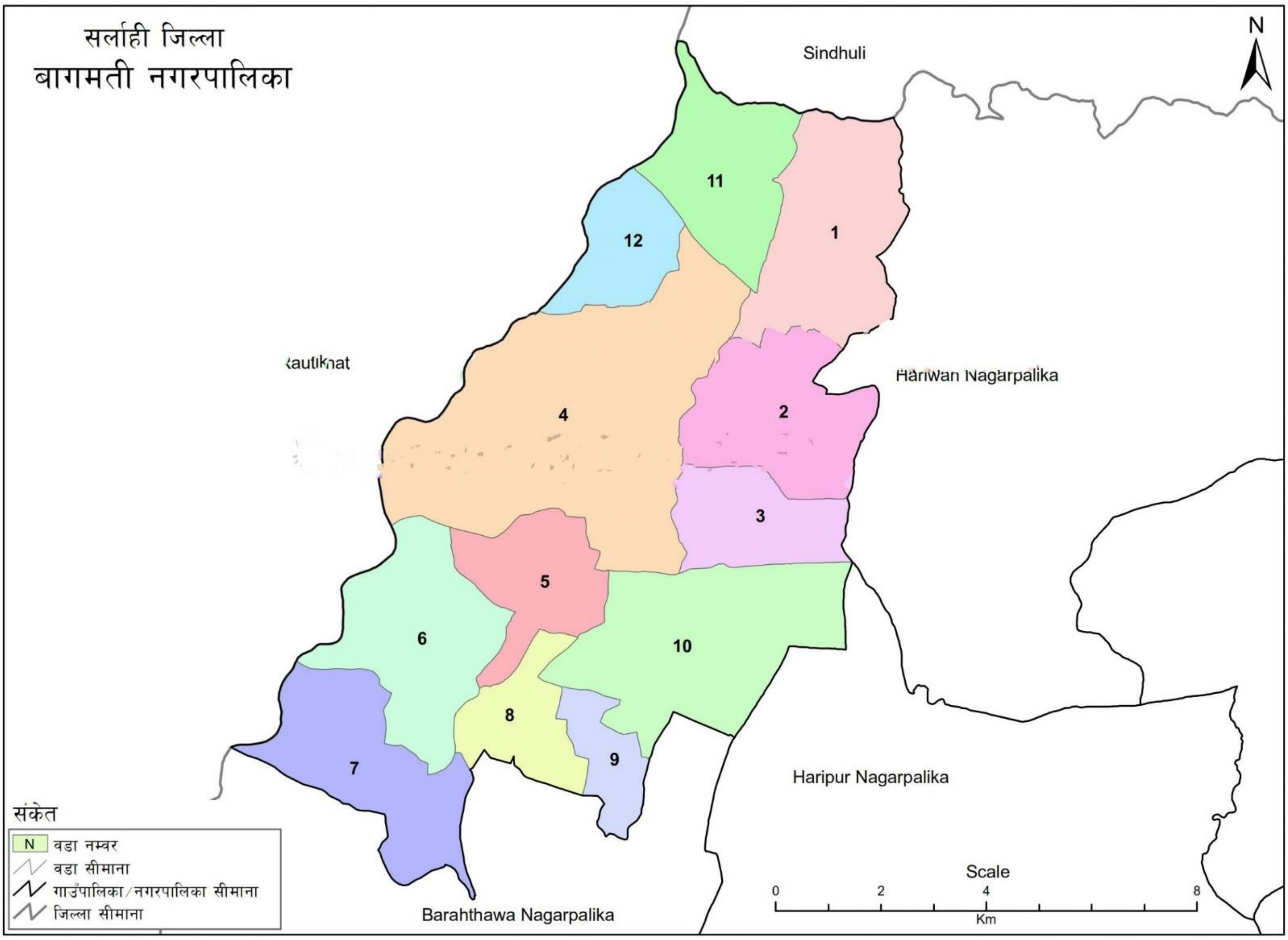

स्रोत: स्थलरुप नक्सा (स्केल १:२५००० / १:५००००), नापी विभाग र जनगणना २०६८, केन्द्रिय तथ्यांक विभाग

Projection System: MUTM, Spheroid - Everest 1830
MoFALD, 2074

विषय सूची

विषय सूची	पेज नं
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतको सन्देश	१
कार्यक्रम फोकल पर्सनको मन्तव्य	२
नेपालको नक्सा	३
बागमती नगरपालिकाको नक्सा	४
विषय सूची	५-६

खण्ड क : स्थानीयविपद् तथाजलवायु उत्थानशील योजना

परिच्छेद १: प्रारम्भिक परिचय	
१.१. बागमती नगरपालिकाकाको परिचय	७-१४
१.२ जलवायुजन्य, हावापानी र भू-उपयोग आदिको अवस्था र प्रभाव	१४
१.३ बागमती नगरपालिकाका भित्रभएर बग्ने खोला/नालातथानदी तिनबाट पर्ने प्रभाव	१४
१.४ जातजातिअनुसारको जनसङ्ख्या	१५
१.५ उमेर अनुसार र संकटासन्न जनसङ्ख्या	१५
१.६ अपाङ्गताको विवरण	१६
परिच्छेद २. नगरपालिकाको विपद् तथाजलवायूजन्य जोखिम विश्लेषण	
२.१ प्रकोप स्तरीकरण	१६
२.२ विपदको ऐतिहासिक समय रेखा	१७
२.३ जोखिममा रहेको तत्वहरु	१८
२.४ विपद् जोखिमविश्लेषण	२१
२.५ प्रकोप, मौसमी तथाबालीपात्रो	२४
२.६ जलवायू परिवर्तन र यसको असर	२७
२.७ संस्थागतविश्लेषण वा सम्बन्धचित्र	२९
२.८. स्रोतको उपलब्धतातथापहुँच	३२
परिच्दछेद ३ योजना	
३.१ योजनाको परिचय, आवश्यकतातथामहत्व	३५
३.२ योजनाको दीर्घकालिन सोच, ध्येय, लक्ष्य, उद्देश्य तथा रणनीति	३५
३.२.१ दुरदृष्टी र ध्येय	३५
३.२.२ लक्ष्य	३५
३.२.३ उदेश्य	३६
३.२.४ रणनीति	३६
३.२.५ योजनाका सीमा	३६
३.२.६ योजनानिर्माण प्रक्रिया/विधि	३७
३.२.७ योजनाकार्यान्वयन रणनीति	३७
३.२.८ योजनाको अनुगमन, मुल्याङ्कनतथापुनरावलोकन	३७
३.२.९ आपत्कालीनपूर्वतयारी	३९

खण्ड ख : विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजना

परिच्छेद १ : परिचय
१.१ पृष्ठभूमी
१.२ विपद् पूर्वतयारी तथाप्रतिकार्य योजनाको उद्देश्य
१.३ सरोकारवाला संस्थाहरुको पहिचान-आपतकालीनअवस्थामा सहयोग गर्न सक्ने संस्थाहरु
१.४ कलष्टर (विषयगत क्षेत्र) को पहिचान
परिच्छेद २ : आपतकालीनप्रतिकार्य योजनाकाक्रियाकलापहरु बाढी)
कलष्टर-१ :समन्वय, सूचना, संचार र खोज तथा उद्धार प्रतिकार्य र पूर्वतयारीकाकार्यहरु)
कलष्टर-२ :खाद्दान्न तथानगदव्यवस्थापनप्रतिकार्य र पूर्वतयारीकाकार्यहरु)
कलष्टर-३ :गैर खाद्द सामाग्रीतथाआवास प्रतिकार्य र पूर्वतयारीकाकार्यहरु)
कलष्टर-४ :स्वास्थ्यतथापोषणप्रतिकार्य र पूर्वतयारीकाकार्यहरु)
कलष्टर-५ :खानेपानीतथा सरसफाई प्रतिकार्य र पूर्वतयारीकाकार्यहरु) ६०
कलष्टर-६ :शिक्षाप्रतिकार्य रपूर्वतयारीकाकार्यहरु) ६३
कलष्टर-७:संरक्षण प्रतिकार्य र पूर्वतयारीकाकार्यहरु) ६६
परिच्छेद ३ : पुर्नलाभकाक्रियाकलापहरु (पुनर्निर्माण र पुनर्स्थापना)
१.भौतिकपूर्वाधार
२. जिविकोपार्जन
३. खानेपानी र सरसफाई
४. शिक्षा
५. स्वास्थ्य र पोषण
६. संरक्षण

खण्ड क : स्थानीयविपद् तथाजलवायु उत्थानशील योजना

परिच्छेद१: प्रारम्भिक परिचय

१.१. बागमती नगरपालिकाकाको परिचय

बागमती नगरपालिकाका कार्यपालिकाको कार्यालय सर्लाही, मधेश प्रदेश, नेपालसमथर तराई भूभागको उतर भेगमा अवस्थित मधेश प्रदेश अन्तर्गत साविक जनकपुर अञ्चलको सर्लाही जिल्लामा रहेको बागमती नगरपालिकाकाको निर्माण स्थानीय तहको पुनर्सरचना भएसँगै भएको हो । साविकका बागमती,र्कमइया,राजधाट र सोलटी गाविस समावेश गरेर यस नगरपालिकाका को निर्माण भएको हो । १२ वटा वडाहरु रहेको यो नगरपालिकाका …….. वर्ग कि.मि क्षेत्रफलमा फैलिएको छ ।

विभिन्न जात जाति, भाषाभाषी र धर्म संस्कृतीको साझा फुलबारीको रुपमा रहेको यस नगरपालिकाकामा ब्राहमण , क्षेत्री, तमाङ ,नेवार,पासमान, यादव, , कोइरी, मुस्लीम, धानुक, तेली, लोहार, लगायतका जातजातिहरु बसोबास गर्छन । धार्मिक रुपले हिन्दु, मुस्लीम,बौधिस्ट र ईसाइको बसोबास रहेको यस पालिकामा धर्म, संस्कृति र परम्परा अनुसार मुख्य रुपमा दुर्गा पूजा, दिपावली, छठ पर्व, रमजान, झिझीया, जितीया, लक्ष्मीपुजा, सामाचकेवा, होली, इद, बकरिद मनाउने गर्छन । सबै जातजाती र भाषाभाषी बिच सुमधुर सम्बन्ध र सहकार्यले गाउँबासीको एकता झल्काउँने गरेको छ ।

नगरपालिकाका बहुसंख्यक जनता परम्परागत कृषिमा आश्रित छन् । व्यवसायिक कृषि, पशुपालन र माछापालन सुरु भएपनि त्यसबाट लाभान्वित हुनेहरुको संख्या सानो छ । नगरपालिकामा २५ वटा सामुदायिक विद्यालय, ४ वटा क्याम्स तथा प्राविधिक शिक्षालय , १ वटा धार्मिक विधालय , १ वटा सामुदायिक सिकाई केन्द्र र १३ वटा संस्थागत विद्यालय रहेका छन् । शिक्षाको गुणस्तर सुधार्न र शिक्षाको उज्यालोबाट कसैलाई बन्चित रहन नपरोस भनेर नगरपालिकाले बिभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन गरेको छ । मधेश प्रदेशले कार्यान्वयनमा ल्याएको 'मुख्यमन्त्री बेटी पढाउ बेटी बचाउ अभियान' अन्तरगत नगरपालिकाले २०७५ माघ १ गते भन्दा पछि जन्मिएका बालिकाहरुको शिक्षा विमा कार्यक्रम पनि लागू गरेको छ ।

यस नगरपालिकाको कमैया , ढुंग्रेखोला , राजघाट , शंकरपुर , धरहरा , सामुदायिक स्वास्थय केन्द्र बागमतीमा गरेर ६ वटा स्वास्थ्य चौकी रहेका छन् । स्वास्थ्य सुविधाको पहुँच वृद्धि गर्न र आधुनिक स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न नगरपालिकाले विभिन्न पहल कदमीहरु लिएको छ । नगरपालिकाको आफ्नै कार्यालय भवन छ । अधिकांश वडा कार्यालयहरु पनि आफ्नै भवनभित्र संचालित रहेका छन । आधारभुत भौतिक पूर्वाधारको विकास अन्तर्गत बाटोघाटो, पुल तथा कल्भर्टहरुको मर्मत तथा निर्माण सबै वडाहरुमा द्रुत गतिमा रहेको छ । सदरमुकाम मलंगवादेखि ४१ कि.मि, उत्तर तथा पश्चिम दिशामा रहेको नगरपालिका पूर्व पश्चिम राजमार्गको नवलपुरबाट १५ कि.मि पश्चिममा अवस्थित रहेको छ । समथर भूमि तथा केहि चुरे पहाडले भरिएको यस नगरपालिकाको पूर्वमा हरिवन नगरपालिका, पश्चिममा र रौतहट जील्ला दक्षिणमा सिन्धुली जील्ला र उत्तरमा बरहथवा नगरपालिका रहेका छन् ।

यो नगरपालिकाउत्तरी अक्षाँश २६.८९ र पूर्वी देशान्तर ८५.५० मा अवस्थित रहेको छ ।

१.२ योजनाको परिचय

१.२.१ पृष्ठभूमि

विपद्का घटना र जलवायु परिवर्तनका असर नेपालीहरुको नियतिमात्र होईन अवसर पनि हो । विकास प्रयासको प्रतिफलदिगो र जिवन स्तरलाई उच्चतथा समृद्ध बनाउँन विपद्व यवस्थापन र जलवायु परिवर्तन अनुकूलन लाई विकास प्रयास कै एक मुख्यपक्षको रुपमा स्थापित गर्नु आवश्यक छ । तथ्याङ्ककाआधारमा विभिन्न निकायले तयार पारेको प्रतिवेदनले नेपाल विश्वमा विपद् जोखिम र जलवायु परिवर्तनको उच्च संकटासन्न राष्ट्रको रुपमा रहेको देखाएको छ । नेपाल समग्र प्रकोप जोखिमको हिसावले २० औं स्थानमा, भूकम्पीय जोखिमको हिसावले ११ औं स्थानमा, बाढी तथापहिरोको जोखिमको हिसावले ३० औं स्थानमा र जलवायु परिवर्तनको प्रभावको हिसावले चौथो

स्थानमा पर्दछ । (Maplecroft 2011, BCPR 2004 cited in MoHA 2015)हामी नेपालीबहुप्रकोपको जोखिममा छौं । यहाँका ९५ प्रतिशतभन्दा बढी जनताहरु एक भन्दा बढी प्रकोपको संकटासन्न स्थानमा रहेका छन । त्यसमापनिमानव सृजितविश्वव्यापीजलवायु परिवर्तनले जोखिमलाई थप बल प्रदान गरेको छ भने भविष्यमा जन, धन र विकासमा सबैभन्दा ठुलो चुनौतिथपिदिने आँकलन गरिएको छ ।

जलवायु परिवर्तनको प्रत्यक्ष असर विशेष गरी वायुमण्डलीय तापक्रममा वृद्धिमा देखिएको छ, नेपालको परिप्रेक्ष्यमा वर्षाको समय तथामात्रामाविषमताप्रत्यक्ष रुपमाअनुभव गरिएको समस्याको रुपमा रहेको छ । साथै, वर्षेनी नेपालमा बाढी, पहिरो, हावाहुरी, असिना, सुख्खा, खडेरी, तातो हावाको लहरहरु जस्ता घटनाहरु बढि मात्रामा देखिरहेका छन्। नेपालमा राष्ट्रिय अनुकुलनकार्यक्रम २०१० का अनुसार प्रमुख रुपमा ६ क्षेत्र (कृषितथाखाद्य सुरक्षा, जलश्रोत तथा उर्जा, जलवायु सिर्जित प्रकोप, वनजङ्गल तथा जैविक विविधता, जनस्वास्थ्य र शहरी बसोवास तथा पूर्वाधार) जलवायु परिवर्तनको असरबाट सवभन्दाप्रभावित रहेका छन् । यस्ता असरहरुले त्यसैगरि नेपालले भूकम्प जस्तो भयानक प्रकोपबाट पनि समय समयमा ठूलो नोक्सानी व्यहोरदै आएको छ । जलवायु परिवर्तन सँगै आएको अनिश्चितता एवं विषमता सँग जुध्ने स्थानीय उपायहरुको प्रभावकारितामा कामहुँदै गइरहेको छ र आगामी दिनमा अझ बढ्ने देखिन्छ ।

विकासमा विपद् व्यस्थापनलाई मुलप्रवाहीकरण गर्न र संकटासन्नता परिवार वा समुदाय नै विपद् प्रतिकार्यको पहिलो प्रतिकार्यकर्ता हो तसर्थ जलवायु परिवर्तन अनुकूलनको जगमाअभ्यास गर्दै सुरक्षित संस्कृति तथा उत्थानशीलता उन्मुखबनाउँन स्थानीय विपद् तथाजलवायु उत्थानशील योजनातर्जुमाको कोशेढुंगा हुन्छ ।

त्यसैले बागमती नगरपालिकामा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन तथा यसको प्रभावकारी कार्य सञ्चालनका लागि दिशा निर्देश गर्न यो स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्नु बाञ्छनीय भएकोले तत्कालिन स्थानीय विकास तथा संघीय मामिला मन्त्रालयको स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजनातर्जुमा निर्देशिका, २०६८ तथा नेपाल सरकार, वातावरण मन्त्रालयको स्थानीय अनुकूलन कार्ययोजनाको राष्ट्रिय संरचना, २०६८ लाई एकिकृत गर्न तयार गरिएको स्थानीयविपद् तथाजलवायु उत्थानशील योजनातर्जुमा, २०७४ को आधारमा यो एकिकृत स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ ।

१.२.२ योजनाको परिकल्पना

बागमती नगरपालिकालाई विपद् जोखिम मुक्त नगरपालिकाको रुपमा स्थापित गर्ने रहेको छ ।

१.२.३ योजनाको ध्येय

विपद् जोखिम न्यूनीकरणका कार्यहरुलाई विकासमा मुल प्रवाहीकरण गर्ने र समुदायको हरेक वर्गको जीवनस्तरमा सुधार ल्याई सुरक्षित बाँच्नपाउँने अधिकार कायम गर्नेरहेको छ ।

१.२.४ योजनाको लक्ष्य

विपद्बाट हुने जनधनको क्षतितथा जोखिमलाई कम गर्नुको साथै सहभागिता मुलक प्रक्रियाबाट पहिचान गरिएका मुद्दाहरुलाई योजनाको रुप दिई पुर्वतयारीको कार्यहरु गर्ने, जीविकोपार्जन अभिवृद्धि गर्ने र विपद् जोखिम न्यूनीकरणका कार्यलाई विकास योजनाहरुमा मुलप्रवाहीकरण गर्ने रहेको छ ।

१.२.५ योजनाको उद्देश्य

यस योजनाको उदेश्य नगरपालिकामा विगत ३० बर्षमा भएको मानवीय, भौतिक तथा आर्थिक क्षतिलाइ कम गर्ने र नगरपालिकाको जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका लागि संस्थागत आधार तयार गर्ने रहेको छ । त्यस्तै विपद् प्रतिकार्यका लागि आवश्यक साम्रगी तथा उपकरणको व्यवस्था गर्ने तथा मानवीय स्रोतको विकास तथा व्यवस्थापन गर्ने र दक्ष स्वंम सेवक तयार गर्ने उदेश्य लिएको छ । बागमती नगरपालिकाले निर्माण गर्ने विपद् जोखिम न्युनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन तयारीका लागि चाडै पहल गर्ने तथा विभिन्न राहत तथा मानवीय सहायताका मापदण्ड तयार गरी गनगरपालिकामा नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्नेछ ।

प्राकृतिक तथा गैर प्राकृतिक विपद् तथा जलवायु परिवर्तनबाट नगरपालिकामाभई रहेको मानवीय, भौतिक, आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक, धार्मिक, प्राकृतिक तथा पर्यावरणीय क्षतिलाई न्युनीकरण गर्दै सुरक्षा, अनुकूलता, उत्थानशीलता र दीगो विकासको

अनुभूति नगरपालिका वासी लाई गराउँनु तथा सुरक्षित, स्वालम्बी र एकीकृत विपद् व्यवस्थापन र जलवायु परिवर्तन अनुकूलनको कार्यहरुलाई नगरपालिका आफैंले नेतृत्व, जिम्मेवारी लिई विकासको एक सवालको रूपमा विपद्र जलवायु परिवर्तन सम्बोधन गर्ने यस योजनाको मुख्य उद्धेश्य रहेको छ । यसको निम्न उद्धेश्यहरु रहेका छन्।

- ❖ विपद्वाट हुनसक्ने जनधनको क्षति र साधन स्रोत तथा संरचनामा पर्न सक्ने प्रतिकुल, प्रभावको विश्लेषण गर्नु ।
- ❖ विपद्को समयमा र विपद् पश्चातआउन सक्ने संभावित संकटलाई समयमै योजनाबद्ध तरिकाबाट बिश्लेषण गरि बिभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संघ सस्थाहरुको सहयोग तथा नगरपालिकाको अग्रसरतामा जोखिम न्यूनीकरण, पूर्व तयारी, खोज तथा उद्धार, राहत बितरण तथा पूननिर्माण र पुर्न स्थापनाको कार्यलाई प्रभावकारी बनाउने ।
- ❖ यस पालिकामा रहेको विपद्को सङ्कटासन्नता, जोखिम र क्षमताविश्लेषण गर्न र सोही बमोजिम विपद् तथा जलवायुजन्य जोखिम व्यवस्थापनका कार्यक्रम हरुलाई प्राथमिकीकरण गर्दै स्थानीय विकास प्रक्रियामा मुल प्रवाहीकरण गरी विपद् तथाजलवायु उत्थानशील समुदायको निर्माणमा योगदान गर्नु ।
- ❖ नगरपालिकाका सबै उच्च संकटासन्न बस्ती तथा टोलमा विपद् व्यवस्थापनका लागि विपद् पूर्व तयारी तथा अल्पीकरणमा जोड दिई प्रभावकारी प्रतिकार्य तथा पुर्नलाभको वातावरण सिर्जना गर्नु ।
- ❖ नगरपालिकाको नीति तथा विकास कार्यक्रममा सबै क्षेत्र र वर्ग (महिला , बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, एकल महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, दलित, आदिवासी, जनजाति, अल्पसङ्ख्यक, सङ्कटासन्न समुदाय तथा व्यक्तिहरू, मधेसी, मुश्लिम जस्ता वर्ग एवं नेपाल सरकारले लक्षित समूहभनी परिभाषित गरेका वर्ग) को समानुपातिक सहभागिता सुनिश्चित गरी विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनलाई संस्थागत गर्न मार्ग प्रशस्त गर्नु।
- ❖ विपद्व्यवस्थापन र जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका लागि स्थानीय सरकार, प्रदेश सरकार तथा केन्द्र सरकार, विपद्को क्षेत्रमाकार्य गर्ने संघसंस्था, सहयोगी निकाय जस्तै सुरक्षानिकाय, टेलिफोन प्रदायक संस्थाहरु त्था अन्य सरोवारवालाहरुसँग विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका लागि प्रभावकारी समन्वय तथा सहकार्य गर्नु।
- ❖ जलवायु परिवर्तनका कारण प्राप्त अवसरहरुको अधिकतम उपयोग गर्दै नगरपालिकालाई जलवायु मैत्री तथावातावरण मैत्री विकासकालागि उर्जा, जलस्रोत, जिविकोपार्जन, खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता, कृषि र खाद्य सुरक्षा, जलवायुजन्यविपद् व्यवस्थापन, वनतथा जैविक विविधता, सामाजिक समावेशीकरण, प्राकृतिक तथा संस्कृति सम्पदासम्बन्धी ज्ञान, सिप, प्रविधितथा स्रोतको उपयोग र विस्तार गर्नु।

१.२.६ योजनाको आवश्यकता तथा महत्व :

नेपाल सरकारले स्थानीय सरकारको क्षेत्राधिकार भित्र राखेको विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी कार्यहरु लाई व्यवस्थित तथा नेतृत्वदायी जिम्मेवारी लिनका लागि स्थानीय आवश्यकता, क्षमता र प्राथमिकतामा आधारित अवस्थाको पहिचान, स्थानीय माँग तथाआवश्यकता र औचित्यलाई व्यवस्थित गर्न तयार गरिएको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ मा रहेको विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धीकार्यहरु त्था विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १७ ले स्थानीय सरकारलाई तोकेको कार्यहरु लाई व्यवस्थित गर्न आवश्यकभएकोले यो योजनाको आवश्यकता तथा महत्व रहेको छ ।

सेन्डाई कार्यसंरचनाका लक्ष्य तथा प्राथमिकता प्राप्तकार्यहरु पुरा गर्न नेपाल सरकारले तयार विपद् व्यवस्थापन राष्ट्रिय नीति तथा कार्ययोजना (२०१८-२०३०) को कार्यान्वयनका यो योजना सहायक सिद्ध हुनेछ । त्यस्तै यी प्रतिबद्धता र आवश्यकता लाई व्यवस्थित गर्न स्थानीय सरकारले गर्नु पर्ने कार्यहरु लाई स्थानीय आवश्यकता तथा प्राथमिकतामा आधारित निर्माण गरि स्थानीय सरकारको

विकास योजनाको रूपमाबुझ्नु तथा विकासको सवालको रूपमा सम्बोधन गर्नु बाञ्छिनीय भएकोले यो नगरपालिकालाई विपद् तथा जलवायु परिवर्तन बाट सुरक्षित, अनुकूलित र उत्थानशील समाजको रूपमा विकास गर्न महत्वपूर्ण हुनेछ ।

बागमती नगरपालिकाको यस योजनाले, दीगो, वातावरण मैत्री, सुरक्षित र विपद् तथा जलवायु उत्थानशील समाज निर्माण गर्न मार्गनिर्देश गर्ने छ । नेपाल सरकारले जारी गरेको राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिबद्धताको कार्यान्वयन गर्न स्थानीय आधार तयार गर्नु स्थानीय सरकारको कर्तव्य भएकोले सो आवश्यकता पूर्ति गर्न सहयोग गर्नेछ । जलवायु परिवर्तनका विभिन्नअभिसन्धी पुरा गर्न तयार गरेको राष्ट्रिय अनुकूलनको कार्यक्रम तथा जलवायु परिवर्तन नीतिको स्थानीय आवस्थकता पुरा गर्नेछ ।

विपद् जोखिम व्यवस्थापनका लागि स्थानीय ऐन, नीति नियम, संस्थागत आधार, समन्वय, सहकार्य तथा नेतृत्व गर्ने क्षेत्रमा कार्यहरु यस योजनाले गर्नेछ । विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि विपद्को अल्पीकरण तथा पूर्व तयारीकाकार्यहरु, विपद्को समयमा प्रतिकार्यका कार्यहरु र विपद् पश्चातका पुनर्स्थापना, पुर्न निर्माण तथा पुर्नलाभका कार्यहरु लाई समावेश गर्नेछ । त्यस्तै जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका लागि जलवायुमैत्री तथा वातावरणमैत्री क्रियाकलापहरु लाई विशेषगरी कृषि तथा खाद्य सुरक्षा, वन तथा जैविक विविधता संरक्षण, उर्जा तथा जलस्रोत, खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता, लैङ्गिक तथा सिमानतकृत समुह (सामाजिक समावेशीकरण), जीविकोपार्जन र सुशासन, पर्यटन, प्राकृतिक तथा संस्कृति सम्पदा, जलवायु मैत्रीशहर वस्ती र पूर्वाधार जस्ता विषयहरु समावेश गर्नेछ ।

१.२.७योजनाका सीमा

विपद् जोखिम र जलवायु परिवर्तन विकासका मुद्दा मात्रनभई स्थानीय यर्थाथ पनिहो । यो योजना तर्जुमाका दौरानमा अपनाईएका विधिहरु पूर्ण छन् भनेर ठोकुवा गर्न भन्दा प्रतिनिधिमुलक छन् र योजना तर्जुमाका लागि सहयोगी छन् । तर यी सामाजिक विज्ञानमा आधारित विधि भएकाले वैज्ञानिक नतिजा सँग शतप्रतिशत मेल नखान सक्छ तथा पूर्ण यर्थाथको प्रतिनिधित्व नगर्न सक्छ ।

योजनाका निर्माण तथा कार्यान्वयनमा निम्न बमोजिका सिमाहरु रहेका छन ।

- यो विपद् तथाजलवायु उत्थानशिल योजनातर्जुमा सञ्चालनगर्दा स्थानीय स्तरका सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाका प्रतिनिधिहरु, राजनीतिक पार्टीका प्रतिनिधिहरु, स्थानीयअगुवाहरु, शिक्षक, बालबालिकाका प्रतिनिधि, महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरु, सुरक्षाबलका प्रतिनिधिहरु, अपांगता भएका व्यक्तिहरु, बृद्धबृद्धा, आमा समूहका प्रतिनिधिहरुको सहभागितामा सहभागि मुलक प्रक्रिया द्धारा योजना तर्जुमा गरिएको छ । त्यसैले यो योजन ातथ्यांकमा आधारित भन्दा छलफल र सहभागीता मुलक बिश्लेषणबाट आएका बस्तुगत सूचनामा बनेको छ ।
- तथ्याकं संकलनको क्रममा विगतका बर्षहरुमाभएका विपद्का घटनाहरु तथा त्यसबाट भएको क्षतिको सम्पुर्ण यथार्त विवरण प्राप्त गर्न कठिनाइ भएकोले वडा तहको संकटासन्नताको स्तर निर्धारण, पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशिल योजना, बागमती नगरपालिका, सर्लाही, २०८१ योजनाको तर्जुमा, विपद् जोखिम न्यूनिकरणका गति विधिहरु तथा बजेट निर्धारण गर्दा केही लचकता अपनाइएको छ ।
- विपद् जोखिम व्यवस्थापनको योजनाअन्तर्गत बनाएईका गति विधीहरुको कार्यान्वयनका लागि बढी मात्रामा बाहिरी श्रोतको जस्तै बिभिन्न गैर सरकारी संस्थाहरुबाट समेत सहयोग मिल्ने आशा गरिएको छ । जसले गर्दा बाह्यश्रोत प्राप्तनभएमा योजनाको कार्यान्वयनमा असर पर्ने सम्भावना देखिन्छ ।

- यो योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्न नगरपालिका तथा समुदायमा सिमित ज्ञान तथा मानवीय स्रोत रहेकोले योजनालाई दिशानिर्देश गर्न पनि समस्या आउँने देखिन्छ । विधि, आवश्यकता, योजनाको आयतन, प्रभावकारिता, स्रोतको व्यवस्थापन, संगठन, कार्यान्वयन र अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका नजरबाट यो योजनामा सिमितता देखिएको छ ।
- यो योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा समस्या आउँने सक्ने देखिएको हुँदा समुदाय, नगरपालिकाको स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति तथा नगरपालिकाको कार्यालयले बढी नै मेहनत गर्नुपर्ने देखिन्छ । यो योजना कार्यान्वयन गर्न स्थायी तथा संगठित संस्था भए पनि त्यसको संस्थागत विकासमा विशेष ध्यानन पुगे यो योजनाको प्रभावकारितामा सिमितता देखिन्छ । यो योजनाको कार्यान्वयनकालागि संगठानिकस्वरुप र समुदायमा बन्ने विभिन्न समिति तथा उपसमितिको भूमिका तथा सदस्यहरुको योगदान सुनिश्चितताको पनि सिमाहरु रहेका छन्।

१.२.८ योजना निर्माण प्रक्रियाविधि :

नेपाल सरकारबाट स्वीकृत “विपद् जोखिम व्यवस्थापन राष्ट्रिय रणनीति २०६६”, “विपद् जोखिमन्यूनीकरण तथा व्यवस्थापान ऐन २०७४”, “स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४”, “स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा निर्देशिका २०६८” तथा यसको “परिमार्जित मस्यौदा निर्देशिका २०७४”मा व्यवस्था भए अनुसारको प्रकृयाबाट योजना निर्माण गरिएको छ । जसको निर्माण तथा कार्यान्वयनको लागि निम्नबमोजिको विधि र प्रक्रियाहरु अपनाइएको छ ।

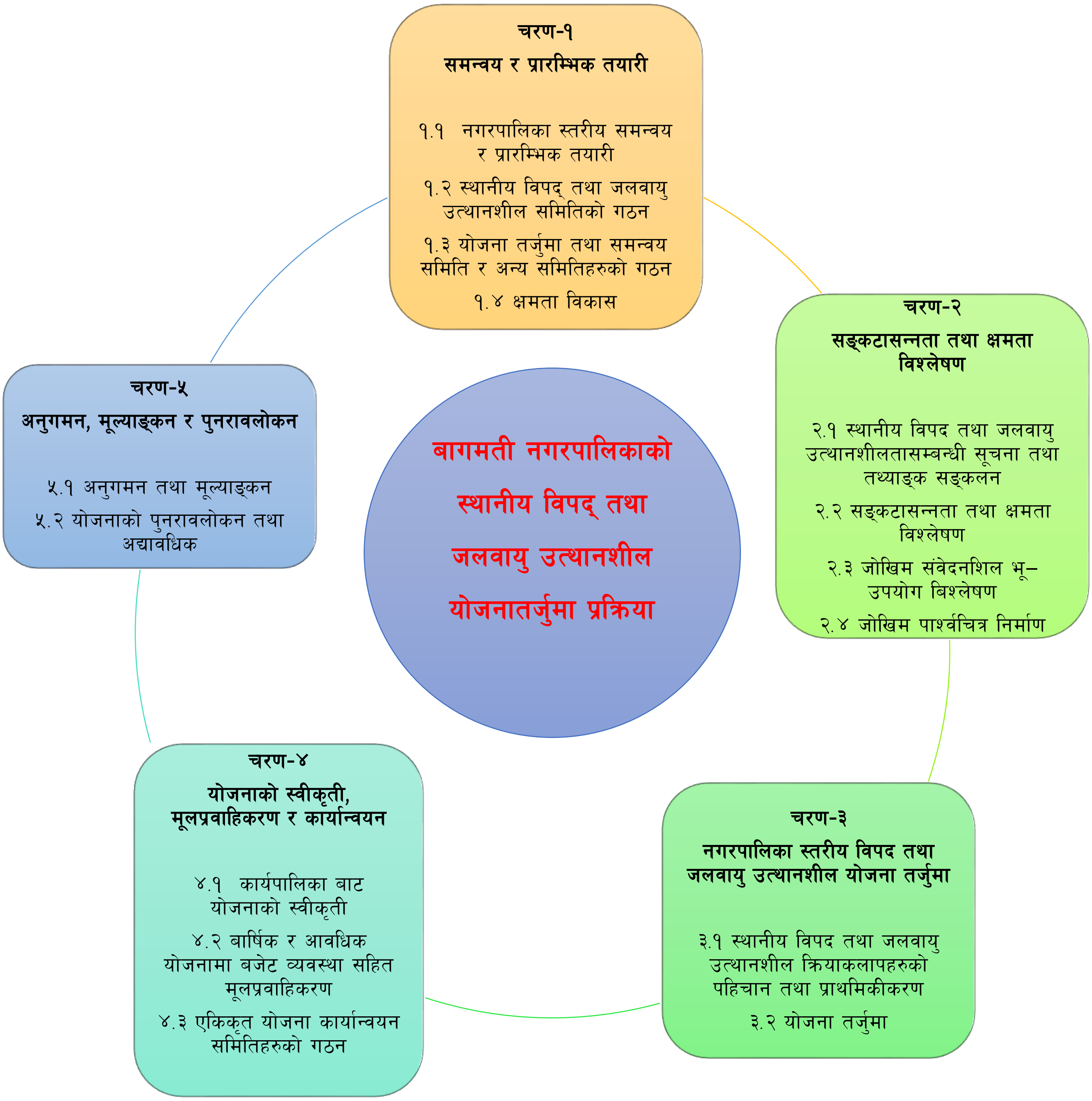

१.२.९ बजेट व्यवस्थापन

यो योजना नगरपालिकाको आफ्नै योजनाभएकोले पालिकाको क्षमता अनुसार बजेटको व्यवस्था गरिने छ । साथै थप बजेट व्यवस्था तथा योजना कार्यान्वयनको लागि नगरपालिकाले विभिन्न सरकारी कार्यालय, जिल्ला समन्वय समिति,जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, संघीय सरकार, प्रदेश सरकार, जिल्लाका मन्त्री तथा सांसदहरु र गैर सरकारी तथाअर्न्तराष्ट्रिय संस्थाहरुसंग समन्वय गर्नेछ ।

१.२.१० योजनाकार्यान्वयन रणनीति

यो योजनाकार्यान्वयनको लागिनिम्नबमोजिको रणनीतिहरु अपनाईने छ ।

- ✓ योजनालाई कार्यपालिकाबाट पारित गरि नगर सभाबाट अनुमोदन गराउने गरि कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- ✓ नगरपालिकाले स्वीकृत योजना स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति मार्फत् कार्यान्वयन गराईनेछ ।
- ✓ स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले स्वीकृत योजना विषयगत कार्यालय, समुदाय, संघ संस्था तथा निजी क्षेत्र एवं वडा, समेतको सहयोग लिई कार्यान्वयन गर्नेछ ।
- ✓ स्थानीय ज्ञान, सीप, विधी, प्रविधी र श्रोत तथा साधनको अधिकतमउपयोग गरी विपद् जोखिम व्यवस्थापनको योजनालाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिने छ ।
- ✓ योजना कार्यान्यवनको लागि समय समयमा बिभिन्न प्रकारका क्षमता अभिबृद्धि तथा पुर्नर्ताजगी तालीमको आयोजना गरिनेछ ।
- ✓ समुदाय स्तरका कार्यदलको तालिम तथा क्षमता अभिबृद्धिका लागि विपद् जोखिम न्यूनीकरणको क्षेत्रमा कार्यरत सरोकारवाला संघ संस्थाहरुको सहभागितामा जोड दिइने छ । साथै विपद्को समयमा कार्यदलका तालिम प्राप्त सदस्य हरुलाई परिचालन गरिनेछ ।
- ✓ स्वीकृत योजनाकार्यान्वयनको लागि नेपाल सरकारबाट स्वीकृत "विपद् जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी विशिष्ट कार्यक्रममध्ये प्राथमिकता प्राप्त कार्यक्रम-समुदायमा आधारित एकीकृत विपद् व्यवस्थापन योजनाबाट समेत बजेट परिचालनको व्यवस्था गर्न सकिनेछ ।

१.२.११ योजनाको अनुगमन तथा मुल्याङ्कन

स्थानीयविपद् तथाजलवायु उत्थानशिल योजनाको कार्यान्वयनको नियमितअनुगमनतथामुल्याङ्कन गरिने छ । जसको लागि निम्न बमोजिमको प्रकृया अवलम्वन गरिने छ ।

- ❖ न्गारपालिकाले वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्दा स्थानीय विपद् तथाजलवायु उत्थानशील योजना कार्यान्वयनको समेत नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्नेछ ।
- ❖ न्गारपालिका स्तरमा गठित अनुगमन समितीले विपद् जोखिम व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रमको प्रभावकारिता समेत मूल्याङ्कन गरी आवश्यकता अनुसार नगरपालिकामा सिफारिस गर्नेछ ।
- ❖ न्गारपालिकामा गठित अनुगमन समितिले स्थानीय विपद् तथाजलवायु उत्थानशील कार्यक्रमको समेत अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरी सुझाव सहितको प्रतिवेदन नगरपालिकामा पेस गर्नु पर्नेछ । उक्त प्रतिवेदन नगरपालिकाले छलफलका लागि नगर सभामा पेस गर्नुपर्नेछ । यसरी अनुगमन समिति गठन नभएको भए दफा २.४.४ बमोजिम एक उपसमिति गठन गर्नुपर्नेछ ।

- विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयन गर्ने संस्थाहरुले आफ्नो अनुगम नतथा मूल्याङ्कन प्रतिवेदन सम्बन्धित निकाय, स्थानीय निकायमा पेश गर्नेछ ।
- स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिले नगरकार्यपालिका र जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति बाट योजनाको अर्धवार्षिक रुपमा अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण गराउनेछ ।
- प्रत्येक बर्ष नगरपालिकाको आयोजनामा एक समीक्षागोष्ठीको आयोजना गरी योजना अनुगमनमा देखिएका कमीकमजोरीहरुको सुधार गरिनेछ ।
- अनुगमनमुल्याङ्कनगर्दा स्थानीय समुदायको राय सुझावलाई पनिआधार मानिनेछ ।

१.२.१२ योजनाको पुनरावकोलन तथा अद्यावधिक

नगरपालिकाको कुनै पनि क्षेत्रमा विपद्ले सङ्कटासन्नता, क्षमता, र जोखिमपारेको परिवर्तनलाई सम्बोधन गर्न प्रत्येक वर्ष योजनाको पुनरावलोकन गरी वार्षिक कार्यक्रमतथा योजनातयार गर्नेछ । विपद् जोखिम व्यवस्थापन कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन प्रत्येक ५ वर्षमा योजनाको बृहत्पुनरावलोकन गरी अध्यावधिक गर्नेछ ।

१.२ जलवायुजन्य, हावापानी र भूउपयोग आदिको अवस्था र प्रभाव :

यस नगरपालिकाको औसत बर्षा २१२५ मिलिमिटर , अतिकतमतापक्रम ४२.८० सेन्टिग्रेट, न्यूनतमतापक्रम ५ डिग्री सेल्सियस सम्म रहने गर्दछ । भू-उपयोग :

क.स	विवरण	क्षेत्रफल वर्ग कि.मि.	प्रतिशत
१	निर्माण क्षेत्र	१.०२	१.००८
२	खेती	५१.६१	५१.०२८
३	वन जंगल	१४.०२	१३.८६१
४	बगैचा	०.०१	०.००९
५	बृक्षारोपण	०.०९	०.००९
६	घाँसे क्षेत्र	०.४६	०.४५४
७	झाडी क्षेत्र	४.४१	४.३६०
८	छरिएर रहेका रुख क्षेत्र	१८.०७	१७.८६६
९	वलुवा	९.०९	८.९८७
१०	ब्यारेन -खाली भुमि)	०.०४	०.०३९
११	नदी	२.३२	२.२९३
१२	पोखरी ताल	०.००४	०.००३
जम्मा		१०१.१४	१००

१.३ नगरपालिका भित्र भएर बग्ने खोला नाला तथा नदी तिन बाट पर्ने प्रभाव

वडा नं.	जम्मा		
	महिला	**पुरुष**	**जम्माजनसंख्या**
१	१२२८	१३२३	२५५१
२	१६८०	१७००	३३८०
३	२११०	२१८०	४२९०
४	१६५०	१६९६	३३४६
५	१२५८	१४०४	२६६२
६	१२०१	१२२९	२४३०

७	१८३१	१९४५	२७७६
८	२१३९	२१४७	४२८६
९	१३६८	१४६१	२८२९
जम्मा	**१४४६५**	**१५०८५**	**२९५५५०**

यस नगरपालिका भित्रभएर बग्ने नदी र खोला नाला बागमती र ढुंग्रेखोला हो भने यि खोला किनाराको नजिक रहेका घरधुरी र मानिसहरुको अवस्था जोखिममा रहेको पाईन्छ । वर्षातको समयमा बागमती खोला र ढंग्रा खोलाको पानी वस्तीमा पसि धनजनको क्षतिहुने गरेको छ । खोलामा तटबन्धको पर्याप्तता नभएको कारण डुवान हुने गरेको छ । विगत वर्ष बागमती खोलाले वडा नं १,२,३,४,५ लाई प्रत्यक्ष र वडा नं. ६,७,८ र ९ लाई अप्रत्यक्ष रुपमा हानी नोक्सानी पुर्याई रहेको अवस्था छन् ।

१.४ वडा अनुसार जम्मा जनसङ्ख्या

जम्मा घरधुरी संख्या : १०७६८

श्रोतः नगरपालिकाप्रोफाइल १.५ उमेर अनुसार र

वडा नं.	४ वर्षभन्दा मुनि	५-१४ वर्ष	६०वर्ष माथि	सुत्केरी	गर्भवती	परिवारमा व्यष्कव्यक्ति नभइ वालवालिका मात्र	श्रमिकवाल वालिका	कुपोषितवा लवालिका	अति गरीव परिवार ३ महिनाभन्दाकम खानपुग्ने	६ महिनाभन्दाकमखा नपुग्ने
१	३४१	८६८	४८९							
२	२११	५२४	३७८							
३	४०२	९०९	३४६							
४	६५५	१३२१	५२५							
५	४२५	८८२	५२५							
६	१८३	४८६	३२८							
७	२५१	५६७	४३०							
८	२९१	६४७	३९९							
९	३७२	७४६	२१२							
१०	४०२	८८७	३२६							
११	१६३	३८४	२४८							
१२	३४०	७२८	३०७							
जम्मा	**४०३६**	**८९४९**	**४५१३**							

१.५. संकटासन्न जनसङ्ख्या

क्र.सं.	अपाङ्गताको प्रकार	महिला	पुरुष	जम्मा
१	शरीरिक(Physical)अपाङ्गता	११८	१९८	३१६
२	कम देख्न सक्ने (Low Vision) अपाङ्गता	६५	६८	१३३
३	पूर्ण रुपमा सुन्न नसक्ने (Deaf to hearing) अपाङ्गता	५६	५६	११२
४	पुर्ण रुपमा देख्न नसक्ने (Deaf Blind) अपाङ्गता	२२	१५	३७
५	बोल्ननसकिने(Speech Problem) अपाङ्गता	६०	६२	१२२
६	सुन्न ग्रहो	५९	४४	१०३
७	मनोसमाजिक अपाङ्गता	१४	२२	३६
८	बहु (Multiple) अपाङ्गता	४०	५२	९२
जम्मा				**९५१**

प्रकोप	बाढी	आगलागी	शितलहर	सुख्खा खडेरी	सर्पदंश	भुकम्प	असिना	वन्यजन्तु
बाढी	X	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	वाढी
आगलागी	बाढी	X	असिना	आगलागी	सर्पदंश	आगलागी	आगलागी	वन्यजन्तु
शितलहर	बाढी	आगलागी	X	शितलहर	सर्पदंश र	शितलहर	शितलहर	वन्यजन्तु
सुख्खा खडेरी	बाढी	आगलागी	शितलहर	X	सुख्खा खडेरी	सुख्खा खडेरी	सुख्खा खडेरी	वन्यजन्तु
सर्पदंश	बाढी	आगलागी	सर्पदंश	सुख्खा खडेरी	X	हावाहुरी	असिना	**सर्पदंश**
भुकम्प	बाढी	आगलागी	शितलहर	सुख्खा खडेरी	सर्पदंश	X	असिना	वन्यजन्तु
असिना	बाढी	आगलागी	शितलहर	असिना ी	सर्पदंश	असिना	X	वन्यजन्तु
वन्यजन्तु	बाढी	आगलागी	वन्यजन्तु	सुख्खा खडेरी	सर्पदंश	सर्प दश	वन्यजन्तु	X
जम्माअंक	**७**	**६**	**२**	**३**	**५**	**१**	**२**	**५**
स्तर	**पहिलो**	**दोश्रो**	**छैठौं**	**पाँचौ**	**तेस्रो**	**आठौ**	**सातौ**	**चौथो**

१.६ अपाङ्गताको विवरण

परिच्छेद२. नगरपालिकाको विपद् तथा जलवायुजन्य जोखिम विश्लेषण

यस नगरपालिकामाबिगतको इतिहास हेर्दा सम्भावित प्रकोपहरुमा भुकम्प, बाढी, शितलहर, हुरीबतास, चट्याङ, महामारी, खडेरी, सडक दुर्घटना, जंगलीजनावर आतंक, आगलागी, असिना र सर्पदंश पहिचान भएका छन् र जोखिमका हिसावले पनि निम्न उल्लेखित प्रकोप स्तरीकरण तालिकाअनुसार उच्च जोखिम देखि न्युन जोखिम सम्म रहेका छन् ।

२.१ प्रकोपको पहिचान तथा स्तरीकरणः

सामुहिक छलफलबाट चक्रघट्टापालिकको प्रकोपको पहिचान गरि जोडा तुलना विधिमार्फत ती प्रकोपको स्तरीकरण गरिएको थियो । प्रकोपको स्तरीकरणको नतिजा तलको तालिकामा राखिएको छ ।

प्रकोप	बाढी	आगलागी	सर्प दश	वन्यजन्त	सुख्खा खडेरी	शितलहर	असिना	भुकम्प
स्तर	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	चौथो	पाँचो	छैठो	सातौ	आठौ

बागमती नगरपालिकामा विविध प्रकारका प्रकोपले सताउने गरेको पाईन्छ । समुदाय संगको छलफलको आधारमा प्रकोपको स्तरिकरण गर्दा बाढीको प्रकोप नै यस समुदायको प्रमुख प्रकोपको रुपमा रहेको छ । बाढीले प्रत्येक वर्ष केहि न केहि क्षति गरेको समुदायका मानिसहरु बताउंछन । हरेक वर्ष बाढीले करीव ३० प्रतिशत भूभाग डुवान तथा कटानमा परेको र बाटोघाटो, पुलपुलेसा,, शौचालय, धानवालीमा क्षतिभएको अनुभव रहेको छ। दोश्रो ठुलो प्रकोपको रुपमा वन्यजन्तु(नीलगाई,बदेल) ले अन्नवालीमा क्षति गर्ने प्रकोप पनि समस्याको रुपमारहेको छ । किसानले लगाएको अन्नवालीप्रत्येक वर्ष नीलगाई,बदेलले खाइदिने र नष्ट गरिदिने भएकोले किसानहरु बढी समस्यामा परेका छन् । कहिलेकाहि बदेलले मानिसहरुलाई पनि घाइते वनाउने गरेको छ । यसरी वर्तमान परिस्थितिमा नीलगाई र बदेलले अन्नवालीक्षतिगर्नेप्रकोप दोश्रो ठुलो प्रकोपको रुपमा रहेको छ ।

यसैगरी तराईको समस्याको रुपमा रहेको शीतलहर यस पालिकाको लागि तेश्रो ठुलो प्रकोपको रुपमा रहेको छ । गरीवी, कमजोर घर, न्यानो कपडाको अभाव, ओढने ओछ्याउने कपडाको कमीले गर्दा गरीव घर परिवारका वालवालिका र जेष्ठ नागरिकको मृत्यु समेत हुने गरेको छ । यसैगरि खडेरी, हावाहुरी, असिना पनि यस पालिकाको अन्यप्रकोपको रुपमा रहेको छ । जसले वार्षिक क्षति गर्ने गरेको छ । यसरी बागमती नगरपालिका विविधप्रकारका प्राकृतिक एवं मानव सृजित प्रकोपका कारण विपतीको सामना गरि रहनुपरेकोछ।

२.२ विपदको ऐतिहासिक समय रेखा

विपद्को ऐतिहासिक समयरेखा सामुहिक छलफल तथा केही ज्येष्ठ नागरिक सँग लक्षित समुह छलफलका क्रममा तयार गरिएको छ। समुदायले विगत ३० बर्षमा व्यहोरेको क्षतिलाई विश्लेषण गरिएको छ। सामुहिक छलफल तथालक्षित समुह छलफलमा आएको नतिजाको पुष्टाईको आधारको रुपमापनि प्राप्तनतिजालाई प्रयोग गरिएको छ। यसरी ऐतिहासिक विपद् समयरेखा तयार गर्दा नगरपालिकामा पहिचान गरेको प्रकोपको घटेको समय र गरेको क्षतिलाई सबैभन्दा पहिले भर्खरै घटेका घटनालाई पहिले र क्रमश: ३० बर्षसम्मकाअवधीमा घटेका घटना र क्षति समावेश गरिएको छ। यसरी २०३७ सालदेखि २०८१ सालसम्मका विपद्को ऐतिहासिक समयरेखालाई यो योजनामा विश्लेषण गरिएको छ। आर्थिक क्षतिलाई घटना घटेको सालमात्यसको मूल्य कति थियो भनी घटना घटेको सालको मूल्यलाई लिइएको छ।

प्रकोपको घटना	साल र महिना	स्थान	भौतिकक्षति	सामाजिकक्षति	आर्थिक क्षति	मानवीयक्षति	प्राकृतिकक्षति	प्रभावित परिवार	सुचना प्रष्टयांई
बाढी	२०५०	सवै वडा	करीब १७ कि.मी.कच्ची/ग्रेभल बाटो र पक्की बाटो , १९ वटा कल्भर्ट, पक्की नाला, ३५० नीजी घर, ७ वटा विद्यालय, ३ वटा स्वास्थ्य संस्थामा क्षति पुर्‍याएको	वस्ती विस्थापन भई केहि छिमेकी पलायन भएको, पठन पाठनमा अवरोध	करीब १० करोड बरावरको क्षति भएको	..... जनाले ज्यान गुमाएका थिए	२०० विगाहा उब्जाउ जमिनमा बालुवाले पुरेको र १५० विगहा कटान गरी क्षति गरेको	३१० विस्थापित र २०५० प्रभावित	स्थानीय वडावासी
बाढी	२०६२	वडा नं. १,२,३,४,५, ६ र ७	६५ नीजी घर, ३ वटा विद्यालय, १ वटा स्वास्थ्य संस्थामा क्षति पुर्‍याएको	चोरी डकैती,छिनछोर, पठन पाठनमा अवरोध	५ करोड वरावरको क्षति	..... जनाको मृत्यु,	१५० विघा धान खेती र मकै खेती र ५ विघा तरकारी खेती	३६ घर विस्थापित ३१२ घर प्रभावित	
आगलागी	२०४६	वडा नं १,३,७,८	...... घर	चोरी डकैती,छिनछोर	पशुपंक्षी, खाद्यान, २१ लाख,	०	०		

भु- कम्प	१९९०	,सबै वडा	...... प्रतिशत घरमा क्षति	पठन पाठनमा अवरोध, खुल्ला आकासमुनि वस्न बाध्य	.... लाख	......	पोखरी,मठ मन्दिर	.... घर परिवार	
महामारी	२०४६		घर टहरा खसेको, घरको छाना हावाहुरीले उडाएको	समाजम एक अर्काप्रति घृणा, डर त्रास		.....जनाको मृत्यु,	०	...... परिवार प्रभावित	
खडेरी	२०५२	सवै वडा		अन्नवाली उत्पादनमा ह्रास	अन्दाजी १० लाख वरावरको	०	०	७५५	

विपदको ऐतिहासिक समय रेखालाई विश्लेषण गर्ने हो भने बाढीले यस नगरपालिकामा धेरै क्षति गरेका पाइन्छ भने केहीवर्षको अन्तरालमा बाढीले ठुलो क्षति गर्ने गरेको पाइन्छ। विगतमा ४ वर्ष बाढीले ठुलो क्षति गरेको पाइन्छ भने सानोतिनो रुपमाप्रत्येक वर्ष बाढीले क्षति गर्ने गरेको पाइएको छ। खडेरीका कारण पनि प्रत्येक वर्ष केहि न केहि क्षति गर्ने गरेको छ । असिना, हावाहुरी, आगलागीले पनिप्रत्येक वर्ष क्षति गर्ने गरेको विपद्को ऐतिहासिक समय रेखाबाट थाहा हुन्छ।

२.३ जोखिममा रहेको तत्वहरु

संभावित प्रकोप	जोखिममा रहेको वस्ती वा टोलको नाम	सम्मुखतामा रहेका जम्मा घरधुरी	संकटासन्नता अवस्थामा रहेका घरधुरी	जोखिममा पर्नसक्ने जनसंख्या	क्षतिहुनसक्ने जमिन	क्षतिहुन सक्ने विधालय	क्षतिहुन सक्ने स्वास्थ्य चौकी	क्षतिहुन सक्ने खानेपानी	क्षतिहुन सक्ने सिंचाई	क्षतिहुन सक्ने विधुत गृह	क्षतिहुन सक्ने सरकारी भवन	क्षतिहुन सक्ने बाटो	अन्यव्यापार व्यवसाय, उधोग
बाढी	वडा नं१	३००	२००	१०००	५० विघा	३ विधालयप्रा.वि		२०० हाते कल र १पाइपलाइन					
बाढी	वडा न. २	३००	३००	९००	५ हेक्टर	०	०	५० कल	०	०	०	०	०
													१ माछा पोखरी
													२ कुखुरा फार्म

वडा नं ४		१००	१००	५००	४०								
		१००	१००	५००	५०								
		४०	३०	१५०	५								
		२०	१०	५०	२								
		८०	६०	३००	४०								
		१००	७०	३५०	२०								
		२००	१५०	७५०	८०								
वडा नं ५		१२५	६०	३००	१५ विघा			६० कल					
वडा नं ६													
वडा नं ७													
वडा नं ८													
वडा नं ९													
वडा नं १०													
वडा नं ११													
वडा नं १२										४०			
नीलगाई बंदेल	वडा नं ५				८० विघा सम्मको अन्नवाली नष्ट गरिदिने								
आगलागी	वडा नं १	३००	१००			३ विधालय							
	वडा नं ३	२२५	४०										
		१५०	१००										
खडेरी रअसिना		३००											
हावाहुरी		३००	१००										
सर्पदंश		१५०											
असिना					२०० विघा								

यो नगरपालिका बाढीको उच्चजोखिममा रहेको छ । बाढीको सम्मुखतामा रहेको १७६० घरमध्ये करीव ८७० घर सम्मुखता र संकटासन्नता दुवैमा रहेकोले बाढीको उच्च जोखिममा रहेका छन् । ८७० घरका करीव ५८०० जनसंख्या, ३५० विघा जग्गाजमिन,४ विधालय, मदरसा पनि बाढी तथा डुवानको जोखिममा रहेको छ । यसका साथै खानेपानीकाकलहरु , पशु चौपायाहरु, माछापालन व्यवसाय, ईटा उधोग, पोल्ट्री फर्म आदि बाढीको जोखिममा रहेको छ । यदि समयमा नै बाढीको जोखिमन्यूनीकरण नगरिएमा यीतत्वहरु क्षतिहुन सक्ने देखिन्छ । यसैगरी सवै वडाहरु जनाबर आतंक, सडक दुर्घटना, असिना, हावाहुरी, आगलागी र सर्पको टोकाईको जोखिमपनि रहेको छ।

२. ४ विपद् जोखिमविश्लेषण

नगरपालिकाको सामाजिक स्रोत, जोखिम नक्साङ्कन र सङ्कटासन्नता तथा क्षमता पहिचान, समस्या वृक्ष विश्लेषण, ऐतिहासिक समय रेखा, धरातलीय हिंडाइ, संस्थागत विश्लेषण, लक्षित समूहसंग छलफल र प्रत्यक्ष अवलोकनको प्रयोगबाट आएका सूचनाहरुको विश्लेषणका नतिजालाई संक्षिप्त रूपमा तलको ढाँचामा उल्लेख गरिएको छ ।

समस्या	कारणहरु	प्रभावहरु	समस्या समाधानकाउपायहरु
२.१.१ वाढीको जोखिम विश्लेषण	• प्राकृतिक कारण • धेरै वर्षा हुनु, • वनविनास हुनु • अव्यवस्थित वसोवास हुनु, • भौगलिक अवस्था, • बाँध व्यवस्थित नहुनु	• जग्गाजमिन कटान हुनु, • वालीनाली नास हुनु, • घरहरु डुवान हुनु, • जीवनयापन कष्टकर वन्नु तथा विस्थापितहुनु • घरपालुवा पशुपंक्षी वगाउनु, • आर्थिक क्षतिहुनु, • भौतिक संरचनाहरु भत्किनु • माहामारी फैलनु • महिला ,बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र बृद्ध बृद्धा बढी जिोखिममा हुनु • घाइते तथा मृत्यू हुनु	• विपद् बारे सबैलाई जनचेतनाजगाउने, • प्राथमिकउपचारको व्यवस्थापन तथा तालिमहरु को व्यवस्था मिलाउने • विपद् तथाजलबायू उत्थानशील समिति गठन गर्ने • विपद् व्यवस्थापन कोष खडा गर्ने, तथा समयमै प्रभावितलाई सहयोग गर्ने • सामुदायिकखोज तथा उद्धारकर्मी तयार गर्ने साथ साथै सामाग्रीको व्यवस्थापन गर्ने • खोलाको छेउमा बाँधबाध्ने, • खोला नजिक बस्ति नबसाउने • जथाभावि बाटोघाटो नखन्ने र खुल्ला स्थानमा बृक्षारोपण गर्ने • तटबन्ध, कलभर्ट निर्माण गर्ने • परिवार नियोजनका अस्थाई साधनको प्रयोग गर्ने तथा स्थाई बन्ध्याकरण गर्ने • पूर्व सुचना प्रणालीको विकास गर्ने • विपद् जोखिम न्युणीकरणका लागि गठित विभिन्न समितिहरु परिचालन गर्ने • औषधि, लताकपडा,त्रिपाल,सुलभ शौचालय , हैण्डपम्प ,खाद्यान्नको समुचित व्यवस्था

			मिलाउने ● सुरक्षित बासस्थानको पहिचान तथा व्यवस्था गर्ने ● बैकल्पिक कृषि खेतीको लागि तयारी गर्ने ● सहयोगी संघसंस्था तथा निकायसंग ● समन्वय गर्ने
२.१.२.आगलागीको जोखिमविश्लेषण	● परम्परागत रुपमा घुर वाल्ने चलनहुनु, ● अव्यवस्थितभान्सा कोठा हुनु ● जंगल छेउमा वसोवास हुने ● आगोजन्यपर्दाथको लापरवाही ● खर तथाफुसको छाना भएको घर हुनाले ● जमिनको तापक्रम वढनु ● ,सुख्खा खडेरी, ● बिधुतिय सट ● काठ तथाबास बाट बनाएका घरहरु हुनु ● बालबालिकाले लाईटर सलाई प्रयोग गर्नु ● बिडी,सिगरेट खाएर जथाभावी फाल्नु	● घरवार विहिन, ● खाद्यान्न नष्ट हुनु, ● पशुपक्षीको क्षतिहुनु ● घाँसपाततथादाउराको कमीहुने ● बन जंगलविनास हुने, ● आर्थिक क्षति, ● चिन्ता वढनु ● मृत्यु हुनु ●	● बन बिनास नगर्ने ● सुचना तथा सञ्चारका साधनहरु पोष्टर, पम्लेट र को माध्यमबाट जनचेतना फैलाउने, ● ग्यास सिलिन्डर हरुलाई खुल्ला ठाउँमा नराख्ने, ● सलाई तथाअन्यप्रज्वलनशीलप्रदार्थहरुलाई बच्चाहरुको पहुचँभन्दा पर राख्ने, ● विपद् बारे सबैलाई जनचेतनाजगाउने, ● खोज तथा उद्धारका तालिमहरु संचालन गर्ने, ● विपद् व्यवस्थापन कोषको परिचालन गर्ने ● बाटोहरुलाई फाराकिलो बनाउने, ● पूर्वसुचना प्रणालिको व्यवस्था गर्ने ● स्थानीयतहमाआगो निभाउने उपकरणको व्यवस्थापन गर्ने(दमकल) ● पानीको श्रोत(पोखरी,इनार,ट्युववेल,धारा)को संरक्षण गर्ने
२.१.३.सर्पदंशको जोखिमविश्लेषण	● मुसाको वास स्थान वढी हुनु, ● सरसफाईको कमी, ● वस्ती नजिक खोलाहुनु, ● अत्याधिक तापक्रमहुनु ● खुल्लादिसा गर्नु ● मौसमी कारण ● झुप्रा झुप्रीफुसका छाना भएका	● आर्थिक भार वढनु, ● डर त्रास हुनु, ● अपाङ्गता हुनु, ● समयमाउपचार गर्न नपाउनु ● मृत्यु हुनु	● घर वरिपरि सरसफाई राख्नु ● खोलाको किनारामाबस्तिनबस्नु ● खुल्ला ठाँउमा दिशापिसावनगर्नु वाचर्पि बनाउनु ● मुसाले बनाएकाप्वालहरु टाल्नु ● फुसकाअथवाबासका टाटी भएका घरहरुमा माटोले बाहिर भित्रबाट लिप्नु

	घरहरु हुनु, ● घरको वरिपरि फाहोरहरु थुपाएिको हुनु ● बाढी पहिरो		
२.१.४शितलहरको जोखिम विश्लेषण	● बढी मात्रमा हुस्सु लाग्नु ● जलवायू परिर्वतन ● उचितवासस्थानको अभाव ● न्यानो लत्ताकपडाको अभाव	● व्यवस्थितबासस्थाननहुनु ● न्यानो कपडाको अभाव ● जनचेतनाको कमि ● गरिबि ● गर्भवतिमहिला ,बालबालिका, अपाङ्ग र बृद्ध बृद्धा तथामानिसहरुको मृत्यु हुनु	● विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना गर्ने, ● जनचेतनामुलककार्यक्रमचलाउने, ● काठ तथादाउराको ब्यावस्था गर्ने ● न्यानो लगाउने कपडाको ब्यावस्था गर्ने ● सम्बन्धित सरोकार बालानिकायलाई जानकारी सहभागि गराउने
२.१.५. सुख्खा खडेरीको जोखिमविश्लेषण	● वनविनास हुनु, ● मौषम परिवर्तन हुनु, ● लामो समयपानीनपर्नु,	● भोकमरी लाग्ने ● माहामारी फैलने ● जग्गाजमिनवाभ्mो रहनु, ● आगलागिहुनु ● अन्नवालीकमफल्नु, ● खानेपानीको अभावहुनु, ● मानिस बिस्थापितहुनु ● सिचाईमा समस्याहुनु, ● हुरी वतास चल्नु,	● बृक्षारोपण गर्ने ● सिचाईको लागि बैकल्पिकव्यवस्थ ागर्ने (कल, ईनार, बोरिङ्गको ब्यावस्था गर्ने) ● विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना गर्ने ● प्रकोप र विपद् बारे सबैलाई जनचेतनाजगाउने, ● सम्बन्धित सरकारी निकायलाई तथा सम्बन्धित संस्थालाई जानकारी गराउने
२.१.६.हावाहुरीको जोखिमविश्लेषण	● खडेरी पर्नु, ● वनविनास हुनु, ● पानीनपर्नु, ● मौषमको परिवर्तन हुनु	● महामारी हुनु, ● खडेरी पर्नु घर भत्काउने तथा छरको छाना उडाउने ● वालीनाली नष्ट हुने, ● पशुपंक्षीको क्षतितथा घाईते हुनु	● सुचनाशिक्षार सञ्चारका साधनहरु पोष्टर र पम्लेट को माध्यमबाट जनचेतना फैलाउने, ● विपद् बारे सबैलाई जनचेतनाजगाउने, ● प्राथमिकउपचार तालिमहरु संचालन गर्ने ● विकासकाकार्यक्रमहरुमा स्थानीय संघसंस्थाहरुलाई सहभागी गराउने, ● विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना गर्ने ● घरहरुको निमार्ण गर्दा सुरक्षित रुपले बनाउने

			• खोज तथा उद्धारका तालिमहरु संचालन गर्ने,
२.१.८ भूकम्पीय जोखिमविश्लेषण	• ज्वालामुखीविसफोटन • जमिनमुनि रहेका ठूलाठूला चट्टान एक आपसमा ठोकिदा चट्टानहरु टुक्रिदा • जमिनमुनि ग्याँस बढनु	• घर तथा भौतिक संरचनाहरु भत्कने, • धनमालको क्षति • सञ्चारका साधनहरु नष्ट हुने • बासस्थानको अभाव • जमिनको सतहबिग्रने • चौपाया तथापक्षिंको मृत्यू • गर्भवतिमहिला ,बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र बृद्धबृद्धा तथामानिसहरुको बढी मृत्यु हुनु • श्रोत साधनमा सिमितता • दैनिक जीवनयापनमा कठिनाइ • बेरोजगारी बढनु	• घर नक्सा पास गरि मात्र भूकम्पीय सुरक्षात्मक घरहरु बनाउने, • जनचेतनामुलककार्यक्रमचलाउने, • स्थानीय जोखिमव्यवस्थापन समिति परिचालन गर्ने, • प्राविधिकसँग राय सुझावलिएर भुकम्पप्रतिरोधी संरचनाहू बनाउने, • विकासकाकार्यक्रमहरुमा स्थानीय संघसंस्थाहरुलाई सहभागी गराउने, • विपद्को कोष परिचालन गर्ने, • बाटोहरुलाई फाराकिलो बनाउने, • पूर्वसुचना प्रणालिको व्यवस्था गर्ने • प्राथमिकउपचार तालिमहरु संचालन गर्ने • खोज तथा उद्धारका तालिमहरु संचालन गने • पारिवारीक विपद् पूर्वतयारी योजनातयार गर्ने

२.५प्रकोप, मौसमी तथा बाली पात्रो :

२.५.१ प्रकोपपात्रोः

प्रकोप	(३० बर्ष)पहिले	वैशाख	जेठ	असार	साउन	भदौ	असोज	कात्तिक	मङ्सिर	पुस	माघ	फागुन	चैत
बाढी	पहिले												
	अहिले												
माहामारी (झाडापखाल)	पहिले												
	अहिले												
शितलहर	पहिले												
	अहिले												
सुख्खा खडेरी	पहिले												

	अहिले												
हावाहुरी	पहिले												
	अहिले												
सर्प दशं	पहिले												
	अहिले												
आगलागि	पहिले												
	अहिले												
असिना	पहिले												
	अहिले												

२.५.२ मौसमी पात्रोः

विवरण		वैशाख	जेठ	असार	साउन	भदौ	असोज	कात्तिक	मङ्सिर	पुस	माघ	फागुन	चैत
मनसुनवर्षा	पहिले (३० बर्ष)												
	अहिले												
हिउँदे वर्षा	पहिले												
	अहिले												
आगलागी	पहिले												
	अहिले												
गर्मी	पहिले												
	अहिले												
जाडो	पहिले												
	अहिले												
असिना	पहिले												
	अहिले												
तुसारो	पहिले												
	अहिले												

२.५.३ बाली र वनस्पतिपात्रोः

विवरण		वैशाख	जेठ	असार	साउन	भदौ	असोज	कात्तिक	मङ्सिर	पुस	माघ	फागुन	चैत
धानको वीउलगाउने	पहिले (३० बर्ष)												
	अहिले												
धान रोप्ने	पहिले (३० बर्ष)												
	अहिले												
धान काट्ने	पहिले												
	अहिले												
विरुवाको फूल र फललाग्ने समय	पहिले												
	अहिले												
गहुँ छर्ने	पहिले												
	अहिले												
गहुँ काट्ने	पहिले												
	अहिले												

माथिको प्रकोपपात्रो, वालीपात्रो र मौसम पात्रोलाई विश्लेषण गर्ने हो भने जलवायू परिवर्तनको कारणले गर्दा १ महिना जतिको अन्तरमा पानी पर्ने समय, प्रकोप हुने समय र वालीलगाउने समयमा देखा परेको छ । पहिला वर्षात हुने र बाढी आउने समय असार श्रावणमा हुने गर्दथ्यो भने हालआएर एक महिना पछि सरेर वर्षात हुने र बाढी आउने समय श्रावण भदौमा हुने गरेको छ । जसले गर्दा धानको विउलगाउने, धान रोप्ने, धानभित्रयाउने सवै समयमा एक महिनाको फरक देखिएको छ। यसैगरी गहुं छर्ने र गहुं काटने, विरुवामाफललाग्ने र फुलफुल्ने समयमापनि परिवर्तन आएको छ । यसरी समुदायसंग छलफल गर्दा जलवायू परिवर्तनको कारणले कृषि जीवन पध्दतीमा फरक आएको महसुस भएको पाइन्छ ।

२.६ संस्थागत विश्लेषण वा सम्बन्ध चित्र

विपद्पूर्वको पूर्व तयारी, रोकथाम र अल्पीकरण, विपद्को समयको प्रतिकार्य र विपद्पश्चात्को पुर्नस्थापना र पुनर्निमार्ण तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलनका लागि आवश्यक पर्ने सेवा, सुविधा, सुरक्षा उपलब्ध गराउने सरकारी तथा गैर सरकारी निकाय, सामाजिक संघसंस्था, वित्तीय तथा सहकारी संस्था, स्वास्थ्य, सुरक्षानिकाय र अन्य मानवीय सेवाप्रदायक संघ संस्था आदिको उपलब्धता, पहुँच तथा सम्बन्धको विश्लेषण यस संस्थागत चित्रबाट गरिएको छ । यस औजारको प्रयोगबाट समुदायले विपद् तथा जलवायू उत्थानशिलताका सम्बन्धमा सामाजिक तथा सार्वजनिक निकाय सम्मको पहुँच देखाउन खोजिएको छ ।

यस सम्बन्धचित्रमा समुदाय तथा संघ संस्था बीचको दोहोरो सम्बन्धलाई दुवैतिर तिर भएको रेखाले देखाइएको छ । मोटो रेखाले गहिरो तथा पातलो रेखाले फितलो सम्बन्ध देखाएको छ । विशेषगरी नगरपालिकाका शाखाहरु, र सवै वडा कार्यालयसँग वलियो सम्बन्ध रहेको पाइएको छ । यस नगरपालिकाभित्र मुख्य रुपमा नगरपालिकाका प्रहरी चौकी, वडा कार्यालय, स्वास्थ्य चौकीहरु, युवाक्लव, बालक्लव, विद्यालयहरु, तथा वित्तीय संस्थाहरु, आदि रहेका छन ़। विपद् तथा जलवायु जन्य जोखिम व्यवस्थापनका लागि पहिचानभएका यी संघ संस्था वा निकायहरुबाट मुख्य रुपमा जन चेतना, राहतवितरण, आपतकालिन शिक्षा, कृत्रिम घटना अभ्यास, खोज तथा उद्धार, भुकम्पप्रतिरोधी संरचनानिर्माण गर्ने जस्ता सहयोगहरु समुदायले प्राप्त गर्नेछन्भने समुदायको तर्फबाट पनि यी संघ संस्थाहरुको नेतृत्व तथा कार्यक्रमहरु कार्यान्वयनमा भुमिका निर्माण गर्ने गरेको पाइएको छ । संस्थागत विश्लेषण वा सम्बन्ध चित्रको विस्तृत विवरण तथा विश्लेषण तल समावेश गरिएको छ ।

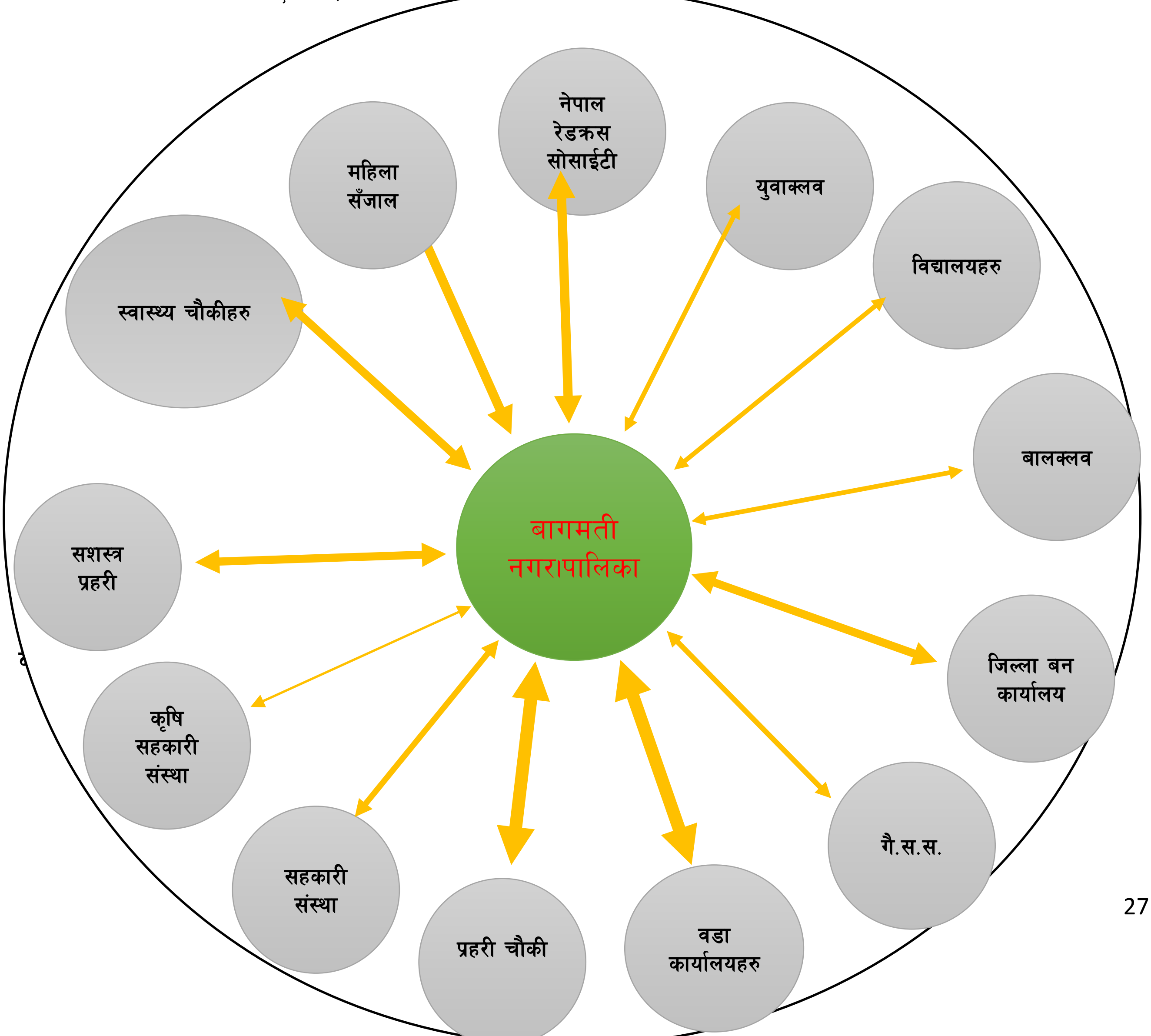

खडेरीको कारण मानिसहरुले कठिनाई भोग्नु परेको र विदेश बाट पठाएको रकमले खाद्दान्न आयात गरी जिविकोपार्जन चलाइरहेको अवस्था छ ।

स्वास्थ्य : जलवायू परिवर्तनले गर्दा अत्यधिक गर्मी भएको कारण छाला सम्वन्धि रोगहरु जस्तै चिलाउने, डावर आउने वढन थालेको छ । रुघाखोकी, ज्वरो, टाइफाइड जस्ता रोगहरु अत्यधिकमात्रामावालवाकािलहरुमाहुने गरेको छ ।

जलश्रोत : भूमीगतपानी सुक्न थालेको छ । गाउण्ड वाटर २, ३ मिटर तलगएको अनुमान गरिएको छ। पानीका कलहरु सुक्न थालेका छन् । पहिला ७० फिटमा पानी आउंथ्यो भने अहिले १५०/२०० फिट खनिसकेपछि मात्रपानीआउने भएको छ ।

वन, वनस्पती :आँप प्रत्येक वर्ष फल्न छाडेको छ। साथै फलको साइजपनि सानो हुने गरेको छ । जुनविगत ३० वर्ष भन्दा अगाडि थिएन । सिसौ जातको रुखमा चांडै मर्न थालेकोले लोप हुने अवस्थामा रहेको छ ।

विपदको अवस्था : डुवानको अवस्था बढेर गएको छ ।

२.७ संस्थागत विश्लेषण वा सम्बन्ध चित्र

क्र.सं.	कार्यालय सङ्घसंस्था	संख्या	ठेगाना	भौगोलिक दूरी	विपद् तथाजलवायु जन्यजोखिमव्यवस्थापनकालागिप्राप्तहुनसक्ने सहयोग		
क	नगरपालिका भित्र				*विपद् पूर्व*	*विपद्को समयमा*	*विपद् पश्चात*
१	स्वास्थ्य चौकी	६	स्वा.चौकी कर्मैया , ढुंग्रेखोला , राजघाट , शंकरपुर , धरहरा र बागमती,	औसतमा ५ किलोमिटर	खोप तथा जनचेतनामुलक कार्यक्रम,औषधिहरु को व्यवस्थापन,	औषधीउपचार	निःशुल्क स्वास्थ्य शिविर
२	वडा कार्यालय	१२	ठाउको नाम	औसतमा ११ किलोमिटर	विपद पूर्व तयारी सम्बन्धि तालिम गोष्ठी, जनचेतनामूलक कार्यक्रम,आपतकालिन राहत कोष स्थापना, विभिन्न समिति तथा संघसंस्थाहरु संग सहकार्य समन्वय	खोज तथा उद्धार,क्षतिको विवरण संकलन,	राहतवितरण
३	भेटनरी	१	नगरपालिका कार्यालय		भ्याक्सिन	पशु औषधीउपचार	पशु शिविर
४	इलकाप्रहरी कार्यालय/प्रहरी चौकी	१ र प्रहरी चौकी ४	बजार, बजार		खोज तथा उद्धार सम्बन्धि ड्रिलअभ्यास	खोज उद्धार	राहतवितरणमा सहयोग
५	सशस्त्रप्रहरी बल	१	३		खोज तथा उद्धार	खोज तथा उद्धार	राहतवितरण
६	नेपाली सेना	१			खोज तथा उद्धार सम्बन्धि ड्रिलअभ्यास	खोज उद्धार	राहतवितरणमा सहयोग
७	सहकारी संस्था	१०	१,२,३,४,५,६,७,८,९		ज्नचेतना		राहतबितरण
ख	नगरपालिकाबाहिर						
१	जिल्लाप्रशासनकार्यालय	१	मलंगवा नपा १०	४२ कि.मि.	संननय	खोज तथा उद्धारमा संनवय	राहतबितरण को अनुगमन
२	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	१	मलंगवा नपा ९	४२ कि.मि.	गैर खाद्द सामाग्री	खोज उद्धार	राहतबितरण
३	कृषिविकास कार्यालय	१	मलंगवा नपा४	४२ कि.मि.	विउविजन		विउविजन
४	जिल्ला समन्वय समिति	१	मलंगवा नपा १०	४२ कि.मि.	संननय	खोज तथा उद्धारमा	राहतबितरण को अनुगमन

						संनवय	
५	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	१	मलंगवा नपा १०	४२ कि.मि.	औषधीउपचार तथा जनचेतना	औषधीउपचार	औषधी उपचार तथा जनचेतना
६	बन कार्यालय	१	लालबन्दी नपा १०	१५ कि.मि.	काठ दाउरा		काठ दाउरा
७	खानेपानी	१	बागमती नपा	कि.मि.	खानेपानी,	खानेपानी,	खानेपानी, शुध्दिकरणका सामाग्रीहरु
८	सिचाई	१	बागमती नपा	कि.मि.	सिचाई		कृषी विधुती करण
९	मानवअधिकार	१	मलंगवा नपा	८ कि.मि.		संरक्षण, हिंसा दुर्व्यवहार नियन्त्रण	
१०	विधुतप्राधिकरण	१	नपा	कि.मि.	विधुतआपुर्ती	विधुत आपुर्ती	विधुतआपुर्ती
११	महिलातथाबालबालिक ाकार्यालय	१	मलंगवा नपा	४२ कि.मि.		संरक्षण	
१२	जिल्ला प्रहरी का.	१	मलंगवा नपा १	४२ कि.मि.	खोज तथा उद्धार	खोज उद्धार	
१३	सशस्त्रप्रहरी का.	१	कविलासीनपा०१	४२ कि.मि.	खोज तथा उद्धार	खोज उद्धार	
१४	नेपाली सेना	१	मलंगवा नपा०८	४२ कि.मि.	खोज तथा उद्धार	खोज उद्धार	
१५	पत्राकार महासंघ	१	मलंगवा नपा १०	४२ कि.मि.	समाचार प्रसारण र जनचेतना	समाचार प्रसारण र जनचेतना	समाचार प्रसारण र जनचेतना
१६	एफ.एम.	८	बागमती,बरहथवा,लालबदि र हरिवन नपा	८/१२ कि.मि.	समाचार प्रसारण र समाचार प्रसारण र जनचेतना	समाचार प्रसारण र जनचेतना	समाचार प्रसारण र जनचेतना
१७	बागमती सेवा समाज	१	हरिवन नपा	८ कि.मि.	जनचेतना		जनचेतना राहत
१८	समाजिक बिकास केन्द्र	१	मलंगवा नपा १०	४२ कि.मि.	जनचेतना		जनचेतना राहत
१९				कि.मि.	जनचेतना	सहयोगी सामग्री उत्पादन तथा वितरण	

२.८ जोखिम पहिचान तथा विश्लेषण

२.८.१ जोखिम व्यवस्थापन क्रियाकलाप पहिचान तथा प्राथमिकीकरण

नगरपालिकाको सङ्कटासन्नता र क्षमताबीच देखिएको दूरी नै जोखिमको सहीचित्रहो । त्यसका आधारमा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका आवश्यक क्रियाकलाप निर्धारण गरिएको छ । माथि गरिएको संकटासन्नता, जोखिम तथा क्षमताको विश्लेषण र सामाजिक नक्साङ्कन अनुसार निम्न खाँडलहरु पहिचान गरिएको छ ।

- ✓ विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका लागि मानवीय क्षमता विशेष गरी ज्ञान तथा शीपको अभाव भई जनधनको क्षतिभईरहेको छ । केहि मानवीय स्रोत भए पनि विपद् प्रतिकार्यका लागि आवश्यक शीप तथा कौशलभएका व्यक्तिहरु ऋझ कमी रहेको छ । नगरपालिकामा अधिकतमव्यक्ति लाई बृहत्तर विपद् व्यवस्थापनको अवधारणा र विपद्को विभिन्न चरणमा गर्नुपर्ने कार्यको ज्ञानको कमी छ ।
- ✓ विपद ्प्रतिकार्यका लागि प्राथमिकउ पचार र खोज तथा उद्धारका लागि दक्ष स्वयंसेवकनहुनु । विपद्को जोखिमकम गर्न सचेतनाअभियान चलाउँन सक्ने व्यक्ति तथा सुरक्षित संस्कृतिको लागि अभियान्ताको कमी छ ।
- ✓ बाढी, भुकम्प र आगलागीको जोखिम रहेको छ भने तट्बन्ध तथा घर र भवन कमजोर भई समुदाय मानवीय, भौतिक तथा आर्थिक संकटमा रहेको छ । तट्बन्धको कमी तथा कमजोर छन्भने अन्यभौतिक संरचना पनि कमजोर रहेका छन्। एताविपद्का घटना बारम्बार आईरहेको छन्। समुदायमा संरचना, खोज, उद्धार र राहतलाई मात्र विपद् व्यवस्थापनको रुपमालिईने गरिएको छ ।
- ✓ नगरपालिकामा विपद् पूर्व तयारीको अवस्था कमजोर छ । नगरालिकामा विपद्का लागि अपर्याप्त कोष, खोज तथा उद्धारका सामग्री तथा सहायताका लागि सामग्री भण्डारण छैन । त्यस्तै राहतका लागि कुनै न्युनतम मापदण्ड पनि तयार गरिएको छैन ।
- ✓ नगरापालिकामा विपद तथा जलवायु परिवर्तनका लागि योजना तयार भई लागु भएको देखिदैन भने विपद् तथा जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका लागि धेरै सिमित योजनाहरुलाई मात्र नगरापालिकाको विकास योजनामा समावेश गरिएका छन्।
- ✓ विद्यालयहरु आफैंमा सुरक्षित छैनन् भने सुरक्षित व्यवहारका लागि खासै कुनै कार्यक्रम तथा घटना अभ्यास गरिदैन्।
- ✓ खोला किनारमा बस्ती तथा खेति छ भने खोला तथा बगर संरक्षणका लागि ध्यानपुग्न सकेको छैन ।
- ✓ नगरापालिका बासीले कुशल नेतृत्व गर्ने व्यक्तिलाई जन प्रतिनिधी बनाएका छन्। तर विपद्का लागि सम्बन्ध र सञ्जालतयार भई सकेको छैन ।
- ✓ विपद्पूर्व सुचना प्रविधिको स्थापना तथा पहुँच छैन ।

२.८. स्रोतको उपलब्धतातथापहुँच

गाउँपालिकातथागाउँपालिकावा समुदायमाभएको एकीकृत क्षमताको सूची :

विवरण	नाम र रहेको स्थान (कहाँ)	सङ्ख्या (कति)	क्षमता	अवस्था	कैफियत
भौतिक स्रोत		करीब २०			
सामुदायिक भवन	**सबै वडामा**	२१		राम्रो	
पुल	**वडा नं.१,३,४**	४		राम्रो	
सडक	**सबै वडामा**			राम्रो	पिच
बाँध		१		राम्रो	बागमतीखोलामा
विद्यालयभवन	१,२,३,४,५,६,७,८,९,	२७		राम्रो	
सुरक्षित आवास तथा स्थान	**प्रत्येक वडामा**	१९			
स्वास्थ्य चौकी	**वडामा**	६			
प्राथमिक स्वास्थ्य स्याहार केन्द्र	**०**				
सामुदायिक चर्पी	**०**	३०			
सञ्चारका साधन	**मोवाइल र इनटरनेट र एफ एम**				
यातायतका साधन	**बस,टेम्पु,मोटरसाइकल साईकल**				
पूर्वसूचना प्रणाली	**०**	१			
लाइफज्याकेट					
डुङ्गा		१२			
एम्वुलेन्स		१ निजि			
मानव संसधन					
आधार भूत खोज तथा उद्धार तालिम प्राप्त जनशक्ति	०	०			
जिल्ला विपद् प्रतिकार्य सम्बन्धी तालिम प्राप्त जनशक्ति	०	०			
तलिम प्राप्त पौडीबाज	०	०			
तलिमप्राप्त स्वयंसेवक	०	०			
महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका					
चिकित्सक	०	०			
तलिम प्राप्त कृषि प्राविधिक		०३			
शिक्षक	०				

कर्मचारी	५४				
स्वयंसेवक	०				
सिकर्मी	०				
डकर्मी	०				
सामाजिक स्रोत					
सामुदायिकभवन		२५ ,			
पाटी पौवा	०				
खानेपानीवितरण धारा	हेन्ड पाइप				
मठ मन्दिर		३१			
र्चच					
मस्जिद					
सामाजिक संरचना					
महिला/आमा	आमा समुह	५२ वटा			मसिक बैठक
अपाङ्गताभएकाव्यक्तिहरूको समूह					
आय आर्जनमा सक्रिय महिला समूह		२८ वटा			
निर्णय तहमा भएका महिला		०२ वटा			
शैक्षिक अवस्था (म/पु)					
कृषि समुह		३८			
शैक्षिक.....					
बाल कल्ब		०९			१ वटा पालिका लेवलमा
आर्थिक स्रोत					
व्यापार व्यवसाय					
उधोग		७			
नोकरी		२३			
विपद् व्यवस्थापन कोष		१ गा.पा.को			
ब्याङ्क तथावित्तीय संस्था		१ NIC वैंक			
माछापालन		२१			
कुखुरापालन		२५			
प्राकृतिक स्रोत					
खेती योग्य भूमि		३००१ बिगहा			
अन्य (उल्लेख गर्नु पर्नेछ)					

निजी ताल तलैया		०२			
प्राकृतिकधारा वामूल	०	०			
कुवा					
नदीनाला		०३			
पोखरी	३२				
सिँचाइको साधन र स्रोत	नहर, ट्युबवेल बोरिङ				
वनजङ्गल (हेक्टर वा रोपनी)	०				
खेर गइरहेको जमिन		५० बिगहा			
खेतीगरिने मुख्यबाली	**लगाउने समय**	**बालीथन्क्याउने समय**	**उत्पादन (मे. टन)**	**प्रयोग गरिने मल**	**बिउको उपलब्धता**
धान	असार साउन	कार्तिक, मंसिर	२.५(प्रति विगहा)	रासायनिक युरिया, डिएपी	स्थानीय बजार,सहकारी संस्था
मकै	कार्तिक, मंसिर	फाल्गुन	३.५(प्रति विगहा)	रासायनिक युरिया, डिएपी	स्थानीय बजार,सहकारी संस्था
गहुँ	कार्तिक, मंसिर	चैत्र बैसाख	२.५(प्रति विगहा)	रासायनिक युरिया, डिएपी	स्थानीय बजार,सहकारी संस्था
उखु	कार्तिक, मंसिर,पौष माघ			रासायनिक युरिया, डिएपी	स्थानीय बजार,सहकारी संस्था

नोट : १०,००० वर्ग मी. वा २० रोपनीवा ३० कठ्ठा = १ हेक्टर

माथिको तालिकालाई हेर्ने हो भने यस नगर पालिकामा विपदं संग काम गर्नकोलागि नगरपालिकाले क्षमता अभिवृध्दि गरेको पाइदैन । नगरपालिकाको विपद् व्यवस्थापन कोष, एम्वुलेन्स र आपतकालिन अवस्थामा सामुदायिक भवनहरु क्षमताको रुपमा रहेको छ। यसका साथै कार्यरत संघ संस्थाहरु क्षमताको रुपमा रहेको छ भने भौतिक क्षमताहरु विकास गर्नुपर्ने देखिन्छ । यसका साथै मानविय क्षमतापनि यस पालिकाले वृध्दि गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

खण्ड ख : विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजना

परिच्छेद ३

स्थानीय विपद् तथा जलवायु उत्थानशील गतिविधिहरू

विपद् जोखिम व्यवस्थापनका कार्यक्रमलाई मूलभूत रूपमा मानव संसाधन तथा संस्थागत विकास योजना, भौतिक पूर्वाधार विकास, प्राकृतिक स्रोत संरक्षण, जीविकोपार्जनमा सुधार, नीतिगत क्षेत्रमा गर्नु पर्ने कार्यहरू तथा विकास कार्यमा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका विधिको मूलप्रवाहीकरण गर्ने जस्ता प्रमुख क्रियाकलापलाई आधार मानेर स्थानीय समस्या समाधान गर्ने क्रियाकलापलाई प्राथामिकताको आधारमा राखिएको छ । प्राथमिकीकरण गर्दा प्रभावकारिता, खर्चको मितव्ययीता, सम्भाव्यता तथा लक्षित वर्गमुखी छ वा छैन भनि सामुहिक छलफल गरि तयार गरिएको छ ।

३.१ योजनाको परिचय, आवश्यकता तथा महत्व :

नेपालबहु प्रकोपको जोखिममा रहेको देश हो ।प्रत्येक वर्ष विभिन्न प्रकोपबाट वर्षेनी हजारौ मानिसहरुको मृत्यु हुने गरेको, हजारौ मानिसहरु घाइते हुने गरेको र अरबौको आर्थिक क्षतिहुने गरेको गृह मन्त्रालयको तथ्यांक अनुसार पाइन्छ । यसै अवस्थालाई आधार मानेर नेपाल सरकारले विपद् जोखिम न्यूनिकरण र व्यवस्थापन ऐन, स्थानीय सरकार संचालन ऐनमा स्थानीय तहले विपद तथा जलवायू परिवर्तन अनुकूलन सम्वन्धि गर्नुपर्ने प्रावधान हरुका साथै राष्ट्रिय रणनीतिक योजना २०१८ - २०३० तयार गरी कार्यान्वयनमाल्याएको छ ।

स्थानीयतहले विपद् र जलवायू जोखिम न्यूनीकरण सम्वन्धि योजना बनाउनु पर्ने प्रावधान स्थानीय सरकार संचालन ऐनमा स्पष्ट उल्लेख गरिएको छ । यसका साथै स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजना तर्जुमा निर्देशिका पनि तयार गरेको छ । यसकारण विपद्को जोखिमलाई सकभर स्थानीय तहमा न्यूनीकरण गर्ने, विपदको अवस्था भै हालेमा प्रभावकारी प्रतिकार्य गर्ने र क्षति भएका संरचनाहरुको पुर्नस्थापना र पुननिर्माण गर्ने कार्यहरु गर्नु अपरिहार्य भएको छ । कानूनी प्रावधानहरुको कार्यान्वयन गर्न र विपद्को जोखिम कम गरी उत्थानशील नगरपालिका निर्माण गर्न यस योजनाले विशेष महत्व राख्दछ । विपद् र जलवायू जोखिम न्यूनिकरणका कार्यले भविष्यमा उत्थानशील नगरपालिका निर्माणमा सहयोग पुग्दछ । यसै तथ्यलाई मध्यनजर गरी बागमती नगरपालिकाले स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील र विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयार गरी लागु गरेको छ ।

३.२ योजनाको दिर्घकालिन सोंच, ध्येय, लक्ष्य, उद्देश्य, तथा रणनीति

३.२.१ दुरदृष्टी र ध्येय

यस योजनाको दुरदृष्टी भनेको बागमती नगरपालिकालाई एक उत्थानशील नगरपालिकाकोरुपमा विकास गर्नु रहेको छ भने यस योजनाको मुख्यध्येयविपद् जोखिम न्यूनिकरण र जलवायू परिवर्तनअनुकूलन लाई विकासको प्रक्रियाका साथै आवधिक र वार्षिक योजनामा मुलप्रवाहीकरण गर्ने रहेको छ ।

३.२.२ लक्ष्य

यस योजनाको मुख्यलक्ष्यभनेको बागमती नगरपालिकामा आगामी दिनमा प्रत्येक वर्ष बहुप्रकोपबाट हुने मानविय क्षति, भौतिक क्षति,प्राकृतिक क्षति र आर्थिक क्षतिलाई उल्लेख्य मात्रामा न्यूनिकरण गर्दै लैजानु हो ।

३.२.३ उद्देश्य

यस योजनाको निर्दिष्ट उद्देश्यहरु यस प्रकार रहेका छन् :-

- वहु प्रकोपको जोखिमपहिचान गर्ने, रोकथाम, अल्पीकरण र अनुकूलनका कार्यबाट विपद् तथा जलवायूजन्य जोखिमलाई न्यूनिकरण गर्ने
- विपद्को अवस्थामा प्रभावकारी प्रतिकार्य गर्नको लागि संस्थागत संरचना, दक्ष जनशक्ति विकास र भौतिक क्षमताको अभिवृध्दि गर्ने
- विपद् जोखिम न्यूनिकरण र जलवायू परिवर्तन अनुकूलन सम्वन्धि समुदाय स्तरमा ज्ञान तथा सीपको अभिवृध्दि गर्ने

३.२.४ रणनीति

- योजना निर्माणका सबै प्रक्रियामा समुदायकाअति जोखिममा रहेका समूह तथा वर्गको समानुपातिक सहभागितालाई सुनिश्चित गरि योजनाको कार्यान्वयन गर्ने ।
- स्थानीय विपद् जोखिम लेखा जोखा तथा नक्साङ्कन गर्दा अति जोखिम तथा संवेदनशिल स्थानमा रहेका बस्तीहरूलाई सुरक्षित स्थानमा स्थान्तरणको लागि प्रोत्साहन गर्ने ।
- बाढीबाट हुने मानविय तथा भौतिक क्षतिलाई रोक्नकालागि बाढीको पुर्वसूचना प्रणालीको स्थापनाकालागि समन्वय तथा सहकार्य गरि पहल गर्ने ।
- समुदायमाआधारित विपद् जोखिम न्यूनीकरणका कार्यक्रमहरू कार्यान्वयनगर्दा स्थानीय ज्ञान, सीप, श्रोत र साधनको उपयोग गर्ने ।
- स्थानीय तहमा विपद् जोखिम तथा जलवायु अनुकूलनकाकार्यक्रमहरू लाई स्थानीय बार्षिक तथा आवधिक विकासका योजनाहरूमा मूलप्रवाहीकरणगर्दै लैजाने ।
- स्थानीय तहमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा जलवायु अनुकुलनकाकार्यक्रमहरु लाई प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि स्थानीय, प्रदेश, संघ, मानवीय तथा विकास साँझेदार संस्था, निजी संस्था, समुदाय समेतको स्रोतको परिचालन गर्ने ।
- समुदाय स्तरमा, वडा स्तरमा र नगरपालिका स्तरमा जोखिमको पहिचान र बुझाई सम्वन्धमा र जोखिम न्यूनिकरण गर्ने उपाय सम्वन्धमा क्षमता अभिवृध्दि गर्ने

३.२.५ योजनाका सीमा :

यो योजना तयार गर्ने क्रममा वडा स्तरमा समुदाय तथा वस्तीको प्रतिनीधित्व गराएर वडा तहको संकटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण गरी सूचनाहरु संकलनगरिएको छ ।समुदाय तथा वस्ती स्तरमानै गएर सूचना संकलनगर्न सकिएको छैन जसकाकारण सुक्ष्म तरिकाले जोखिम पहिचान गर्न सकिएको छैन । वडा स्तरको योजना वनाउने क्रममा वस्ती स्तरमा नै गएर सूचना संकलन गनु पर्दछ । यस योजनामा अनुमानित वजेट मात्र राखिएको छ जुन वास्तविक वजेट भन्दा भिन्नहुन सक्छ ।यस योजनामाभएका क्रियाकलापहरु प्राविधिक विना गोष्ठीमा उपस्थित सहभागीहरुको आधारमा तयार गरिएको छ र प्राविधिकको अध्ययनपश्चात मात्र जोखिम न्यूनिकरण के कस्तो कार्य गर्न पर्दछ भनीएकिन गर्न सकिनेछ । यस योजनाका क्रियाकलापहरु बागमती नगरपालिकाले वार्षिक योजना बनाउँदा समावेश गर्ने नगरपालिका आफैले सवै संचालन गर्न कठिन रहेको छ । यसका लागि प्रदेश सरकार, संघिय सरकार र दातृ निकायहरुको सहयोगको खांचो रहेको छ । यसका साथै निजी क्षेत्रको सहयोगको आवश्यकता रहेको छ ।

३.२.६ योजनानिर्माण प्रक्रियाविधि :

यो योजना निर्माण गर्नेक्रममा विभिन्न चरणहरु अनुसरण गरिएको छ । जुन यस प्रकार रहेको छ :

- बागमती नगरपालिकामा स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थान शील योजना र विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजना बनाउने सर्न्दभमा नगरपालिका र युनिसेफसंग छलफल र निर्णय
- वडा स्तरबाट संकटासन्नता तथाक्षमताको विश्लेषण गरी सूचना संकलन
- वडा विपद व्यवस्थापन समितिमा वडाबाट आएको सूचनाको प्रमाणीकरण र आवश्यक सूचनाहरुको संकलन गरी स्थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजना र विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजना निर्माण
- स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिसंग जोखिम पार्श्वचित्रको वारेमा छलफल र ३ दिने योजना तर्जुमा गोष्ठी संचालन
- योजना तर्जुमा गोष्ठीबाट आएको योजनाहरुलाई विज्ञको सहयोगमा स्थानीय विपद् तथाजलवायू उत्थानशील योजना र विपद् पूर्वतयारी तथाप्रतिकार्य योजनाको मस्यौदा तर्जुमा
- मस्यौदा योजना स्थानीयविपद् व्यवस्थापन समिति र युनिसेफमा प्रस्तुत र सुझाव संकलन
- सुझावलाई समेटी अन्तिमस् थानीय विपद् तथा जलवायू उत्थानशील योजना र विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजनानिर्माण
- योजनालाई नगरकार्यपालिकाबाट अनुमोदन

३.२.७ योजनाकार्यान्वयन रणनीति

यस योजनाको कार्यान्वय बागमती नगरपालिकाले गर्नेछ । यस योजनाको कार्यान्वयन प्रदेश सरकार, संघीय सरकार, दातृ निकायहरु, विभिन्न राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैर सरकारी संस्थाहरु, वडा विपद् व्यवस्थापन समिति, समुदाय, नीजी संस्थाहरु, जिल्ला स्थित सरकारी कार्यालयहरु र सुरक्षा निकायको सहयोगमा कार्यान्वयन गरिनेछ । यस योजनामा समावेश भएका क्रियाकलापहरु नगरपालिकालेतयार गर्ने वार्षिक योजनामा मुलप्रवाहीकरण गरी बजेट सहितकार्यान्वयन गर्नेछ । विपद्रको कुनै पनिकार्य गर्दा विपद् तथा जलवायूजन्यजोखिमलाई ध्यानमा राखेर विकासकाकार्यहरु संचालनगरिनेछन् ।

३.२.८ योजनाको अनुगमन, मुल्याङ्कनतथापुनरावलोकन

यस योजनाको अनुगमन, मुल्यांकन र पुनरावलोकन बागमती नगरपालिकाले अन्यकार्यक्रमको अनुगमन, मुल्यांकन र पुनरावलोकन गर्दा संगै गर्नेछ । अनुगमन, मुल्याङ्कन का लागि प्रतिवेदन फाराममा यस योजनामा भएका क्रियाकलापहरुको प्रगतीको विवरण लिइनेछ । कर्मचारीहरुको कार्य सम्पादन मूल्यांकनमा पनि यस योजनामाभएकाक्रियाकलापहरु सम्पन्नगरिए या गरिएन भन्ने आधारमामुल्यांकनगरिनेछ र मुल्यांकन फाराममा सूचकहरु तयगरिनेछ । प्रत्येक ६ ६, महिनामा यस योजनाको प्रगतीको समिक्षा गरिनेछ। यस योजनाको प्रत्येक वर्ष पुनरावलोकनगरिनेछ भने प्रत्यके ५ वर्षमा विस्तृत पुनरावलोकन र परिमार्जनगरिनेछ।

३.२.९ आपत्कालीनपूर्वतयारी :

समुदायमा रहेका विपद्‌जन्य सङ्कटासन्नता तथा जोखिमकम गर्न गर्नु पर्ने कार्यलाई निम्न बमोजिमको खाकामा प्राथमिकता अनुरूप उल्लेख गरिएकोछ । यसमा ग्रामीण सडक, कल्भर्ट, पुल, विद्यालय वा अन्य सार्वजनिक भवनको प्रवलीकरण; प्राकृतिक स्रोतको संरक्षण, नदी तटबन्ध जस्ता क्रियाकलापहरूलाई प्राथमिकताक्रमअनुसार उल्लेख गरिएकोछ ।

प्राथमिकताक्रम	प्रमुख समस्यातथा जोखिम	व्यवस्थापनकक्रियाकलाप	मुख्यजिम्मेवारी	जम्मा बजेट	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
					आन्तरिक	बाह्य	
१. बाढीको सन्दर्भ							
१.१	बाढीको जोखिममा रहेका पालिका क्षेत्र भित्रकाविद्यालय, अस्पताल, सामुदायिकभवन, कल्भर्ट, ग्राभेल सडक, नीजि घरहरु जोखिममा रहेको छन् भने लखनदेई खोलामा रहेको तट्बन्धकमजोर रहेकाले बाढीको सम्मुखतामा रहेको	बाढी जोखिमन्यूनीकरणका कार्यहरु नदीकिनारा, विद्यालय, गाउतथा घर घरमा गर्ने					
१.१.१		नदी का साथै नगर क्षेत्रकाअन्य सहायकखोलाहरुको कमजोर बाँधतथा ठोकरहरुको मर्मत	स्थानीयविपद् तथाजलवायु उत्थानशील समिति		घरधुरीबाट श्रमदानवा सोबराबरको नगद योगदान	प्रदेश सरकार तथा गैरसरकारी संस्था (गैसस)	२०८१ जेष्ठ महिनाभित्र
१.१.२		नदीतथा सहायकखोलाहरुको किनारमा बाँस तथाअन्यविरुवाको बृक्षारोपण गर्नेसंभार गर्नुका साथै उचाई बढाउन	स्थानीयविपद् तथाजलवायु उत्थानशील समिति		घरधुरीबाट श्रमदानवा सो बराबरको नगद योगदान	प्रदेश सरकार तथा गैसस	प्रत्येक बर्ष
१.१.३		डुबान हुने क्षेत्रभरीका घर तथाचर्पीको चर (प्लीन्थ लेवल सम्म) उकास्ने	घरधनी		घरधनी	गाउँ कार्यपालिकाकार्यालय तथा सहयोगीनिकाय	२०८१ पौष भित्र
१.१.४		सार्वजनिक ट्युबेललाई हेडमाथि गर्ने (कम्तिमाप्रति टोल ३ वटा) र प्रति टोल एक उकास भएको शौचालयको निर्माण गर्ने	स्थानीयविपद् तथाजलवायु उत्थानशील समिति		घरधुरीबाट श्रमदानवा सो बराबरको नगद योगदान	गाउँपालिकातथा गैसस	२०८२ असारभित्र
१.१.५		बाढी आउँदापनिआवतजावतहुने गरी उच्चपारी सडकको स्तरोन्नती (कालो पत्रे तथाउच्च सुधारिएको ग्राभेल सडक)	गाउँपालिका		गाउँपालिकाको बार्षिक बजेट तथा सामुदायिक योगदान	गाउँपालिकातथाप्रदेश सरकार	२०८० माघ देखि क्रमश:
१.१.६		बाढीको समयमा पनिआवागमन सुनिश्चित	गाउँपालिका		बार्षिक बजेट (पालिकाको)	गाउँपालिकातथाप्रदेश सरकार	२०८०

		गर्न जिर्ण कल्भर्टहरुलाई मर्मत गर्ने वापुर्ननिर्माण गर्ने तथानयाँथप कल्भर्ट निर्माण					फागुनदेखि क्रमश:
१.१.७		सुरक्षित स्थानपहिचानतथाआपतकालिनआवास स्थलब्वस्थापन गर्ने	स्थानीयविपद् तथाजलवायु उत्थानशील समिति		वडा कार्यालय	गाउँपालिका, सहयोगी संघ संस्था	६ महिनाभित्र
१.१.८		बाटो तथा कल्भर्ट र विद्यालयको सुरक्षाकालागि तटबन्ध गर्ने	गाउँपालिका		गाउँपालिकाको बार्षिक बजेट	गाउँपालिकातथाप्रदेश सरकार	२०८० चैत्र देखि क्रमश:
२. वन्यजन्तुको सन्दर्भमा:							
२.१	हजारौ बिघा बालीनाली बन्यजन्तुबाट क्षतिहुनु तथाआक्रमणमा परि मानिस र चौपायाको मृत्यु तथा घाइते हुनु ।	प्रभावित क्षेत्रमा काडे तारले घेरा बेरा गर्ने ।	जग्गाधनी		गाउँपालिका	गाउँपालिकातथाजिल्ला बन कार्यालय	१ बर्ष भित्रमा
२.२		आश्रय स्थल नष्ट गर्ने तथाबन्यजन्तुलाई डराउने, तर्साउने खालकामुर्ति जस्ता बस्तु प्रभावित क्षेत्रमाबनाउने	जग्गाधनी		गाउँपालिका	गाउँपालिकातथाजिल्ला बन कार्यालय	कार्तिक देखि बैसाख सम्म
३. शितलहरको सन्दर्भमा							
३.१	शितलहरबाट गरिब तथादलित घरपरिवार संकटासन्नतामा रही जाडोयाममाचिसो, कठ्यांग्रिने , निमोनिया, रुघाखोकी जस्ता प्रकोपबाट प्रभावित रहेको ।	आपतकालिन सहयोग सामाग्री भण्डारण तथा परामर्श सेवा संचालन					
३.१.१		न्यानो कपडा तथाकम्वलको भण्डारण गर्ने	स्थानीयविपद् तथाजलवायु उत्थानशील समिति		गाउँपालिका	गाउँपालिकातथासंघ संस्था	असोज र कार्तिक महिना
३.१.२		पशु स्वास्थ्यजाँचशिविर संचालनकालागिऔषधीलगायतका सामाग्रीहरु ब्यवस्थापन	स्थानीयविपद् तथाजलवायु उत्थानशील समिति		गाउँपालिका	गाउँपालिका/पशु विकास शाखातथा सहयोगी संघ संस्था	कार्तिक महिनाभित्र
३.१.३		शीतलहरको जोखिमलाई लक्षित गरी वालीपात्रोमा समायोजन तथाशीतलहरमा	स्थानीयविपद् तथाजलवायु		गाउँपालिका	गाउँपालिका /कृषिविकास शाखा तथा सहयोगी संघ संस्था	कार्तिक महिनाभित्र

		कमक्षतिहुने प्रकारको जातको प्रदर्शनी गर्ने तथाबालीनालीकालागि ढुसीनाशक बिषदी सहयोग तथा कृषिप्राविधिक परिचालनकालागीतयारी गर्ने	उत्थानशील समिति				
३.१.४		जिल्ला बन कार्यालय संग समन्वय गरी दाउराको भण्डारण तथाब्यवस्थापन गर्ने	स्थानीयविपद् तथाजलवायु उत्थानशील समिति		गाउँपालिका	गाउँपालिका, जिल्ला बन कार्यालय तथा सहयोगी संघ संस्था	कार्तिक महिनाभित्र
५. खडेरीको सन्दर्भमा							
५.१	जमीन खडेरीको मारमा पर्नु । चाहिएको बेलापानीको कमि, पानीको मुल सुक्दै जानु, जमिनमुनीको पानीको सतह सुक्दै जानु, , मौसमी बर्षा नियमित न भई उत्पादन घटदै जानु ।	कुलो निर्माण तथासिचाई ब्यवस्थापन					
५.१.१		सिचाई सुविधानपुगेका असिंचित स्थान सम्म सिचाई सुविधाबिस्तार गर्ने	स्थानीयविपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिति		गाउँपालिका	गाउँपालिका, सिचाई कार्यालय तथाप्रदेश सरकार	
५.१.२		कृषिबिद्युतिकरण गर्ने	स्थानीयविपद् तथाजलवायु उत्थानशील समिति		गाउँपालिका	गाउँपालिका, बिद्युतकार्यालय तथाप्रदेश सरकार	
५.१.३		भुमिगतसचाई जडानमा अनुदान सहयोग कार्यक्रम संचालन गर्ने	स्थानीयविपद् तथाजलवायु उत्थानशील समिति		गाउँपालिका	गाउँपालिका, सिचाई कार्यालय तथाप्रदेश सरकार	
६. हुरीबतासको सन्दर्भमा							
६.१	**हुरीबतासको कारण भौतिक संरचनाहरु जस्तो घर, गोठ, खोल, परालको माच (टाली),विद्यालयतथा सार्वजनिकभवनभत्किन सक्ने**	समुदायकाविद्यमान संरचनाको पुर्नप्रवलीकरण गर्ने तथानयाँभवनबनाउँदा बहु प्रकोप प्रतिरोधी घर तथाभवननिर्माण गर्ने					
६.१.१		घर, गोठ तथाअन्यभौतिक संरचनाको मर्मत सम्भार गर्ने	स्थानीयविपद् तथाजलवायु उत्थानशीलसमितितथ		परिवार	गाउँपालिकाको कार्यालय	माघ, फाल्गुनमहिनामा

			ा सम्बन्धित घरधनी				
६.१.२		घरवरीपरिको बुढो तथाअग्लो रुख काट्ने तथा काट्छाट गर्ने	गाउँपालिकाविपद् व्यवस्थापन समितितथा सम्बन्धित घरधनी		परिवार	गाउँपालिका तथा ईलाकावनकार्यालय	पौष वा माघ
६.१.३		नयाँ घर निर्माण गर्दा बहुप्रकोप प्रतिरोधी घर निर्माण गर्ने	गाउँपालिकातथा सम्बन्धित घरधनी		परिवार	गाउँपालिकाको कार्यालय	निरन्तर
७. सर्पदंशको सन्दर्भमा							
७.१	घर तथानियमितकार्य गर्ने क्षेत्र सर्पका बासस्थानहुँदाउचितप्रकाशतथा सावधानीविनाकाम गर्ने	सर्पको बासस्थान नष्ट गर्ने तथाप्रकाशको व्यवस्थापन गन					
७.१.१		घरवरिपरी प्रशस्तप्रकाशकालागिबत्तिको व्यवस्था गर्ने तथा समुदायमा सोको अभियानचलाउँने	स्थानीयविपद् तथाजलवायु उत्थानशील समितितथा सम्बन्धित घरधनी		परिवार तथा गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका	प्रत्येक बर्ष फाल्गुण देखि
७.१.२		घरवरिपरीकादुलादुली टाल्ने अभियानचलाउँने	स्थानीयविपद् तथाजलवायु उत्थानशील समितितथा सम्बन्धित घरधनी		परिवार तथा वडा विपद्व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका	प्रत्येक बर्ष फाल्गुण देखि
७.१.३		घरवरिपरी सर्प भाग्ने विरुवालगाउँने वाधपाउँने रसायन सुरक्षिततरिकाले राख्ने	सम्बन्धित घरधनी		परिवार तथा वडा विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका	प्रत्येक बर्ष फाल्गुण देखि
७.१.४		सबै परिवारका सदस्यकालागि सबै परिवारमा खाट वापलंङ्को व्यवस्पापन गर्ने	सम्बन्धित घरधनी		परिवार तथा वडा विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका	प्रत्येक बर्ष फाल्गुण देखि

७.१.५		परिवारका सबै सदस्यहरुकालागि टर्च लाइट र झुलको व्यवस्थापन गर्ने	सम्बन्धित घरधनी		परिवार तथा वडा विपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिका	प्रत्येक बर्ष फाल्गुण देखि
८. असिनाको सन्दर्भमा							
८.१	समुदायमा रहेको कच्ची, फुस तथाखपेटाको घरहरु क्षतिहुने तथाबालीनालीक्षति भई आर्थिक अभाव हुने	कच्ची संरचनालाई स्तरोन्नतीतथा मौसमी खेतीकालागि टर्नेलको व्यवस्थापन					
८.१.१		कच्ची , फुस तथाखपेटाको घर टहरालाई निरुत्साहितगर्दै पक्कीबनाउने तथा जस्ता खाप्ने	स्थानीयविपद् तथाजलवायु उत्थानशील समितितथा घरधनी		परिवार	गाउँपालिकाको कार्यालय	६ महिनाभित्र
८.१.२		बेमौसमी खेतीका लागि टर्नेलको व्यवस्था गर्ने	स्थानीयविपद् तथाजलवायु उत्थानशील समितितथा घरधनी		परिवार	गाउँपालिकाको कार्यालय	६ महिनाभित्र
८.१.३		जीवनबीमा, पशु बिमातथाबालीबिमा गर्ने	स्थानीयविपद् तथाजलवायु उत्थानशील समितितथा घरधनी		परिवार	गाउँपालिकाको कार्यालय	६ महिनाभित्र
९.आगलागी							
९.१	फुसकाबार तथा टाँटी भएका घरमा सजिलै आगो टिप्न सक्ने	फुसकावार तथा टाँटीलाई अग्निप्रतिरोधीबनाउँन					
९.१.१		घर वरिपरीको कसिङघर, परालतथा सुकेका सामग्रीहरुको सरसफाई गर्ने तथा समुदायमाअभियानचलाउँन	स्थानीयविपद् तथाजलवायु उत्थानशील समितितथा सम्बन्धित घरधनी		परिवार, गाउँपालिकाविपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिकाको कार्यालय	प्रत्येक बर्ष कार्तिक महिना देखि आषाढ सम्म प्रत्येक महिना

९.१.२		माटोले फुसकावार तथा टाँटी लिप्सने तथा सोको अभियानचलाउँने	स्थानीयविपद् तथाजलवायु उत्थानशील समितितथा सम्बन्धित घरधनी		परिवार, गाउँपालिकाविपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिकाको कार्यालय	प्रत्येक बर्ष कार्तिक महिना देखि चैत्र सम्म
९.२	आगलागीभएआगो नियन्त्रणका लागिआवश्यक स्रोतको कमी	अग्नी नियन्त्रणका लागि संरचनातथा स्रोतको व्यवस्थापन गर्ने					
९.२.१		घरवरिपरी बाँस तथा सधै हरियालीहुने विरुवातथाफलफूल रोप्ने	स्थानीयविपद् तथाजलवायु उत्थानशील समितितथासम्बन्धित घरधनी		गाउँपालिकाविपद् व्यवस्थापन समितितथासम्बन्धित परिवार	गाउँपालिकाको कार्यालय	श्रावण भित्र बृक्षारोपण गर्ने
९.२.२		सबै घरका एक ट्युबवेलको व्यवस्थापन गर्ने तथा सधै चल्ने अवस्थामा राख्ने	स्थानीयविपद् तथाजलवायु उत्थानशील समितितथा सम्बन्धित घरधनी		गाउँपालिका विपद् व्यवस्थापन समितितथा सम्बन्धित परिवार	गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय तथा गाउँपालिका	कार्तिक भित्रनिर्माण गरि सधै पानीको व्यवस्थापन गर्ने
९.२.३		खाली सार्वजनिक स्थानतथानीजि स्थानमा सुरक्षितपानीपोखरी निर्माण तथात्यस्तापोखरीलाई बहु उपयोगीबनाउँन मस्त्यपालन गर्ने	स्थानीयविपद् तथाजलवायु उत्थानशील समितितथा सम्बन्धित घरधनी		गाउँपालिकाविपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिकाको कार्यालय	कार्तिक भित्रनिर्माण गरि सधै पानीको व्यवस्थापन गर्ने
९.२.४		दमकल, एम्बुलेन्स तथाअन्यआवश्यक सामाग्रीको ब्यवस्थापन गर्ने	स्थानीयविपद् तथाजलवायु उत्थानशील समिति		गाउँपालिकाविपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिकातथा सहयोगीनिकाय	माघ महिनाभित्र

९.२.५		खोज तथा उद्धार सामाग्री र प्राथमिकउपचार किटको व्यवस्थापन गर्न	स्थानीयविपद् तथाजलवायु उत्थानशील समिति		गाउँपालिकाविपद् व्यवस्थापन समिति	गाउँपालिकातथा सहयोगीनिकाय	माघ महिनाभित्र
१० भूकम्पको सन्दर्भमा							
१०.१	भूकम्पले गाउँपालिकाभित्र रहेका पुराना स्वास्थ्य चौकीहरु, सामुदायिकतथानीजिविद्यालयहरु, सामुदायिक भवनहरु, मन्दिर, मस्जिद तथा ऐतिहासिक संरचनाहरु र गाउँ क्षेत्रकाकमजोर सामग्रीतथा मापदण्ड नपुऱ्याई बनाएकानीजि घर तथाभवन पूर्ण तथाआंसिकक्षतिभई मानवीयतथाआर्थिक क्षतिहुन सक्ने	घर तथाभवनको प्रबलीकरण गर्ने					
१०.१.१		सामुदायिकविद्यालयतथा सामुदायिकभवनहरुको कमजोरभवनहरुलाई प्रबलीकरण गर्ने	विद्यालय		विद्यालयव्यस्थापन समिति	गाउँपालिका, शिक्षा समिति,प्रदेश सरकार	२ बर्षभित्र
१०.१.२		कमजोर अवस्थामा रहेका स्वास्थ्य चौकीको भवनहरु प्रबलीकरण गर्ने	स्वास्थ्य चौकी		गाउँपालिकाकार्यालय तथा स्वास्थ्य चौकी	गाउँपालिका, प्रदेश सरकार	२ बर्षभित्र
१०.१.३		सामुदायिकविद्यालयकाफर्निचर तथा ढोकाको गैर संरचनात्मक सुधार गर्ने	विद्यालय		विद्यालयव्यस्थापन समिति	गाउँपालिका, शिक्षा समिति, गैरसरकारी संस्था	१ बर्षभित्र
१०.१.४		गाउँपालिकाभित्र रहेका पुराना तथा जिर्ण मन्दिर, मस्जिद, तथा ऐतिहासिक संरचनाहरुको प्रबलीकरण गर्ने	स्थानीयविपद् तथाजलवायु उत्थानशील समिति, मन्दिर व्यवस्थापन समिति		मन्दिर व्यवस्थापन समितितथा गाउँपालिकाकार्यालय	गाउँपालिका	२ बर्षभित्र
१०.१.५		नीजि घर तथाभवनभित्रतथा छतमा रहेका सामग्रीलाई सुरक्षित गर्ने	सम्बन्धित घरधनी		नीजि	गाउँपालिका	२ बर्षभित्र
१०.१.६		नीजि घर तथाभवनहरु प्रबलीकरण तथा मर्मत गर्ने	सम्बन्धित घरधनी		नीजि	गाउँपालिका	३ वर्षभित्र
११. माहामारीको सन्दर्भमा							
११.१	**सरसफाईको कमी, बाढी डुवानबाट खानेपानीदुषितभई तथा स्वच्छता**	सरुवा रोग, फोहर तथा पानीजन्य रोग लगायतकाअन्यमहामारी नियन्त्रण तथाब्यवस्थापन					
११.१.१		सम्पुर्ण सार्वजनिक संस्थातथा	स्थानीयविपद्		स्वास्थ्यशाखा	गाउँपालिकातथा सहयोगी संघसंस्था	६ महिनाभित्र

	प्रवर्द्धनमाकमचाँसोका कारण महामारीको संभावना रहेका	घरधुरीहरुमाअनिवार्य रुपमाहातधुने स्थानको निर्माण गरी नियमित साबुनपानीले हातधुने बानीको बिकास गर्ने, सम्भव भएसम्म नछोईकन हातधुन सकिने स्थानको स्थापना गर्ने	तथाजलवायु उत्थानशील समिति				
११.१.२		खानेपानीधारा तथाशौचालय उच्च स्थानमाबनाउने	स्थानीय विपद् तथाजलवायु उत्थानशील समितितथा घरधन		स्वास्थ्यशाखा	गाउँपालिकातथा सहयोगी संघसंस्था	
११.१.३		पानी शुद्धिकरण गर्ने सामाग्रीतथाऔषधीहरुको भण्डारण गर्ने	स्थानीयविपद् तथाजलवायु उत्थानशील समिति		स्वास्थ्यशाखा	गाउँपालिकातथा सहयोगी संघसंस्था	
११.१.४		ऋापतकालिनअवस्थाकालागिआवश्यकऔषधीतथा सामाग्रीहरुको भण्डारण गर्ने	स्थानीयविपद् तथाजलवायु उत्थानशील समिति		स्वास्थ्यशाखा	गाउँपालिकातथा सहयोगी संघसंस्था	
११.१.५		समय समयमाऔषधीहरुको प्रयोग अवधि जाँच गरी राख्ने	स्थानीयविपद् तथा जलवायु उत्थानशील समिति,स्वास्थ्यशाखा		स्वास्थ्यशाखा	गाउँपालिकातथा सहयोगी संघसंस्था	
११.१.६		अस्थाई स्वास्थ्यशिविर तथाशौचालयनिर्माण र स्वास्थ्यकर्मी परिचालनका लागि आवश्यक सामाग्रकिो जोहो गर्ने तथातयारी अवस्थामा राख्ने	स्थानीयविपद् तथाजलवायु उत्थानशील समिति		स्वास्थ्यशाखा	गाउँपालिकातथा सहयोगी संघसंस्था	

४.१.४ आपत्कालीनपूर्वतयारी :

नगरपालिकाभित्रकुनै पनि विपद्को घटना भएमा त्यसको सामना गर्न आवश्यक पर्ने पूर्व तयारीका क्रियाकलाप लाई तलको ढाँचामा प्राथमिकीकरण सहितउल्लेख गरी कार्यान्वयन गरिने छ। यसका जिम्मेवारीका लागि निम्नलिखित ७ वटा बिषयगत क्षेत्रहरुको पहिचान गरी पुर्व तयारीका आवश्यक क्रियाकलापहरु जस्तै आपत्कालीन कोषको स्थापना, खाद्यतथा गैरखाद्य सामग्रीको बन्दोबस्त, खानेपानी तथा सरसफाई, आपत्कालीन आश्रयस्थलको पहिचान तथा व्यवस्था, प्राथमिक उपचार सामग्री, जिल्ला विपद्व यवस्थापन समिति र मानवीय सहयोगका क्षेत्रमाकाम गर्ने संस्था तथा निजी क्षेत्रसँग समन्वय गर्ने विधि जस्ता क्रियाकलाप समेत समेटिएको छ।

१.३ सरोकारवाला संस्थाहरुको पहिचान -आपत कालीन अवस्थामा सहयोग गर्न सक्ने संस्थाहरु)

क्र.स	सरोकारवाला संस्थाहरु	सर्म्पक व्यक्तिको नाम	संस्थाको पद	कार्य क्षेत्र	सर्म्पक नम्वर
१	UNFPA	बच्चेलाल महतो	कार्यक्रम संयोजक	बहु क्षेत्र	९८५४०३५९७१
२	BWSN	निरज भंडारी	कार्यक्रमनिर्देशक	बहु क्षेत्र	
३	SDC NEPAL	बिरेन्द्र कु गुप्ता	कार्यक्रम निर्देशक	बहु क्षेत्र	९८५४०३५०५३
४					
६					

बिषयगत क्षेत्र प्रमुखतथा सदस्यहरुहरुको बिवरण :

सि.नं.	विषयगतक्षेत्र	अगुवा संस्था	संस्थामा पद	सम्पर्क व्यक्ति	कलष्टरमा पद	सम्पर्क विवरण
१	समन्वय, सूचना, संचार र खोज तथा उद्धार	बागमती नगरपालिका	नगरपालिका अध्यक्ष	कृष्ण कुमार लामा	क्लष्टर अगुवा	९९४४०९३२५१
२	खाद्दान्न तथानगदव्यवस्थापन	बागमती नगरपालिका	वडा अध्यक्ष	गम्भिर सिंह पाखरीन	क्लष्टर अगुवा	९८६४०४७६२३
३	गैर खाद्द सामाग्रीतथाआवास	बागमती नगरपालिका	वडा अध्यक्ष	तिलक बहादुर मोक्तान	क्लष्टर अगुवा	९८६१०२९९११
४	स्वास्थ्यतथापोषण	बागमती नगरपालिका	वडा अध्यक्ष	डमर बहादुर कार्कि	क्लष्टर अगुवा	९८५४०३६७९१
५	खाने पानी तथा सरसफाई	बागमती नगरपालिका	वडा अध्यक्ष	औमबहादुर श्रेस्ठ	क्लष्टर अगुवा	९८५४०६३१२०
६	शिक्षा	बागमती नगरपालिका	वडा अध्यक्ष	दिनेस राय	क्लष्टर अगुवा	९८५४०३७४१९
७	संरक्षण	बागमती नगरपालिका	वडा अध्यक्ष	दुर्गा बहादुर यौण्जन	क्लष्टर अगुवा	९८५४०३६५८४

१. बिषयगत क्षेत्र : समन्व यतथा सुचना व्यवस्थापन

प्राथमिक ताक्रम	विपद्को सम्भावितअवस्था	व्यवस्थापनकक्रियाकलाप	मुख्यजिम्मेवारी	बजेट	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
					आन्तरिक	बाह्य	
प्रतिकार्य योजना							
१.१	भूकम्प, बाढी, पहिरो र हावाहुरीबाट होचा तथाकमजोर अवस्थाका घरहरु आंशिक या पूर्णरुपमाक्षति भै र प्रभावित जनसंख्यालाई आवासको समस्या, विधालयहरु भत्किएकोले पठनपाठनको समस्या, साथै खाद्दान्न, गैर खाद्द सामाग्री र खानेपानी र सरसफाई सम्बन्धीसूचनाको अभावर समन्वय गर्न कठिनाई	१. सर्म्पक व्यक्तिले समन्वयतथा सूचनाव्यवस्थापन क्लष्टरको जिल्ला स्तरमा हुने आपतकालिन वैठकमा भागलिने २. गा.पा समन्वयतथा सूचनाव्यवस्थापन क्लष्टरको वैठक वस्ने ३. स्थानीयआपतकालिनकार्य संचालन केन्द्र संग समन्वय गर्ने ४. बाढीको प्रकोपको समयमामाथिल्लो तटिय क्षेत्रकावासिन्दाले तल्लो तटिय क्षेत्रमापूर्व सूचनादिने	नगरपालिका स्थानीय आपतकालिन कार्य संचालन केन्द्र		नगरपालिका	जिल्लाबिपदव्यवस्थापन समिति	० देखि ७ घंटा सम्म
१.२		१. विभिन्न क्लष्टरहरु संग समन्वय वैठक गर्ने २. विभिन्न क्लष्टहरुको क्षतिको प्रारम्भिक(Initial Rapid Assessment, IRA) को फर्मबाट तथ्यांक संकलन गर्ने ३. सूचना संकलनसम्बन्धीक्ष्लायचकबतष्यल म्भकप खडा गर्ने र संकलिन सूचनालाई स्थानीयआपतकालीनकार्य संचालन केन्द्र मार्फत प्रसारण गर्ने	नगरपालिका		नगरपालिका	सुचनाशाखातथाबिपदब्यवस्थापनशाखा	० देखि २४ घंटा सम्म
१.३		१. प्रारम्भिक सूचनालाई सम्वन्धित क्लष्टरमा संप्रेषण गर्ने २. जिल्ला, समुदाय र उपमहानगरपालिकामा समन्वय गर्ने	सुचनाशाखातथाबिपदब्यवस्थापनशाखा		नगरपालिका	नगरपालिका	२४ देखि ७२ घंटा सम्म
१.४		विभिन्न क्लष्टहरुको क्षतिको प्रारम्भिक(MultiCluster-Initial Rapid Assessment, MIRA) को फर्मबाट तथ्यांक संकलन गर्ने	सुचनाशाखातथाबिपदब्यवस्थापनशाखा		नगरपालिका	नगरपालिका	७२ घंटा देखि २ हप्ता सम्म
१.५		संकलिततथ्यांकको विश्लेषण, संक्षेपीकरण गरी सम्वन्धित	सुचनाशाखातथाबिपदब्यवस्थापनशाखा		नगरपालिका	नगरपालिका	२ हप्ता देखि १ महिना सम्म

		स्थानीयआपतकालिनकार्य संचालन केन्द्र मार्फत क्लष्टर तथा संचार क्षेत्रलाई उपलव्ध गराउने					
१.६		विपद्को समयमामहामारी फैलिननदिनकोलागि रेडियो, टिभि, एफएमबाट सूचना प्रसारण गर्ने	सुचनाशाखातथाविपदव्यवस्थापनशाखा		नगरपालिका	नगरपालिका	१ महिना देखि ३ महिना सम्म

२. बिषयगत क्षेत्र : खोज तथा उद्धार

प्राथमिक ताक्रम	विपद्को सम्भावितअवस्था	व्यवस्थापनकक्रियाकलाप	मुख्यजिम्मेवारी	बजेट	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
					आन्तरिक	बाह्य	
२.१	भूकम्प, बाढी, पहिरो र हावाहुरीबाट संकटासन्न घर परिवार र त्यसका जनसंख्याप्रभावित, मानिसहरुको मृत्यु भएको, घाइते भएको र अझै भग्नावशेषमामानिसहरु पुरिएको अवस्थामा रहेका	१. खोज तथाउद्धार क्लष्टरको वैठकमा गापाबाट भागलिने २. खोज तथा उद्धार क्लष्टर संग समन्वय गरेर सुरक्षानिकायको सहयोगको लागिआव्हान गर्ने र खोज तथाउद्धारका कार्य गर्ने ३. समुदाय स्तरमा तयार गरिएकादक्षखोज तथा उद्धार जनशक्तिलाई परिचालन गर्ने र खोज तथाउद्धारका कार्य गर्ने ४.घाइतेहरुको प्राथमिकउपचार गर्ने र सिकिस्त घाइतेहरुलाई अस्पताल पुरयाउने व्यवस्था गर्ने	ग.पा र वडा विपदतथाजलवायु उत्थानशील समिति र विपदव्यवस्थापनशाखाको सर्म्पक व्यक्ति		नगरपालिका	जल्लाविपद् व्यवस्थापन समिति,	० देखि ७ घंटा सम्म
२.२		१. सुरक्षानिकायले कमाण्ड पोष्ट खडा गर्ने र खोज तथा उद्धार, राहतवितरणमा स्थानीय सरकारलाई सहयोग गर्ने २. महिला, वालवालिका, जेष्ठ नागरिक र अपांगताभएकाव्यक्तिहरुलाई विशेष प्राथमिकतादिई खोज तथाउद्धार कार्य गर्ने	खोज तथा उद्धार कार्यदल		नगरपालिका	सुरक्षानिकाय, रेडक्रस, नेपाल स्काउट	० देखि २४ घंटा सम्म

२.३		बहुमूल्य वस्तुहरुको सुरक्षातथा संरक्षण गर्ने , अभिलेख राख्ने व्यवस्थामिलाउने	खोज तथा उद्धार कार्यदल		नगरपालिका	सुरक्षानिकाय,	२४ देखि ७२ घंटा सम्म
२.४		खोज तथाउध्दार कार्यलाई जारी राख्ने र राहतवितरणमा सहयोग गर्ने	खोज तथा उद्धार कार्यदल		नगरपालिका	सुरक्षानिकाय, रेडक्रस, नेपाल स्काउट	७२ घंटा देखि २ हप्ता सम्म
२.५		राहतवितरण, सुरक्षातथा चोरी, डकैती र हिंसा हुननदिनकार्य गर्ने	खोज तथा उद्धार कार्यदल		नगरपालिका	सुरक्षानिकाय,	२ हप्ता देखि १ महिना सम्म
२.६		राहतवितरण, सुरक्षातथा चोरी, डकैती र हिंसा हुननदिनकार्य निरन्तर गर्ने	खोज तथा उद्धार कार्यदल		नगरपालिका	सुरक्षानिकाय,	१ महिना देखि ३ महिना सम्म

३. बिषयगत क्षेत्रः कृषि, खाद्ययतथाजिविकोपार्जन

प्राथमिक ताक्रम	विपद्को सम्भावितअवस्था	व्यवस्थापनकाक्रियाकलाप	मुख्यजिम्मेवारी	बजेट	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
					आन्तरिक	बाह्य	
३.१	बाढी, पहिरो, हावाहुरी तथा भूकम्पबाट संकटासन्न घरधुरीका जनसंख्याप्रभावितभई खाद्यान्न नष्टभएको र खाद् अभावभएको गर्भवती, सुत्केरी र वालवालिकालाई पोषण अभावभएको	खाद्यान्न क्लष्टरको आकस्मिक वैठक वस्ने	कृषिशाखा		नगरपालिका	सहयोगी संघ संस्था	० देखि ७ घंटा सम्म
३.२		१. खाद्य क्षेत्रको आवश्यकताकोलागिप्रारम्भिक लेखाजोखा गर्ने २. तत्कालको तयारी खानेकुरा चाउचाउ,विस्कुट, चिउरा, भुजावितरण गर्ने	कृषिशाखा		नगरपालिका	वभिन्नक्लवहरु रोटरी, लायन्स र जेसिज, उधोगवाणिज्य संघ, रेडक्रस	० देखि २४ घंटा सम्म
३.३		खाद्यान्न सहयोगकोलागि समन्वयतथाआह्वान गर्ने	कृषिशाखा		नगरपालिका	सहयोगीनिकाय	२४ देखि ७२ घंटा सम्म
३.४		१. गर्भवती र सुत्केरी महिला,वालवालिकालाई आवश्यक पर्ने पोषणको सामाग्रीहरुको विस्तृत तथ्यांक संकलन गर्ने २..खाद्यान्न सप्लाई गर्ने सप्लायर्स संग समन्वय गर्ने र खाद्यान्नको व्यवस्था गर्ने ३	कृषिशाखा		नगरपालिका	सहयोगीनिकाय	७२ घंटा देखि २ हप्ता सम्म

		खाद्द सामाग्रीहरु दाल, चामल, तरकारी, नून, तेल, मरमसलावितरण गर्ने र स्फेयर मापदण्ड अनुसार वितरण गर्ने ४. गर्भवती र सुत्केरी महिला, वालवालिकालाई आवश्यक पर्ने पोषण सामाग्रीहरु लिटो, दुध, गेडागुडी, घिउ, माछामासु वितरण गर्ने ५. खाद्यान्न सामाग्रीहरु मिति ननाघेको, गुणस्तरयुक्त र राम्ररी प्याकेज गरिएको वितरण गर्ने					
३.५		निरन्तर खाद्यान्न सहयोग	कृषिशाखा		नगरपालिका	सहयोगीनिकाय	२ हप्ता देखि १ महिना
३.६		निरन्तर खाद्यान्न सहयोग	कृषिशाखा		नगरपालिका	सहयोगीनिकाय	१ महिना देखि ३ महिना

४. स्वास्थ्य र पोषण:

प्राथमिक ताक्रम	विपद्को सम्भावितअवस्था	व्यवस्थापनकाक्रियाकलाप	मुख्यजिम्मेवारी	बजेट	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
					आन्तरिक	बाह्य	
४.१	भूकम्प, बाढी, पहिरो र हावाहुरीबाट स्वास्थ्य संरचनाहरु भत्केको,मानिसहरु घाइते भएको तथा स्वास्थ्यउपचार सम्बन्धी सामाग्रीहरु नष्ट भएको	१. स्वास्थ्यतथापोषण क्लष्टरको आकस्मिक वैठक संचालन गर्ने २. RRT टोली परिचालन गरेर घाइतेहरुको तत्कालप्राथमिकउपचार गर्ने र सिकिस्त घाइतेहरुलाई एम्वुलेन्स वोलाई अस्पताल सम्म पुरयाउने व्यवस्था गर्ने	स्वास्थ्यशाखा		नगरपालिका	नीजीतथाजिल्ला स्तरका अस्पतालहरु	० देखि ७ घंटा सम्म
४.२		१. स्वास्थ्यतथापोषण क्लष्टरसंग सम्वन्धितक्षतिको प्रारम्भिकक्षतिको तथ्यांक संकलन गर्ने २. मृतकहरुको शवव्यवस्थापन गर्ने	स्वास्थ्यशाखा		नगरपालिका	गाउँपालिकातथा सुरक्षानिकाय, जिल्ला अस्पताल	० देखि २४ घंटा सम्म

४.३		तत्कालप्रभावित क्षेत्रमा स्वास्थ्य सेवा संचालन गर्न शिविर स्थापना गर्ने रआवश्यक समाग्रीहरुको व्यवस्थापन गर्ने	स्वास्थ्यशाखा		नगरपालिका	नीजीतथाजिल्लास्तरका अस्पतालहरु	२४ देखि ७२ घंटा सम्म
४.४		१. प्रभावितहरुकोलागिविशेष गरी गर्भवती र सुत्केरी महिला र वालवालिकाको पोषणको अवस्थावारे तथ्यांक संकलन गर्ने २. स्वास्थ्य र पोषण सेवा संग विस्तृत तथ्यांक संकलन गर्ने ३. पोषण सम्बन्धीआवश्यक सामाग्रीहरु उपलव्ध गराउने ४.दीर्घ रोगीहरु, एचआईभी संक्रमितहरुले नियमितखाने औषधीहरु उपलव्ध गराउने	स्वास्थ्यशाखा		नगरपालिका	नगरपालिकातथा सहयोगी संघ संस्थाहरु	७२ घंटा देखि २ हप्ता सम्म
४.५		जल्ला अस्पतालहरु र नीजी अस्पतालहरु संग समन्वय गरी आवश्यक सहयोग माग गर्ने	स्वास्थ्यशाखा		नगरपालिका	जिल्ला अस्पतालहरु र नीजी अस्पतालहरु	२ हप्ता देखि १ महिना सम्म
४.६		आधारभूत स्वास्थ्य सेवा निरन्तर गर्ने र औषधीहरुको निरन्तर सेवाउपलव्ध गराउने	स्वास्थ्यशाखा		नगरपालिका	जिल्ला अस्पतालहरु र नीजी अस्पतालहरु	निरन्तर

५.खानेपानीतथा सरसफाई :

प्राथमिक ताक्रम	विपद्को सम्भावितअवस्था	व्यवस्थापनकाक्रियाकलाप	मुख्यजिम्मेवारी	बजेट	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
					आन्तरिक	बाह्य	
५.१	भूकम्प, बाढी, पहिरो र हावाहुरीबाट संकटासन्न घर परिवार र त्यसका जनसंख्याप्रभावित साथै खानेपानीका टंकी, पाइपलाइनमाक्षति र धाराहरु विग्रेकोले खानेपानीतथा	खानेपानीतथा सरसफाई क्लष्टरको आकस्मिक बैठक वस्ने	नगरपालिका खानेपानी समिति		नगरपालिका खानेपानी समिति	संघसंस्था	० देखि ७ घंटा सम्म
५.२		१. खानेपानी र सरसफाई सम्बन्धीप्रारम्भिकतथ्यांक संकलन गर्ने २. तयारी खानेपानीवितरण गर्ने	नगरपालिका खानेपानी समिति		नगरपालिका	खानेपानी टयांकर व्यवसायी	० देखि २४ घंटा सम्म

५.३	सरसफाईकोलागिपानीको अभावभएको र शिविरमा शौचालयको अभाव	१. १००० लिटर क्षमताको १२ वटा पानी टंकी खरिद गरी वा भण्डारमा भएको टंकीमा नपाको दमकलबाट पानीवितरण गर्ने । पानीवितरण गर्दा स्पेयर मापदण्ड अनुसार वितरण गर्ने २. खानेपानीशुद्धिकरणका सामाग्रीहरु जस्तै पियुष, अक्वा गार्डहरु वितरण गर्ने ३. अस्थायी शौचालयनिर्माण गर्ने २० जनाव्यक्तिको लागि १ शौचालयको आधारमा २००० जनाको लागि १०० शौचालयतयार गर्न प्यान, सिजिआई सिट,बांस तथा प्लाष्टिक सिटहरु वितरण गर्ने४.सरसफाईकोलागि बाल्टिन, मग, हातधुने र नुहाउनेसावुन, वितरण गर्ने	नगरपालिका खानेपानी समिति		नगरपालिका	खानेपानी डिभिजन इकाइतथा सहयोगी संघ संस्था	२४ देखि ७२ घंटा सम्म
५.४		१. पानीतथा सरसफाई सम्बन्धीविस्तृत विवरण संकलन २. प्रभावित परिवारकोलागिहाइजीन किट वितरण गर्ने ३. १०० वटा २० लि. क्षमताको डस्टविनहरु वितरण गर्ने	नगरपालिका खानेपानी समिति		नगरपालिका	खानेपानी डिभिजन इकाइतथा सहयोगी संघ संस्था	७२ घंटा देखि २ हप्ता सम्म
५.५		खानेपानीतथा सरसफाई सम्बन्धीजनचेतना फैलाउने	नगरपालिका खानेपानी समिति		नगरपालिका	खानेपानी डिभिजन इकाइतथा सहयोगी संघ संस्था	२ हप्ता देखि १ महिना सम्म
५.६		खानेपानीतथा सरसफाई सेवा निरन्तर गर्ने	नगरपालिका खानेपानी समिति		नगरपालिका	खानेपानी डिभिजन इकाइतथा सहयोगी संघ संस्था	१ महिना देखि ३ महिना सम्म

६. बिषयगत क्षेत्र : संरक्षण

प्राथमिकताक्रम	**विपद्को सम्भावितअवस्था**	**व्यवस्थापनकाक्रियाकलाप**	**मुख्यजिम्मेवारी**	**बजेट**	**स्रोतको व्यवस्था**		**समय अवधि**
					आन्तरिक	**बाह्य**	

६.१	भूकम्प, बाढी, पहिरो र हावाहुरीबाट वालवालिका, गर्भवती, सुत्केरी, अपांगताभएकाव्यक्ति र जेष्ठ नागरिककलाई समस्याहुने, वालवालिकाहरु वेचविखनमा पर्न सक्ने र यौन दुर्व्यवहार हुने	१. संरक्षण क्लष्टरको आकस्मिक वैठक संचालन गर्ने २. विपद्मा परेका वालवालिका, गर्भवती, सुत्केरी, अपांगताभएकाव्यक्ति र जेष्ठ नागरिकको उद्धारकोलागि सुरक्षानिकाय संग समन्वय गर्ने ३. घाइतेहरुको प्राथमिकउपचार गर्ने र सिकिस्तविरामीहरुलाई अस्पताल पुरयाउने	महिलातथाबालबालिकाशाखा		नगरपालिका	आमा समुहहरु, महिला समुहहरु, वाल संजाल	० देखि ७ घंटा सम्म
६.२		१. वालवालिका, गर्भवती, सुत्केरी, अपांगताभएकाव्यक्ति र जेष्ठ नागरिकको प्रारम्भिकतथ्यांक संकलन गर्ने २. विपद्मा परेका वालवालिका, गर्भवती, सुत्केरी, अपांगताभएकाव्यक्ति र जेष्ठ नागरिकलाई सुरक्षित स्थानपहिचान गरी स्थानान्तरण गर्ने	महिलातथाबालबालिकाशाखा		नगरपालिका	आमा समुहहरु, महिला समुहहरु, वाल संजाल	० देखि २४ घंटा सम्म
६.३		प्रभावितवालवालिका, गर्भवती, सुत्केरी, अपांगताभएकाव्यक्ति र जेष्ठ नागरिककलाई मनोसामाजिक परामर्श दिने	महिलातथाबालबालिकाशाखा		नगरपालिका	आमा समुहहरु, महिला समुहहरु, वाल संजाल	२४ देखि ७२ घंटा सम्म
६.४		१. प्रभावितवालवालिका, गर्भवती, सुत्केरी, अपांगताभएकाव्यक्ति र जेष्ठ नागरिकहरुको विस्तृत विवरण संकलन गर्ने २. हिंसा, वेचविखन, यौन दुर्व्यवहार, शोषण सम्बन्धीजनचेतनाजगाउने ३. निगरानी समुहले हिंसा, वेचविखन, यौन दुर्व्यवहार, शोषण हुननदिनप्रहरी संग मिलेर निगरानी राख्ने	महिलातथाबालबालिकाशाखा		नगरपालिका	आमा समुहहरु, महिला समुहहरु, वाल संजाल	७२ घंटा देखि २ हप्ता सम्म

६.५		१. प्रभावित परिवारको लागि डिग्नीटी किट वितरण गर्ने २.तनाव व्यवस्थापन गर्ने र मनोसामाजिक परामर्श दिने ३. वालवालिकाहरुको पारिवारीक पुनर्मिलन गराउने	महिलातथाबालबालिकाशाखा		नगरपालिका	आमा समुहहरु, महिला समुहहरु, वाल संजाल	२ हप्ता देखि १ महिना सम्म
६.६		निरन्तर फलो अप गर्ने र सहयोग निरन्तर जारी राख्ने	महिलातथाबालबालिकाशाखा		नगरपालिका	आमा समुहहरु, महिला समुहहरु, वाल संजाल	१ महिना देखि ३ महिना सम्म

७. बिषयगत क्षेत्र:शिक्षा

प्राथमिकता क्रम	विपद्को सम्भावितअवस्था	व्यवस्थापनकाक्रियाकलाप	मुख्यजिम्मेवारी	बजेट	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
					आन्तरिक	बाह्य	
७.१	प्रकोपबाट विशेष गरी बाढी, पहिरो, भूकम्पबाट विधालयमाक्षतिभएको, पाठ्य सामाग्रीहरु नष्ट भएको र वालवालिकाको पठन पाठन अवरुद्धभएको	शिक्षा क्लष्टरको आकस्मिक वैठक संचालन गर्ने र विधालय केही समय वन्द गर्ने	शिक्षा समिति		नगरपालिका	शिक्षा क्षेत्रमाकाम गर्ने संघ संस्था	० देखि ७ घण्टा
७.२		घाइते विधार्थी, शिक्षकतथाकर्मचारीललाई प्राथमिकउपचार गर्ने र अस्पताल पठाउने	शिक्षा समिति		नगरपालिका	शिक्षा क्षेत्रमाकाम गर्ने संघ संस्था	० देखि ७ घण्टा
७.३		घटनावारे घटना स्थलमापुगीक्षतिको तथ्यांक संकलन गर्ने जस्तै कतिविधालयआंशिकवा पूर्ण क्षतिभयो, कतिविधार्थी घाइते या मृत्यु भयो आदि	शिक्षा समिति		नगरपालिका	शिक्षा क्षेत्रमाकामगर्ने संघ संस्था	० देखि २४ घंटा सम्म
७.४		१. समुदायसंग छलफल गर्ने २. अस्थायी सिकाई केन्द्र	शिक्षा समिति		नगरपालिका		२४ देखि ७२ घंटा

		निर्माणकोलागि ठाउं छनोट गर्ने					सम्म
७.५		१.अस्थायीसिकाई केन्द्र निर्माण गर्ने २. अस्थायी सिकाई केन्द्रमाखानेपानी, शौचालयको व्यवस्था गर्ने, यी संरचनानिर्माण गर्दा अपांग मैत्री, महिला मैत्री संरचनातयार गर्ने ३. शैक्षिक सामाग्रीहरुको व्यवस्थापन गर्ने ४. वालवालिकालाई विधालयआउनवातावरण तयार गर्ने ५. शिक्षकहरुलाई तालिमदिने र शिक्षकको व्यवस्था गर्ने	शिक्षा समिति		नगरपालिका	शिक्षा क्षेत्रमाकाम गर्ने संघ संस्था	७२ घंटा देखि २ हप्ता सम्म
७.६		१. अस्थायी सिकाई केन्द्रमाकक्षा संचालन गर्ने २. शुरुकादिनमावालवालिकाको भयलाई कम गर्न मनोरंजनात्मक र खेलकुद जस्ता कार्यक्रम संचालन गर्ने र काउन्सेलिंग सेवादिने	शिक्षा समिति		नगरपालिका	शिक्षा क्षेत्रमाकाम गर्ने संघ संस्था	२ हप्ता देखि १ महिना सम्म
७.७		१. अस्थायी सिकाई केन्द्रमाकक्षा संचालन निरन्तर गर्ने २. गुणस्तरिय शिक्षाको अनुगमन गर्ने ३ आवश्यकथप सामाग्रीहरुको व्यवस्था गर्ने	शिक्षा समिति		नगरपालिका	शिक्षा क्षेत्रमाकाम गर्ने संघ संस्था	१ महिना देखि ३ महिना सम्म

८. बिषयगत क्षेत्र:आपतकालिनआवास तथा गैर्ह खाद्यय सामाग्री

प्राथमिकताक्रम	विपद्को सम्भावितअवस्था	व्यवस्थापनकाक्रियाकलाप	मुख्यजिम्मेवारी	बजेट	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
					आन्तरिक	बाह्य	
८.१	बाढी, पहिरो, हावाहुरी तथा भूकम्पबाट संकटासन्न घरधुरीहरु प्रभावित भै लत्ताकपडा, पकाउने भांडाकुंडा र अवास को अभाव	१. गैर खाद्द क्लष्टरको आकस्मिक वैठक वस्ने २. सम्वन्धितकर्मचारी र व्यापारीहरु संग सर्म्पक गर्ने	नगरपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति र जिन्सीशाखा		रेडक्रस	नगरपालिका संघ संस्था, क्लवहरु	० देखि ७ घंटा सम्म
८.२		१. प्रारम्भिकद्रुत लेखाजोखा गर्ने (आवश्यकताअुनसार क्ष्च्ब ९क्ष्लप्तर्ष्बा च्चउष्म ब्ककभककभलत० को मोवाइल एप्स प्रयोग गरेर व फारामप्रयोग गरेर) २. जिल्लाविपदव्यवस्थापन समिति र नपामाजानकारी गराउने	नगरपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति र जिन्सीशाखा		रेडक्रस	नगरपालिका संघ संस्था, क्लवहरु	० देखि २४ घंटा सम्म
८.३		तत्कालको लागि गैर खाद्द राहत सामाग्रीहरु वितरण गर्न जस्तै लत्ताकपडा, भांडाकुंडाहरु र त्रिपाल	नगरपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति र जिन्सीशाखा		रेडक्रस	नगरपालिका संघ संस्था, क्लवहरु	२४ देखि ७२ घंटा सम्म
८.४		आवश्यक पर्ने लत्ता कपडा उमेर अनुसार, मौसम अनुसार , भांडाकुंडाहरु कति चाहिन्छ विस्तृत तथ्यांक संकलन गर्ने	नगरपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति र जिन्सीशाखा		रेडक्रस	नगरपालिका संघ संस्था, क्लवहरु	७२ घंटा देखि २ हप्ता सम्म
८.५		१. राहत सामाग्रीहरु वितरण गर्ने जस्तै भांडा सेटहरुमा थाल ४ थान, डेक्ची ढकन सहित २ थान, गिलास २ थान, डाडु पन्यू १, १	नगरपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति र जिन्सीशाखा		रेडक्रस	नगरपालिका संघ संस्था, क्लवहरु	२ हप्ता देखि १ महिना सम्म

		थान, कराही १ थान २. यसैगरी कपडा सेटमा साडी १ थान ,सुटिड. ३.५ मिटर, सर्ट कपडा ४ मिटर, प्रिन्ट कपडा ७ मिटर पेटिकोट २ मिटर, धोती १ थान, गम्छा १, त्रिपालप्रति परिवार १ थान, कम्वल २ थान बाल्टीन १ थान र डोरी १० मिटर					
८.६		सम्वन्धित क्लष्टर, र निकायमा समन्वय गर्ने , प्रतिवेदन पेश गर्ने अनुगमन गर्ने	नगरपालिका विपद् व्यवस्थापन समिति र जिन्सीशाखा		रेडक्रस	नगरपालिका संघ संस्था, क्लवहरु	१ महिना देखि ३ महिना सम्म

४.२ विपद्को समयका प्रतिकार्यका क्रियाकलापहरू

योजनाको यस भागमाविपद् भईसकेपछि त्यसबाट परेको प्रभाव र भएको क्षतिको विश्लेषण गरी जनजीवनलाई सामान्यबनाउन, पूर्ण विस्थापित परिवारको पुनःस्थापना गर्न, क्षतिग्रस्त भौतिक संरचनाको मर्मत-सम्भार तथापुनर्निर्माण गर्न र भविष्यमा पर्नसक्ने त्यस्तै विपद्को सामना गर्न आवश्यकक्रियाकलापलाई समेटेर पुर्नलाभअन्तर्गतकापुर्नस्थापना र पुर्ननिर्माणका क्रियाकलापतयार गरि तलतालिकामा राखिएको छ। विपद्को मात्राको आधारमा पुर्नलाभकाक्रियाकलाप सञ्चालन गरिने छ। ठूला विपद्का घटनाहरुमा प्रदेश, केन्द्रीयतथाबाहिरी सहायतापनिप्राप्तहुने हुँदा यि योजनाहरुको आर्थिक स्रोत प्रदेश, केन्द्रीयतथाबाहिरी सहायतालाई प्रयोग गरिने छ। मध्यतथा सानाखालकाविपद्मा प्रदेश, केन्द्रीयतथाबाहिरी सहायता सहित गाउँपालिका तथा स्थानीयवित्तीय सेवाप्रदायक संस्थाहरुलाई परिचालन गरिने छ। क्षतितथाआवश्यकताविश्लेषणका आधारमा पुनर्लाभकाकार्यक्रमनिर्धारण गर्ने भएकोले क्षतितथाआवश्यकताविश्लेषणमा सहयोग तथा सहभागीबन्ने छ।

प्राथमिकताक्रम	विपद्को सम्भावितअवस्था	व्यवस्थापनकाक्रियाकलाप	मुख्यजिम्मेवारी	बजेट	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
					आन्तरिक	बाह्य	
१. शिक्षा क्षेत्र :							
१	विशेष गरी भुकम्प, बाढी, बाट कमजोर संरचनाभएकाविधालयहरुमाक्षतिभएको तथाआगलागी र हुरीबतासबाट आशिकक्षतिभई भवन, पाठ्य सामाग्रीहरु, खानेपानीतथाशौचालय नष्ट भएको र वालवालिकाको पठन पाठन अवरुद्ध भएको	पुरानाभवनाषेशलाई हटाउने, सरसफाई गर्ने तथा खाल्डाखुल्डी पुरी बिद्यालयपुर्नः निर्माणको बातावरण बनाउने	शिक्षा क्षेत्र		नगरपालिका	नगरपालिका	३ महिना देखि ६ महिना
२		आशिंकक्षतिभएकाविद्यालय, खानेपानीतथाशौचालयको निर्माण कार्य शुरु गर्ने	शिक्षा क्षेत्र		नगरपालिका	नगरपालिका	३ महिना देखि ६ महिना
३		पूर्ण रुपमाक्षतिभएकाबिद्यालय, खानेपानीतथाशौचालय, कम्पाउड, लगायतका संरचनाको पुर्ननिर्माणको कार्य शुरु गर्ने	शिक्षा क्षेत्र		नगरपालिका	प्रदेश सरकार तथा सहयोगी संघ संस्था	३ महिना देखि ६ महिना
४		दक्षप्राविधिकको डिजाइन, इस्टिोमेट र भवननिर्माण अचार	शिक्षा क्षेत्र		न्ारपालिका	न्ारपालिका	६ महिना देखि २ बर्ष

		संहिताको पुर्ण कार्यन्वयन गरी भवननिर्माण गर्ने					
५		विद्यालय संरचनावनाउंदानक्शापास गर्नु पर्ने र निर्माण सामाग्रीहरु गुणस्तरको राख्ने र सम्वन्धीतकार्यालयले अनुगमन गर्ने	शिक्षा क्षेत्र		नगरपालिका	न्गारपालिका	३ महिना देखि २ बर्ष
६		विद्यालय संरचनावनाउंदाअपांग मैत्री, वाल मैत्री र महिला मैत्रीनिर्माण गर्ने	शिक्षा क्षेत्र		नगरपालिका	न्गारपालिका	
७		शुद्ध खानेपानीतथा शैचालयनिर्माणका लागिखानेपानीतथाबातावरणिय सरसफाई कलष्टर तथाअन्य सहयोगीनिकाय संग समन्वय र सहकार्य गर्ने	शिक्षा क्षेत्र		नगरपालिका	नगरपालिका	३ महिना देखि ६ महिना
८		दक्ष प्राविधिक द्धारा जिर्ण तथाआंशिकक्षतिभएको बिद्यालयमाकक्षा संचालन गर्न हुने वानहुने बिश्लेष्ण गरी भवन सवलिकरणको कार्य अगाडी बढाउने	शिक्षा क्षेत्र		नगरपालिका	नगरपालिका	३ महिना देखि ६ महिना
९		विद्यालयमाविपद् जोखिमन्यूनिकरण र व्यवस्थापन सम्बन्धी कक्षाहरु संचालन गर्ने	शिक्षा क्षेत्र		नगरपालिका	नगरपालिका	निरन्तर
१०		मनोसामाजिक समस्याभएकावालवालिकाहरुलाई संरक्षण क्लष्टर संग समन्वय गरी मनोसामाजिक परामर्श दिने	शिक्षा क्षेत्र		नगरपालिका	नगरपालिका	१ वर्ष सम्म
११		विद्यालय संचालनकोलागिआवश्यक पर्ने	शिक्षा क्षेत्र		नगरपालिका	नगरपालिका	१ वर्ष भित्र

		फर्निचर, डेस्क वेन्च, र अन्य शैक्षिक सामाग्रीहरुको व्यवस्था गर्ने					
१२		विद्यालयवालतथा खेल मैदानलगायतअन्य संरचना मर्मत संभार, सुधार तथापुर्न निर्माण कार्य गर्ने	शिक्षा क्षेत्र		नगरपालिका	प्रदेश सरकार तथा सहयोगी संघ संस्था	६ महिना देखि २ बर्ष

२. स्वास्थ्यतथापोषण

प्राथमिकताक्रम	विपद्को सम्भावितअवस्था	व्यवस्थापनकाक्रियाकलाप	मुख्यजिम्मेवारी	बजेट	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
					आन्तरिक	बाह्य	
१	भूकम्प, बाढी, पहिरो र हावाहुरीबाट स्वास्थ्य संरचनाहरु भत्केको,मानिसहरु घाइते भएको तथा स्वास्थ्यउपचार सम्बन्धी सामाग्रीहरु नष्ट भएको	क्षतिभएकापुरानाभवनाषेशलाई हटाउने, सरसफाई गर्ने तथा खाल्डाखुल्डी पुरी स्वास्थ्य संरचनाहरुको पुर्ननिर्माणको बातावरण बनाउने	स्वास्थ्यशाखा		नगरपालिका	प्रदेश सरकार तथा सहयोगी संघ संस्था	३ महिना देखि ६ महिना
२		प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र सम्म आउने बाटोको निर्माण गर्ने	स्वास्थ्यशाखा		नगरपालिका	प्रदेश सरकार तथा सहयोगी संघ संस्था	३ महिना देखि ६ महिना
३		प्रभावितहरुकोलागिविशेष गरी गर्भवती र सुत्केरी महिला र वालवालिकाको पोषण सम्वन्धी आवश्यक सामाग्रीहरु उपलव्ध गराउने वा सहयोग गर्ने	स्वास्थ्यशाखा		नगरपालिका	प्रदेश सरकार तथा सहयोगी संघ संस्था	३ महिना देखि ६ महिना
४		प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रमाक्षतिभएको मेशिनतथाऔजारहरुको पुनःनयां खरिद गर्ने	स्वास्थ्यशाखा		नगरपालिका	प्रदेश सरकार तथा सहयोगी संघ संस्था	१ वर्ष भित्र
५		वत्तिको व्याकअपको लागि जेनेरेटर वा सोलार खरिद गर्ने जस्ले गर्दा ColdChainr Vaccine राख्न सजिलो हुने	स्वास्थ्यशाखा		नगरपालिका	प्रदेश सरकार तथासहयोगी संघ संस्था	३ महिना देखि ६ महिना
६		सर्पदशं र स्यालको टोकाईको उपचारको लागिदक्षजनशक्ति र औषधीको (सुईको) व्यवस्था गर्ने	स्वास्थ्यशाखा		नगरपालिका	प्रदेश सरकार तथा सहयोगी संघ संस्था	३ महिना देखि ६ महिना

प्राथमिकताक्रम	विपद्को सम्भावितअवस्था	व्यवस्थापनकाक्रियाकलाप	मुख्यजिम्मेवारी	बजेट	स्रोतको व्यवस्था		समय अवधि
					आन्तरिक	बाह्य	
७		दीर्घ रोगीहरु, एचआईभी संक्रमितहरुले नियमितखाने औषधीहरु उपलव्ध गराउने	स्वास्थ्यशाखा		नगरपालिका	प्रदेश सरकार तथा सहयोगी संघ संस्था	निरन्तर
३. खानेपानीतथावातावरणीय सरसफाई क्षेत्र							
१	बढीबाट खानेपानीको श्रोत संक्रमितभई शुद्ध खानेपानीको अभावतथाबातावरणिय प्रदुषण भएको र खडेरी, भुकम्पतथा आगलागीबाट समान्यक्षतिभएको	आंशिक रुपमा नष्ट भएकाखानेपानी र शौचालय जस्ता संरचनाहरुको मर्मत गर्ने, प्रवलीकरण गर्ने	खानेपानी तथा वातावरणीय सरसफाई क्षेत्र		नगरपालिका	सहयोगी संघ संस्था	३ देखि ६ महिना
२		पूर्णरुपमा नष्ट भएकाखानेपानी (टंकी, धारा, हातेकल, पाइपलाइन) र शौचालय जस्ता संरचनाहरुको पुनर्निर्माण गर्ने र पुनर्निर्माण गर्दा बहुप्रकोपबाट सुरक्षितहुने गरी अवधारणा निर्माण गर्ने	खानेपानी तथा वातावरणीय सरसफाई क्षेत्र		नगरपालिका	प्रदेश सरकार तथा सहयोगी संघ संस्था	६ महिना देखि २ बर्ष सम्म
३		खानेपानीकामुहानहरु संरक्षण गर्ने, मर्मत गर्ने र दुषितहुननदिन ढक्कनहरु राख्ने, वृक्षारोपण गर्ने	खानेपानी तथा वातावरणीय सरसफाई क्षेत्र		नगरपालिका	सहयोगी संघ संस्था	३ देखि ६ महिना सम्म
४		१ घर १ शौचालयअभियान संचालन गर्ने साथै आवश्यकताअनुसार सार्वजनिकशौचालयनिर्माण गर्ने	खानेपानी तथा वातावरणीय सरसफाई क्षेत्र		नगरपालिका	सहयोगी संघ संस्था	३ महिना देखि २ बर्ष सम्म
५		खानेपानी शृध्दिकरण सम्वन्धिजनचेतनाअभिवृध्दि गर्ने र पानीशुध्दिकरणका सामाग्रीहरु वितरण गर्ने जस्तै पियुष, एक्वाट्याब, फिल्टर आदि	खानेपानी तथा वातावरणीय सरसफाई क्षेत्र		नगरपालिका	सहयोगी संघ संस्था	३ महिना देखि ६ महिना सम्म
६		पुर्ण सरसफाई, अभिमुखिकरण कार्यक्रम संचालन गर्ने	खानेपानी तथा वातावरणीय सरसफाई क्षेत्र		नगरपालिका	सहयोगी संघ संस्था	६ महिना देखि २ बर्ष सम्म
७		आवश्यकताअुनसार हाइजीन किटहरु निरन्तर रुपमावितरण गर्ने	खानेपानी तथा वातावरणीय सरसफाई क्षेत्र		नगरपालिका	सहयोगी संघ संस्था	६ महिना देखि २ बर्ष सम्म
८		प्रभावित स्थलमा डस्ट विनहरु उपलव्ध गराउने र घर	खानेपानीतथा वातावरणीय सरसफाई		नगरपालिका	सहयोगी संघ संस्था	६ महिना देखि २ बर्ष सम्म

		तथाशिविरबाट निस्केका फोहरुहरु व्यवस्थित गर्ने	क्षेत्र				
४. कृषितथाजिविकोपार्जन							
प्राथमिकताक्रम	**विपद्को सम्भावितअवस्था**	**व्यवस्थापनकाक्रियाकलाप**	**मुख्यजिम्मेवारी**	**बजेट**	**स्रोतको व्यवस्था**		**समय अवधि**
					आन्तरिक	**बाह्य**	
१	हावाहुरी, बाढी, आगलागीतथा भूकम्पबाट पुर्ण तथाआंशिक रुपमापशुगोठहरु भत्केको र पशुहरु, गाई, भैसी, बाख्रा, सुंगुर मरेको र घाइते भएकोमा जिविकोपार्जनमा असर पुगेको । साथै बाढीबाट हजारौ बिग्हाबालीनाली नष्ट भई खाद्यान्न समस्याभएको ।	प्रभावित समुदायको इच्छा, चाहना र दक्षताअनुसार आयआर्जन, सीपमुलक र छिटो फाइदादिने व्यवसायहरुको तालिमदिने जस्तै बेमौसमी तरकारी खेती, बगर खेती, खुद्रापसल, वाखा पालन कुखुरा पालनआदि	कृषी तथा जिविकोपार्जन क्लष्टर		नगरपालिका	नगरपालिका तथा सहयोगी संस्था	३ देखि ६ महिना
२		कृषकहरुलाई विउविजन, मलखाद र सिंचाईकालागि सामाग्रीहरु उपलब्ध गराउने	कृषी तथा जिविकोपार्जन क्लष्टर		नगरपालिका	प्रदेश सरकार र सहयोगी संघ संस्था	३ देखि ६ महिना
३		बालीतथापशु विमा गरिएको छ भने विमा गरिएको रकमउपलब्ध गराउन सहयोग गर्ने	कृषी तथा जिविकोपार्जन क्लष्टर		नगरपालिका		३ देखि ६ महिना
४		प्रभावितहरुकोलागिजिविकोपार्जन सहयोग पुरयाउनआर्थिक अनुदानदिने अर्थात बैंक मार्फत सस्तो व्याजदरमा ऋण उपलब्ध गराउने	कृषी तथा जिविकोपार्जन क्लष्टर		नगरपालिका		३ देखि ६ महिना
५		बिग्रेका, भत्केका, र क्षतिभएकापशुगोठहरु र सिंचाई संरचनाहरु पुनःहुवहु प्रकोपबाट सुरक्षितहुने गरी पुननिर्माण गर्ने	कृषी तथा जिविकोपार्जन क्लष्टर		नगरपालिका	प्रदेश सरकार र सहयोगी संघ संस्था	६ महिना देखि २ बर्ष सम्म
६		दक्षपशु प्राविधकद्धारा घाइते पशुहरुको उपचारमा सहयोग गर्ने	कृषी तथा जिविकोपार्जन क्लष्टर		नगरपालिका	विमाकम्पनी	३ देखि ६ महिना
७		पशु आहारकोलागिदाना, पराल, घांस आदि सहयोग गर्ने र छिटो उम्रने घांसहरुकाविउहरु उपलब्ध गराउनु	कृषी तथा जिविकोपार्जन क्लष्टर		नगरपालिका	वित्तीय संस्था	३ देखि ६ महिना
८		प्रभावितहरुको अन्य वैकल्पीक रोजगारीको व्यवस्थामिलाउने (	कृषीतथाजिविकोपार्जन क्लष्टर		नगरपालिका	प्रदेश सरकार र सहयोगी संघ	३ देखि ६ महिना

		रोजगारदातातथाप्रधानमंत्री रोजगार कार्यक्रममा समन्वय गर्ने)				संस्था	
९		प्रभावितहरुकोलागि सामाग्रीहरु खरिद गर्दा छुट दिने व्यवस्थामिलाउने	कृषी तथा जिविकोपार्जन क्लष्टर		नगरपालिका	नगरपालिका	३ देखि ६ महिना
१०		सार्वजनिकभौतिकपुर्वाधार निर्माणका कार्यमा कामकालागिपारिश्रमिककार्यक्रम संचालन	कृषी तथा जिविकोपार्जन क्लष्टर		नगरपालिका	नगरपालिका	६ महिना देखि २ बर्ष सम्म
११		सानासिचाइकालागिअनुदानकार्यक्रम संचालन	कृषी तथा जिविकोपार्जन क्लष्टर		नगरपालिका	नगरपालिका	६ महिना देखि २ बर्ष सम्म
५.संरक्षण कलष्टर							
प्राथमिकताक्रम	**विपद्को सम्भावितअवस्था**	**व्यवस्थापनकाक्रियाकलाप**	**मुख्यजिम्मेवारी**	**बजेट**	**स्रोतको व्यवस्था**		**समय अवधि**
					आन्तरिक	**बाह्य**	
१	भूकम्प, बाढी, आगलागी र हावाहुरीबाट महिला, वालवालिका, गर्भवती, सुत्केरी, अपांगताभएकाव्यक्ति र जेष्ठनागरिककलाई लैगिंकताको अधारमा बिशेष किसिमको समस्याहुने, वालवालिकाहरु वेचविखनमा पर्न सक्ने र यौन दुर्व्यवहार हुने	मनोसामाजिक परामर्श सेवाउपलब्ध गराउँने तथाविशेषज्ञ सेवाचाहिएआवश्यकव्यवस्था गर्ने र औषधीउपचार गर्ने	संरक्षण क्लष्टर		नगरपालिका	नगरपालिका	३ महिना देखि १ बर्ष सम्म
२		मानसिकतनावकम गर्न प्रभावितहरुलाई सामाजिकतथापुनर्निर्माण कार्यमा संलग्न गराउने	संरक्षण क्लष्टर		नगरपालिका	सुरक्षानिकायतथा सहयोगी संस्थाहरु	३ महिना देखि २ बर्ष सम्म
३		पुनर्निर्माण निर्णय प्रक्रियातथापुनर्निर्माणका लागिपाउँने सहायताकाविषयमाजानकारीहरु उपलब्ध गराउने	संरक्षण क्लष्टर		नगरपालिका	सुरक्षानिकायतथा सहयोगी संस्थाहरु	३ महिना देखि १ बर्ष सम्म
४		विछोडिएका वालवालिकाहरुको परिवार संग पुनर्मिलन गराउने	संरक्षण क्लष्टर		नगरपालिका	सुरक्षानिकायतथा सहयोगी संस्थाहरु	३ महिना देखि २ बर्ष सम्म
५		डिगनिटी तथा सरसफाइ सामाग्रीबितरण गर्ने	संरक्षण क्लष्टर		नगरपालिका	गाउँपालिका तथा सहयोगी संघ संस्था	३ महिना देखि १ बर्ष सम्म
६		प्रभावितवालवालिका, गर्भवती, सुत्केरी, अपांगताभएकाव्यक्ति र	संरक्षण क्लष्टर		नगरपालिका	गाउँपालिका तथा सहयोगी	३ महिना देखि १ बर्ष सम्म

		जेष्ठ नागरिककलाई मनोसामाजिक परामर्श दिने				संघ संस्था	
७		बेचविखन, हिंसा, यौन दुर्व्यवहार, भेदभाव सम्वन्धिजनचेतनामुलककार्यक्रम संचालन गर्ने	संरक्षण क्लष्टर		नगरपालिका	नगरपालिका तथा सहयोगी संघ संस्था	३ महिना देखि ६ महिनासम्म
८		वैदेशिक रोजगार सम्वन्धिजनचेतनामुलककार्यक्रम संचालन गर्ने र वैदेशिक रोजगारमा जानेलाई सचेत गराउने	संरक्षण क्लष्टर		नगरपालिका	नगरपालिका तथा सहयोगी संघ संस्था	३ महिना देखि २ बर्ष सम्म
९		राज्यबाट प्रदान गरिएका सामाजिक सुरक्षाका सुविधाहरुवारे जानकारी दिने	संरक्षण क्लष्टर		नगरपालिका	नगरपालिका । तथा सहयोगी संघ संस्था	३ महिना देखि २ बर्ष सम्म
१०		विद्यालयभर्ना, पोषण, खोप, जन्मदर्ता जस्ता विषयमाजनचेतनाअभिवृद्धि गर्ने	संरक्षण क्लष्टर		नगरपालिका	नगरपालिका तथा सहयोगी संघ संस्था	३ महिना देखि १ बर्ष सम्म
११		हिंसा, वेचविखन, यौन दुर्व्यवहार, शोषण सम्वन्धीजनचेतनाजगाउने	संरक्षण क्लष्टर		नगरपालिका	नगरपालिका तथा सहयोगी संघ संस्था	३ महिना देखि २ बर्ष सम्म
१२		निगरानी समुहले हिंसा, वेचविखन, यौन दुर्व्यवहार, शोषण हुननदिन संग मिलेर निगरानी राख्न	संरक्षण क्लष्टर		नगरपालिका	नगरपालिका तथा सहयोगी संघ संस्था	३ महिना देखि २ बर्ष सम्म
१३		निरन्तर परामर्श तथाअनुगमन	संरक्षण क्लष्टर		नगरपालिका	नगरपालिका तथा सहयोगी संघ संस्था	३ महिना देखि १ बर्ष सम्म
६. आपतकालिनआवास र गैर खाद्यय सामाग्री							
प्राथमिकताक्रम	**विपद्को सम्भावितअवस्था**	**ब्यवस्थापनका क्रियाकलाप**	**मुख्यजिम्मेवारी**	**बजेट**	नगरपालिका		**समय अवधि**
					नगरपालिका	**बाह्य**	
१	भूकम्प, बाढी, आगलागी र हावाहुरीबाट घरहरु आंशिक या पूर्णरुपमाक्षतिभइ जनसंख्यालाई आवासको समस्याभएका	भवननिर्माण आचार सहिंतालागु गरि बहुप्रकोप प्रतिरोधीभत्केका घरहरु, विद्यालयतथाअन्यभौतिक संरचनाको पुनर्निर्माणको काम गर्ने	आवास तथा गैर खाद्यय कलष्टर		नगरपालिका	नगरपालिका	३ महिना देखि २ बर्ष सम्म
२		वित्तीय संस्थातथा सहकारीसँग समन्वय गरि आवास निर्माणका	आवास तथा गैर खाद्यय कलष्टर		नगरपालिका	नगरपालिका	३ महिना देखि १८ महिना सम्म

		लागिसहुलियत ऋण उपलब्ध गराउने					
३		विभिन्नआर्थिक अवस्थाभएका परिवारका लागिबिभिन्न मोडल आवासहरुको डिजाईन उपलब्ध गराउँने तथानिर्माणकालागी प्राविधिक सेवाप्रदान गर्ने	आवास तथा गैर खाद्यय कलष्टर		नगरपालिका	नगरपालिका	३ महिना देखि २ बर्ष सम्म
४		अतिविपन्न परिवारको आवास निर्माणका लागिकामकालागिनगदकार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	आवास तथा गैर खाद्यय कलष्टर		नगरपालिका	नगरपालिका	३ महिना देखि २ बर्ष सम्म
५		सार्वजनिक स्थलतथाभवनपुनर्निर्माणका कार्यहरु सञ्चालन गर्ने जस्तै विद्यालयभवन, प्रहरी चौकी, स्वास्थ्य चौकी, सामुदायिकभवन, नदी तट्बन्ध, सिंचाई, सडक तथा कल्भर्टको निर्माण गर्ने	आवास तथा गैर खाद्यय कलष्टर		नगरपालिका	नगरपालिका	३ महिना देखि २ बर्ष सम्म
६		नगदकालागिकामकार्यक्रम संचालन गर्ने	आवास तथा गैर खाद्यय कलष्टर		नगरपालिका	नगरपालिका	३ महिना देखि २ बर्ष सम्म

अनुसुचीहरुः

अनुसुची १: अगुवार सदस्यहरुको नाम र सर्म्पक नम्वर

क. समन्वय, सूचना, संचार र खोज तथा उद्धार कलष्टर

सि.नं.	सदस्यहरुको नाम	संस्था	संस्थमा पद	क्लष्टर	सर्म्पक नम्वर
१	कृष्ण कुमार लामा	बागमती नगरपालिका	प्रमुख	क्लष्टर अगुवा	९८४४०९३२५१
२	सुवास यादव	ईलाका प्रहरी कार्यालय,करमहिया सर्लाही		सदस्य	९८५४०९०३३१
३	रिषी शर्मा	रेडक्रस राजघाट		सदस्य	९८४३९६६२६६
४	सत्यनरायण राय यादव	रेडक्रस ढुँग्रेखोला		सदस्य	९८४४०४८८०५
५		नेपाली सेना		सदस्य	
६	टेक बहादुर बल (प्रमुख)	बागमती ना.पा(वडा नं २	अध्यक्ष	सदस्य	९८६१२१६४२३
७	रुपा बम्जन	बागमती ना.पा(वडा नं ३	वडा सदस्य	सदस्य	९७४८८२१०१९
८	ओमप्रकाश ठाकुर	पत्रकार महासंघ	अध्यक्ष	सदस्य	
९	प्रतित भण्डारी	बागमती नगरपालिका	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	सदस्य सचिव	९८५४०६७१११

ख. खाद्दान्न तथा नगद व्यवस्थापन कलष्टर

सि.नं.	सदस्यहरुको नाम	संस्था	संस्थमा पद	क्लष्टर	सर्म्पक नम्वर
१	गम्भिर सिँह पाखरिन	बागमती ना.पा(वडा नं १	वडा अध्यक्ष	क्लष्टर अगुवा	९८६४०४७६२३
२	चिना कार्की	बागमती ना.पा(वडा नं ७	का.पा. स.	सदस्य	९८४४०१९६६४
३	सुर्य प्रकाश मैनाली	बागमती ना.पा(वडा नं ११ र १२	वडा सचिव	सदस्य	९८५४०३५७७१
४	विनोद वैठा	बागमती ना.पा(वडा नं ८	कार्यपालिका सदस्य	सदस्य	९८४४११०१४५

५	मदन चौधरी	बागमती नगरपालिका	स्टोर शाखा	सदस्य	९८४४१२३८२५
६	देवी माया खरेल		महिला स्वमंसेविका	सदस्य	९८०७६९३६७९

ग. गैर खाद्द सामाग्री तथा आवास कलष्टर

सि. नं.	सदस्यहरुको नाम	संस्था	संस्थमा पद	क्लष्टर	सर्म्पक नम्वर
१	तिलक बहादुर मोक्तान	बागमती नगरपालिका वडा नं ३	वडा अध्यक्ष	क्लष्टर अगुवा	९८६१०२९९११
२	गीता कु थापा	बागमती नगरपालिका वडा नं १	कार्यपालिका सदस्य	सदस्य	९८१५१५६००२
३	कृष्णमाया घिसिङ्ग	बागमती नगरपालिका वडा नं ६	कार्यपालिका सदस्य	सदस्य	९८६०५०११०१
४	दिपक थापा	बागमती नगरपालिका वडा नं २	वडा सदस्य	सदस्य	९८६१९७४३००
५	निलम कुशवाहा	बागमती नगरपालिका	रोजगार संयोजक	सदस्य	९८६४०३६४२०
६	सुनिता सार्की	बागमती नगरपालिका वडा नं	वडा सदस्य	सदस्य	९८६१३५६२११
७	विमला कुमारी बस्नेत	बागमती नगरपालिका वडा नं	वडा सदस्य	सदस्य	९८०७८६७०८८

घ. स्वास्थ्यतथापोषण कलष्टर

सि.नं.	सदस्यहरुको नाम	संस्था	संस्थमा पद	क्लष्टर	सर्म्पक नम्वर
१	डम्बर बहादुर कार्की	बागमती नगरपालिका वडा नं.८	वडा अध्यक्ष	क्लष्टर अगुवा	९८५४०३६७९१
२	सन्त बं विक	बागमती नगरपालिका वडा नं.५	कार्यपालिका सदस्य	सदस्य	९८५२६८०५२३
३	रेखा कुमारी	बागमती नगरपालिका वडा नं.८	वडा सदस्य	सदस्य	९८१५८८७५३६
४	प्रिती पौडेल	बागमती नगरपालिका वडा नं.६	वडा सदस्य	सदस्य	९८४४२५६२५७
५	पदम बहादुर रायमाम्झी	बागमती नगरपालिका	स्वास्थ्य संयोजक	सदस्य सचिव	९८४४०८७६६२
६	अम्बिका यादव	बागमती नगरपालिका	पोषण सहजकर्ता	सदस्य	९८४४०४२२३८

७	बालकुमारी भुजेल	बागमती नगरपालिका	अनमि	सदस्य	९८१२०७७१०९

ङ.खानेपानी तथा सरसफाई कलष्टर

सि.नं.	सदस्यहरुको नाम	संस्था	संस्थमा पद	क्लष्टर पद	सर्म्पक नम्वर
१		बागमति ना.पा. वडा नं.	वडा अध्यक्ष	क्लष्टर अगुवा	
२	आन्नन्द मोहन झा	बागमति ना.पा.	सह संयोजक, स्वास्थ्यशाखा	सदस्य	९८४४१६१४७९
३	ओम श्रेष्ठ	बागमति ना.पा.		सदस्य	९८५४०६३१२०
४	टंग देवकोटा	बागमति ना.पा.	खा.पा.स.टे.		९८४४२८७८२४
५	कोशिला कुमारी मगर	बागमति ना.पा. वडा नं	कार्यपालिका सदस्य	सदस्य	९८०७६१५५१२
६	सुजन बडाल	बागमति ना.पा. वडा नं.	.(योजना शाखा)	सदस्य	९८५४०६९१११
७	बिरबहादुर खडका	बागमति ना.पा. वडा नं.	शंकरपुर खा.पा.स.	सदस्य	९८५४०३६४७४

च. शिक्षा कलष्टर

सि.नं.	सदस्यहरुको नाम	संस्था	संस्थमा पद	कलष्टर	सर्म्पक नम्वर
१	दिनेश राय	बागमति ना.पा. वडा नं.९	वडा अध्यक्ष	क्लष्टर अगुवा	
२	गोपालबहादुर थापा	बागमती नगरपालिका	वडा अध्यक्ष	सदस्य	९८४४४२८८१६
३	राजकुमार विश्वकर्मा	बागमती नगरपालिका	कार्यपालिका सदस्य	सदस्य	९८५४०३७९१९
४	मिनप्रसाद उपाध्य	बागमती नगरपालिका	शिक्षा शाखा प्रमुख	सदस्य	९८६८८९८७५७
५	सुदिप भटराई	बागमती नगरपालिका	पंजिकरण शाखा प्रमुख	सदस्य	९८४१८८७५२६क

७		बागमती नगरपालिका	राजस्व शाखा प्रमुख	सदस्य	

छ. संरक्षण (प्रतिकार्य र पूर्व तयारीकाकार्यहरु) कलष्टर

सि.नं.	सदस्यहरुको नाम	संस्था	संस्थमा पद	कलष्टर	सर्म्पक नम्वर
१		बागमती नगरपालिका	वडा अध्यक्ष	क्लष्टर अगुवा	
२	हिरमाया लोकचन	बागमती नगरपालिका	कार्यपालिका सदस्य	सदस्य	९८४७७७४०६०
३	साबित्रि विश्वकर्मा	बागमती नगरपालिका	कार्यपालिका सदस्य	सदस्य	९८२७८०१४६०
४	सहदेव महतो	बागमती नगरपालिका		सदस्य	९८४४५८८३५०
५	जुना विश्वर्कमा	बागमती नगरपालिका	वडा सदस्य	सदस्य	९८१४८४२४२५
६	देवी माया विश्वकर्मा	बागमती नगरपालिका	उद्यम विकास सहजकर्ता	सदस्य	९८४४४४३९७२
७	शास्ता ढुँगेल	बागमती नगरपालिका		सदस्य	

अनुसुची :२

स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिको कामकर्तव्य तथा अधिकार

स्थानीयविपद् तथाजलवायु उत्थानशिल योजनानिर्माण, परिमार्जन र कार्यान्वयनगर्दा स्थानीयविपद् व्यवस्थापन समितिले निम्नअनुसारको कामकर्तव्य तथाअधिकारको वहन गर्नेछ ।

- ✓ नगरपालिका क्षेत्रको विपद् तथा जलवायु उत्थानशील योजनाको तर्जुमा कार्यान्वयन , अनुगमन र पुनरावलोकन गर्ने,
- ✓ योजना तयार गर्दा नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको विपद् उत्थानशील समुदायहरुको न्यूनतम आधारहरुलाई ध्यानदिनु पर्ने,
- ✓ नगरपालिकाका को वडाहरुमा वडास्तरीय र समुदाय स्तरमा सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समितिको गठन गर्ने । यसरी गठन गर्दा साविकमा रहेका समुदाय स्तरका सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समितिलाई आवश्यकता अनुसार परिमार्जन पनि गर्न सकिनेछ र स्थानीय तहमा गठन हुने विपद् व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन अनुकुलन सम्बन्धी अन्य समिति तथा उपसमितिलाई सहयोग पुऱ्याउने,

- ✓ नगरपालिका स्तरका कर्मचारी, समुदायमाआधारित विपद् व्यवस्थापन समिति सदस्य, नागरिक समाजकाप्रतिनिधितथा राजनीतिकदलकाप्रतिनिधिलाई विपद् तथाजलवायु उत्थानशीलता सम्बन्धी प्रशिक्षण लिने वादिने व्यवस्थामिलाउने,
- ✓ विपद् व्यवस्थापनकालागि स्थानीय स्तरमा विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना र सञ्चालनको व्यवस्थामिलाउने,
- ✓ विकास निर्माणका क्रियाकलापहरु कार्यान्वयनमाविपद् जोखिमव्यावस्थापनतथाजलवायु अनुकूलनलाई मूलप्रवाहिकरण गर्ने,
- ✓ विपद् तथाजलवायु उत्थानशील योजनाकार्यान्वयनको लागिआवश्यक बजेट विनियोजनकालागिपहल गर्ने,
- ✓ संघ तथाप्रदेशस्तरबाट जारी भएकानीति, निर्देशनतथा मापदण्डहरु कार्यान्वयन गर्ने, गराउने,
- ✓ सुरक्षितविद्यालयतथा अस्पतालका लागिविपद् जोखिमन्यूनिकरण तथाजलवायु परिवर्तन अनुकुलनकाकार्यक्रमहरु योजनामा समावेश गर्ने,
- ✓ विपद् तथाजलवायु उत्थानशील योजना, आपत्कालीनकार्ययोजना, पुनःस्थापनातथापुनर्निर्माण योजनातर्जुमा तथाकार्यान्वयनगर्दा सबै सरोकारवालाहरुको सहभागितालाई सुनिश्चित गर्ने, आवश्यकताअनुरुप संकटासन्न वडा र समुदायहरुमाविपद् व्यवस्थापन समिति, पूर्वतयारी तथाप्रतिकार्यका लागिकार्यदलहरु गठन गरी क्षमताअभिवृद्धि गर्ने,
- ✓ विपद् प्रभावित क्षेत्रमाखोज, उद्धार, राहततथाप्रतिकार्यको व्यवस्थामिलाउने,
- ✓ नगरपालिकाका लागिविपद् तथाजलवायु उत्थानशीलता सम्बन्धीआवश्यकनीति, निर्देशिकातथाकार्यविधितयार गर्ने,
- ✓ विपद् तथाजलवायु परिवर्तनको प्रभावबाट विस्थापित समुदायलाई पुनःस्थापन गर्न वातावरण तथाविपद् व्यवस्थापन समितिलाई निर्देशनदिने,
- ✓ नगरपालिका स्तरको प्रकोप तथाजलवायुजन्य जोखिमनक्सांकन गर्ने,
- ✓ विपद् तथाजलवायु उत्थानशीलता सम्बन्धीजनचेतनातथाक्षमताअभिवृद्धिका कार्य गर्ने, गराउने,
- ✓ विपद् तथाजलवायु उत्थानशील योजनातर्जुमा र कार्यान्वयनप्रक्रियालाई समावेशी र सहभागितामूलकबनाउननिम्नअनुसारका अन्तर्निहित क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राख्ने :
    - ➢ लैङ्गिक समानता,
    - ➢ सामाजिक समावेशीकरण,
    - ➢ बालबालिका
    - ➢ ज्येष्ठ नागरिक

- अपाङ्गताभएकाव्यक्तितथा संस्थाको प्रतिनिधितथा सीमान्तिकृत समुदायको पहुँच,
- जीविकोपार्जनका वैकल्पिक क्षेत्रको पहिचान र पछाडी पारिएकावर्गको पहुँच,
- प्रभावित समुदायको मानवअधिकारको संरक्षण,
- प्रतिकार्यमा न्यूनतम मापदण्डको सुनिश्चितता ।
- राहत, प्रतिकार्य र पुनस्थापनाप्रकृयामा समानतातथा समन्यायिकताको सुनिश्चितता स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४, विपद् जोखिमन्यूनीकरण तथाव्यवस्थापन ऐन २०७४ तथाप्रचलित नेपालकानुनबमोजिम संघीय तथाप्रदेश सरकार, जिल्ला समन्वय समिति, जिल्लाविपद् व्यवस्थापन समिति, अन्य स्थानीयतह, स्थानीयतहमाकार्यरत राष्ट्रिय तथाअन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था, दातृ संस्था र निजी क्षेत्रसँग समन्वय गर्ने ।

तुलनात्मक छलफल विधि

प्रकोप	बाढी	आगलागि	सर्प दंस	पहिरो
बाढी	0	बाढी	सर्प दंस	बाढी
आगलागि	बाढी	0	सर्प दंस	आगलागि
सर्प दंस	सर्प दंस	सर्प दंस	0	सर्प दंस
पहिरो	बाढी	सर्प दंस	सर्प दंस	0
	२+२=४	१	६	०

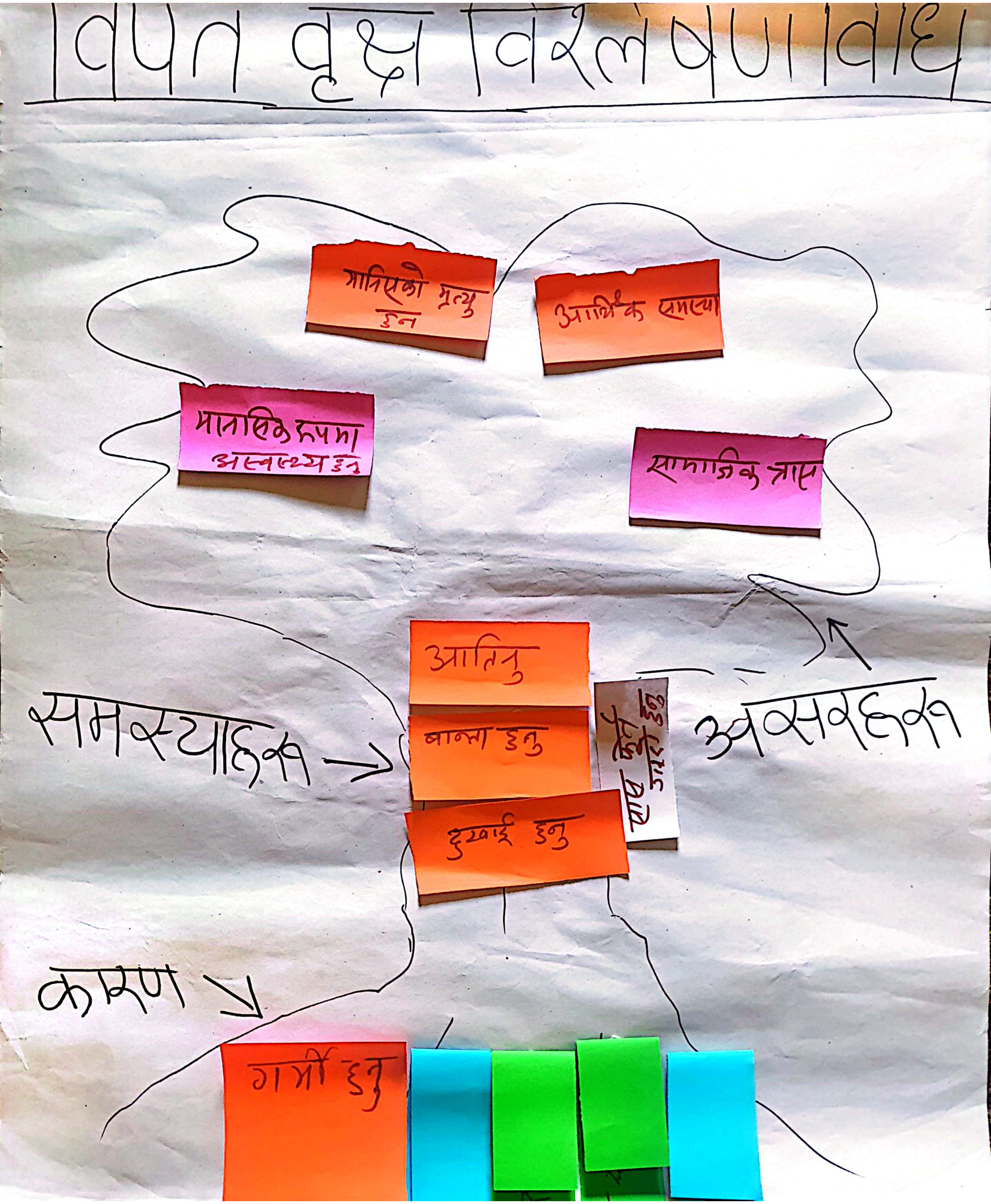

विपत वृक्ष विश्लेषण विधि
मानिसको मृत्यु हुन
आर्थिक समस्या
मानसिक रूपमा अस्वस्थ्य हुनु
सामाजिक त्रास
आत्तिनु
बान्ता हुनु
दुख्खाई हुनु
समस्याहरु
असरहरु
कारण
गर्मी हुनु

रोटी चित्र विधि

समन्वय गर्ने निकाय
नगरपालिका
वडा कार्यालय
प्रहरी चौकी
स्वास्थ्य चौकी
विद्यालय
स्काउट
नेपाल आर्मी

प्रकृतिक प्रकोप बाट भएका

क्षती

प्रकोप = २०४६ साल

भुकम्प = ६. रेक्टरको भुकम्पले नरायण मास्केको घर भत्किएको साथै धेरै धन जन को समेत क्षती भएको थियो.

बाढी पैरो = २०५० साल श्रावण महिनाको ६ गते देखि भरी बाढी पैरो आउनको सपैं हाम्रो कर्मैया मा बागमती नदि द्वारा ठुलो ।क्षती भएको थियो भयको मृत्यु ।

मानविय क्षती = लगभग ५० जना को पानीले बगायर भयको मृत्यु

भौतिक क्षती = घर, पुल, सडक, जमीन, बाली नाली, पशु पंछी, आदी.

भुकम्प : = २०७२ मा आएको भुकम्पले भएको क्षती.

: बागमती नं.५ भित्रको वडा नं. १२ मा मानविय क्षती नभयको र भौतिक क्षतीमा घर, टहरा क्षती भएको र समाजमा ठुलो त्रास व्यको ।

कोबिड : ~~२०~~ कोबिड बाट हाम्रो वा. नं. ५.१२ मा मानविय क्षती भएको - मृत्यु हुनेको संख्या - 2

: समाजमा मानसिक त्रास फैलीएको ।

बाढी — : २०७९ साल वर्षात को पानी र साना खहरे खोलाको पानीले बालीनाली क्षती भएको ।

आगलागी : आगलागी ले नष्ट भएको घर टहरा छ ।

५ वटा घर नष्ट भएको ।

प्रकोप पात्रो विधि

प्रकोप	अवस्था	वैशाख	जेठ	असार	साउन	भदौ	असोज	कार्तिक	मंसिर	पुस	माघ	फाल्गुन	चैत्र
बाढी	प्र.			✓	✓	✓							
	अ.			✓	✓	✓	✓						
पहिरो	प.												
	अ.												
आगलागी	प.	✓	✓									✓	✓
	अ.	✓	✓										✓
खडेरी	प.												
	अ.		✓										
खडेरा	प्र.	✓	✓	✓	✓	✓							
	अ.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	

प्रकोप पात्र विधि

प्रकोपहरु		बैशाख	जेष्ठ	असार	साउन	भदौ	असोज	कार्तिक	मंसिर	पुस	माघ	फागुन	चैत
बाढी	पहिले			✓	✓	✓							
	अहिले	✓	✓	✓	✓	✓	✓						
आगलागी	पहिले	✓										✓	✓
	अहिले	✓	✓									✓	✓
सर्पदंश	पहिले	✓	✓	✓	✓	✓	✓						
	अहिले	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓
पहिरो	पहिले			✓	✓								
	अहिले			✓	✓	✓	✓						
	पहिले												
	अहिले												

रोटी चित्र विधि

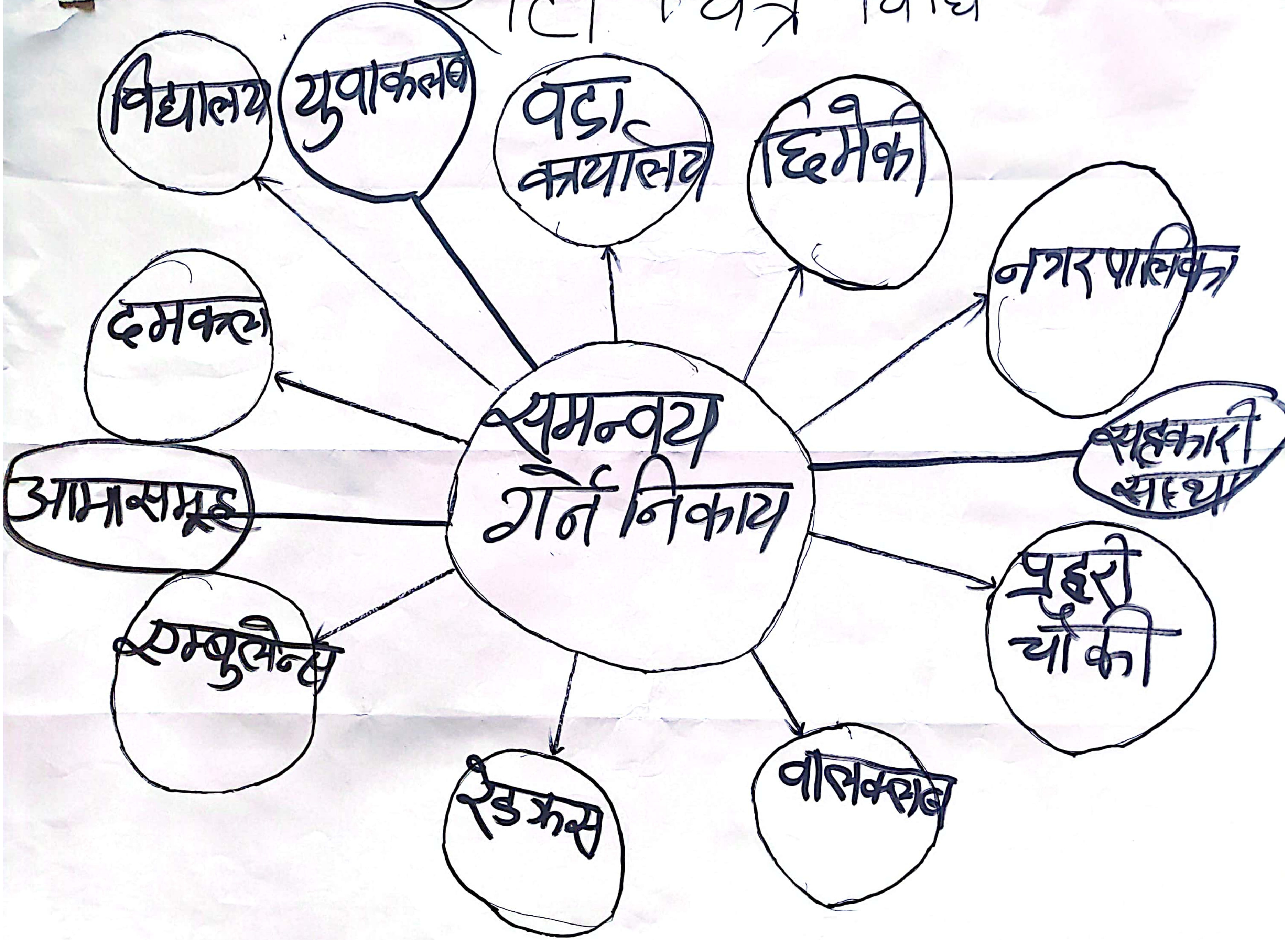
समन्वय गैर्न निकाय
विद्यालय
युवाकलब
पड़ा कार्यालय
द्विमेकी
नगर पालिका
सहकारी संस्था
प्रहरी चौकी
बालक्लब
रेडक्रस
एम्बुलेन्स
आमासमूह
दमकल

बागमती नगरपालिका वडा नं.-११

ऐतिहासिक समय रेखा

१. २०५० साल साउन, ५	बागमती नदीमा अविरल वर्षाका कारणले बागमती सिंचाइ आयोजनाको ब्यारेज, कन्ट्रोलरुम लगायत जनधनको ठूलो क्षति बाढीले पुऱ्याएको थियो।
२. २०७२ साल वैशाख, १२	विनाशकारी भूकम्पले वडाका विभिन्न टोल, बस्तिका घर टहरा लगायत पशुचौपायको क्षेती भएको थियो।
३.	वर्षौंपिछे चुरे क्षेत्रको वनजङ्गलमा आगलागीका कारणले वन विनाश भइरहने।
४.	

विपत् व्यवस्थापन चक्र

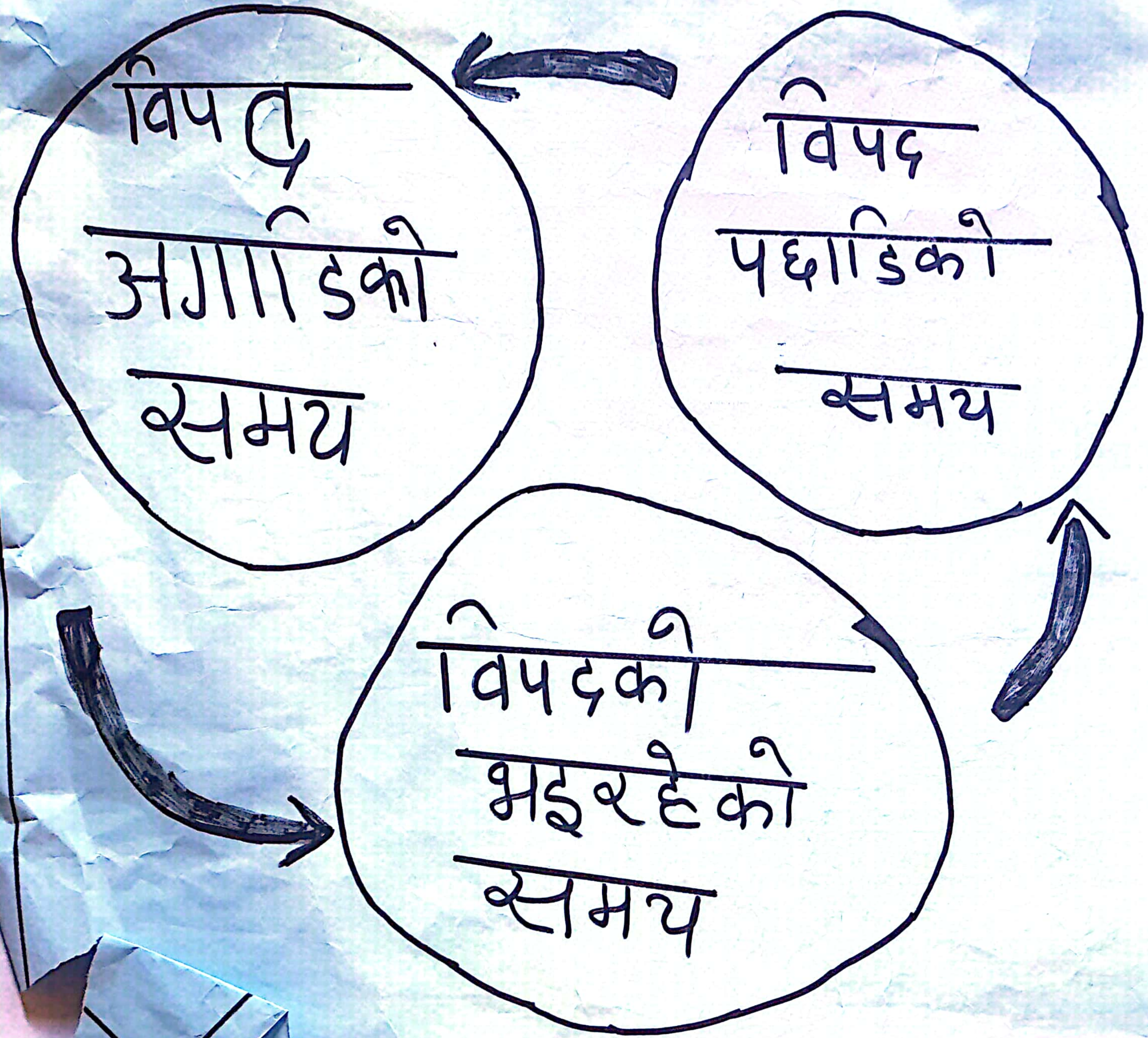

विपत् व्यवस्थापन चक्र

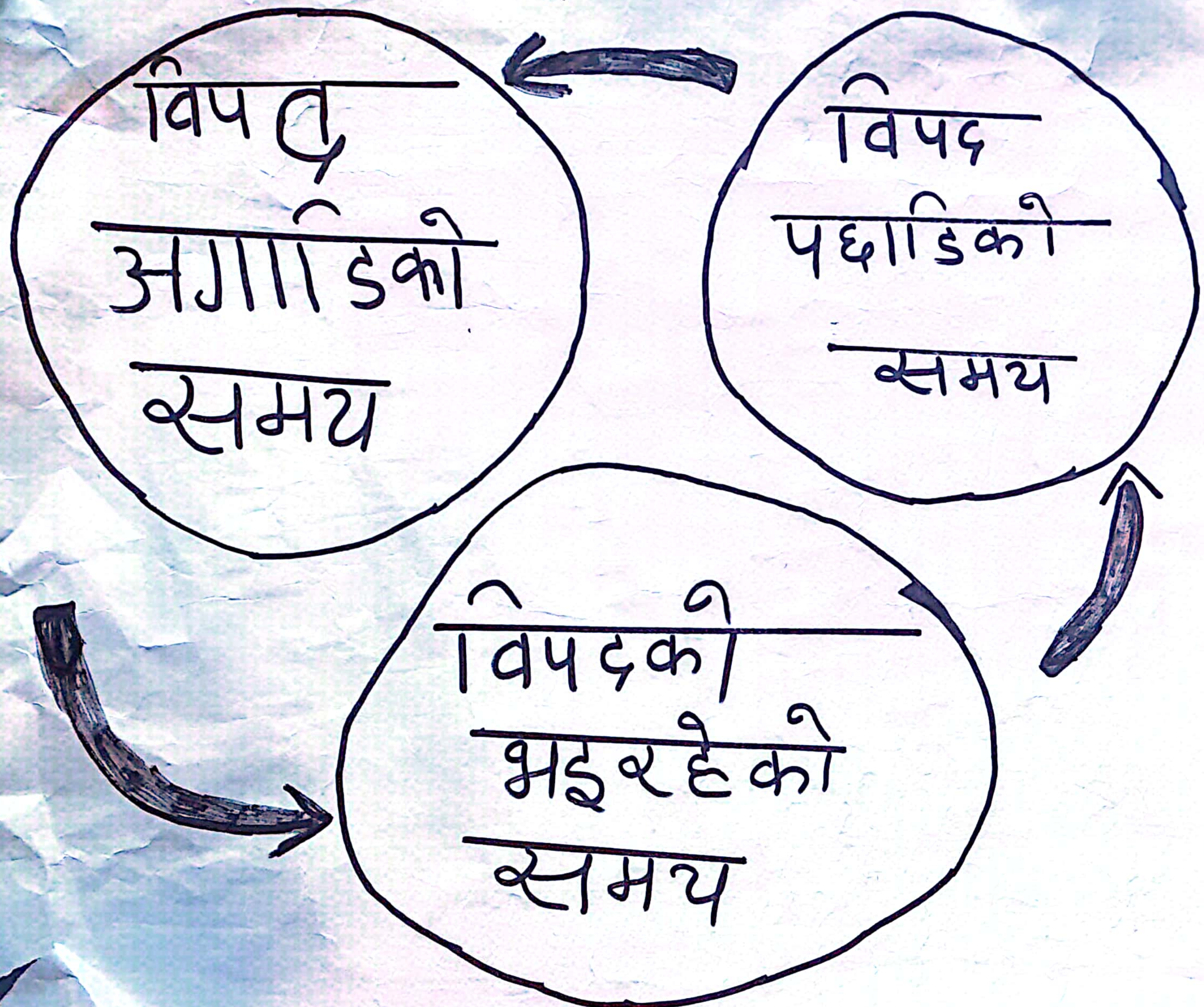

तुलनात्मक छलफल विधि

प्रकोप	बाढी	पहिरो	आगलागी	खडेरी	सर्पदंश
बाढी	○	बाढी	बाढी	बाढी	सर्पदंश
पहिरो	बाढी	○	आगलागी	खडेरी	सर्पदंश
आगलागी	बाढी	आगलागी	○	आगलागी	सर्पदंश
खडेरी	बाढी	खडेरी	आगलागी	○	सर्पदंश
सर्पदंश	सर्पदंश	सर्पदंश	सर्पदंश	सर्पदंश	○
	६	०	४	२	८

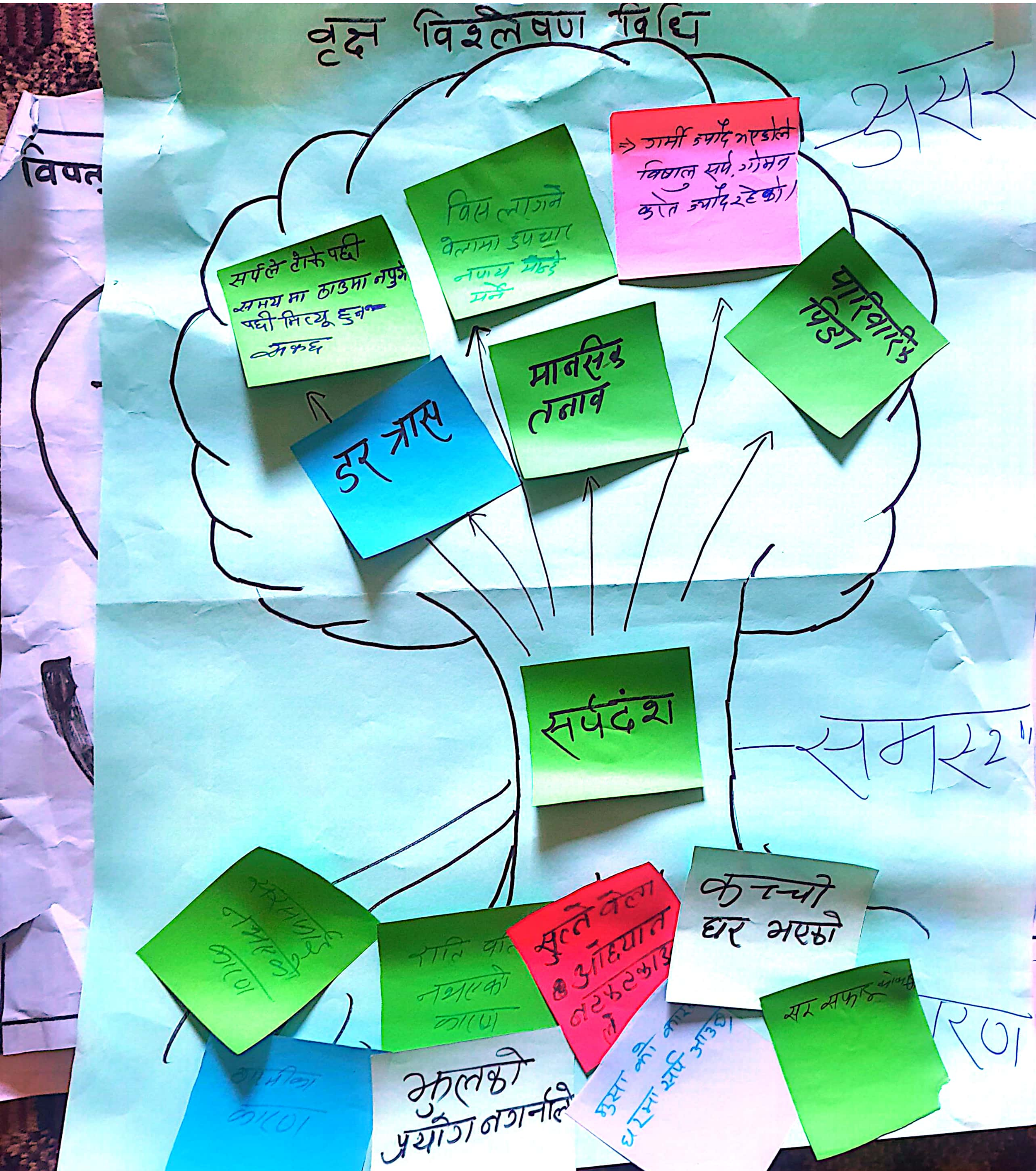

वृक्ष विश्लेषण विधि
असर
डर त्रास
मानसिक तनाव
पारिवारिक पिडा
सर्पदंश
कच्ची घर भएको
झुलको प्रयोग नगर्नाले

काडा बागमती नगरपालीका वडा नं. ६

ऐतीहासिक समय रेखा

वि.स. २०४२
↓
विपद
बाढी
* माल, धन जनको। क्षती भएको
* खेत, विरुवाको क्षती भएको,
* जग्गा, जमिन नष्ट पारेको,
* आर्थिक क्षती भएको।

वि.स २०४५
↓
विपद
भुकम्प
* घर भत्केको र असर पारेको,
* बसाइ बन्नमा असर परेको

वि.स. २०२०
विपद
↓
बाढी
* बागमति खोलाको बाध भत्केर ठूलो बाढी आको,
* धन, माल, जानको ठूलो क्षती भयो
* खेत, बिरुवाको, बाली, नाली नष्ट भएको।

वि.स. २०६२
विपद ↓
बाढी
* बाली, बिरुवाको ठूलो क्षती पुर्यायो
* बाटो, कुलो, बीट, बिरुवा र खोलाले खेत कटान सहित आली बिग्यो।

प्रकोप	पानी	आगलागी	जङ्गली हाति आक्रमण	सर्प दंश
पानी	0	पानी	पानी	पानी
आगलागी	पानी	0	आगलागी	सर्प दंश
जङ्गली हाती आक्रमण	पानी	आगलागी	0	सर्प दंश
सर्प दंश	पानी ६	सर्प दंश २	सर्प दंश ⊗	0 ४

बाढा बागमती

प्रकोप	अवस्था	वैशाख	जेष्ठ	असार	साउन	भदौ	असोज	कार्तिक	मंसिर	पुष	माघ	फागुन	चैत्र
बाढी	~~अ~~ प.			✓	✓								
	प.			✓	✓								
	अ.					✓	✓						
सर्प दंस	प.	✓											✓
	अ.		✓	✓	✓	✓							
हात्तिको आक्रमण	प.							✓					
	अ.							✓	✓	✓			
आगलागी	प.	✓										✓	✓
	अ.											✓	
चट्याङ	प.		✓	✓									✓
	अ.	✓	✓										

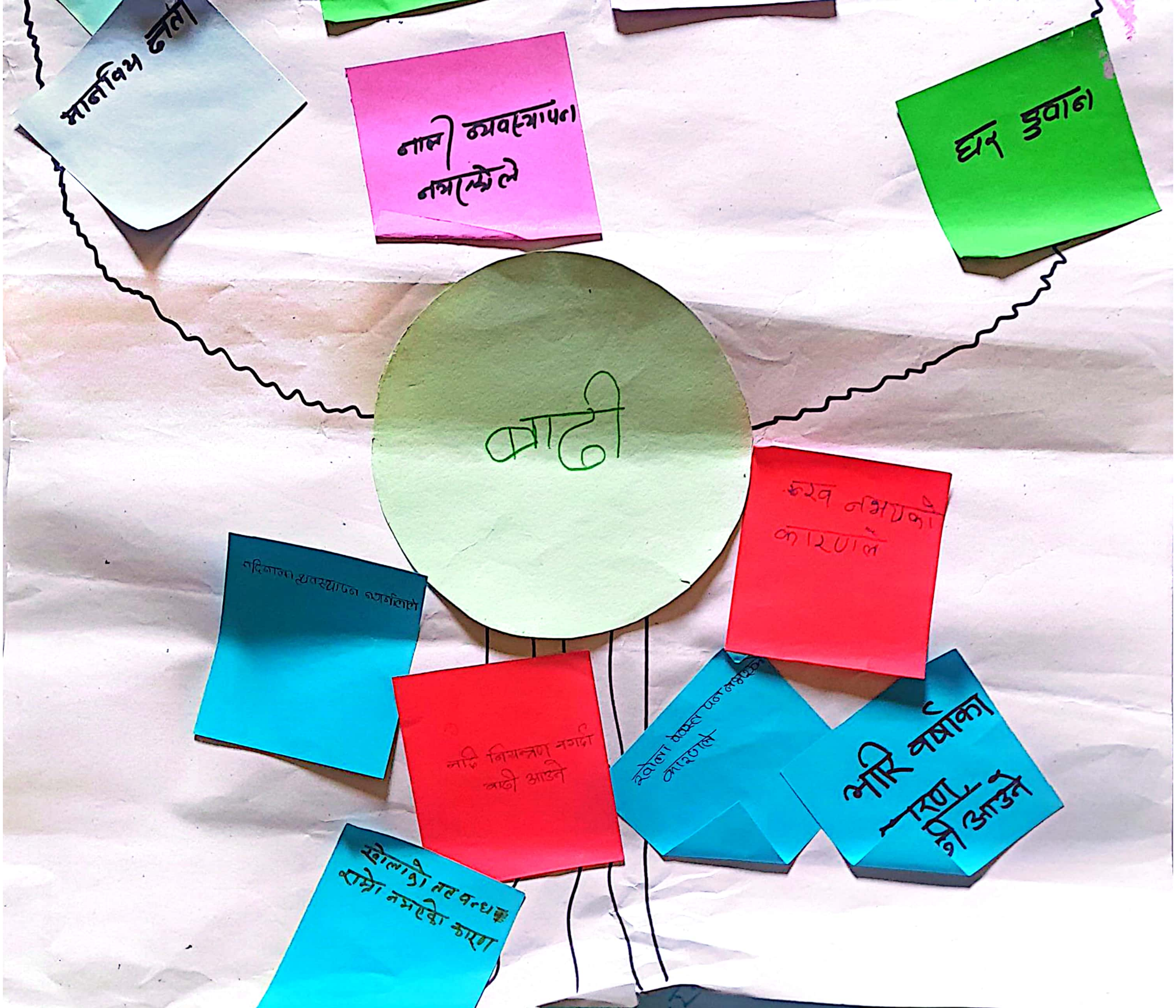

नाली व्यवस्थापन नभएकोले
घर डुबान
बाढी
रुख नभएको कारणले
नदि नियन्त्रण नगर्दा बाढी आउने
खोलाको तटबन्ध राम्रो नभएको कारण

ऐतिहासिक समय रेखा

वर्ष	घटना	क्षति
२०४०	पानी	क्षति → वालिनालि क्षति ४०,६० बिघा → घरहरु डुबान → ४०० घरधुरी → ३ जना मानिसहरुको मृत्यु → बाटो सफाई → → चार वटा घर खाली नष्ट
२०४८	आगलागी	
२०६०	पानी हावा हुरी	क्षति → घरहरु उडायो → घरको छानो उडेर क्षति → घर एक डुबान
२०६२	भुकम्प चट्याङ	क्षति - पुराना तथा जिर्ण घरहरु भत्किएको - सामाजिक डर त्रास - मृत्यु → १ जना , १ जना घाइते
२०६४	सर्प टोकाइ	क्षति मृत्यु - २
२०६७	पोखरीमा आगलागी करेन्ट	क्षति डुबानमा ~~[illegible]~~ मृत्यु - १ घरमा आगलागी मृत्यु - १ १ जना घाइते १ " मृत्यु
२०६२	हावाले मान्छे मरेको - १	
२०७१	वर्षा	पालिकाली मा क्षति

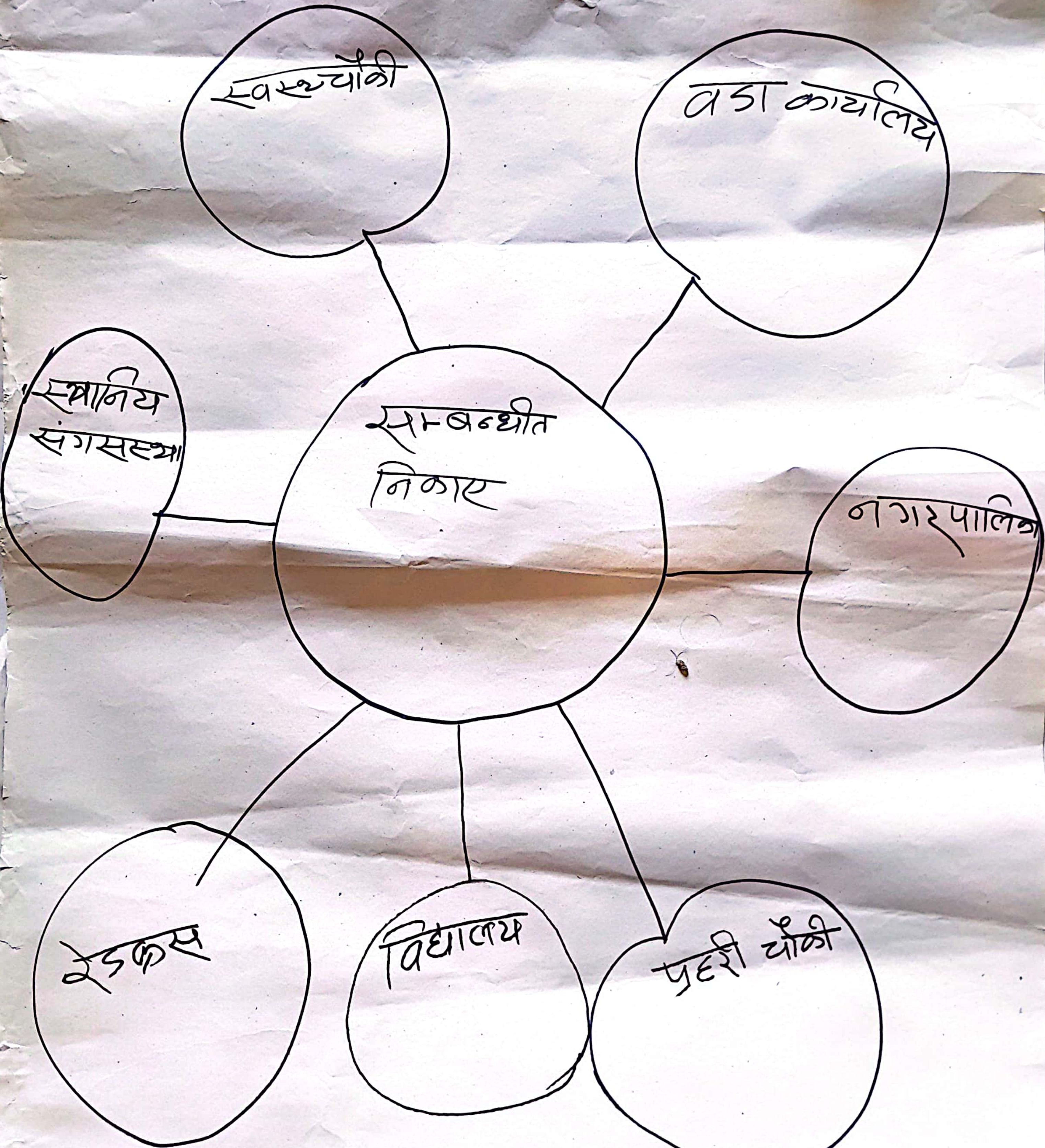
स्वस्थ्यचौकी
वडा कार्यलय
स्थानिय संगसस्था
सम्बन्धीत निकाए
नगरपालिका
रेडक्रस
विधालय
प्रहरी चौकी

विपद वृक्ष विश्लेषण विधि

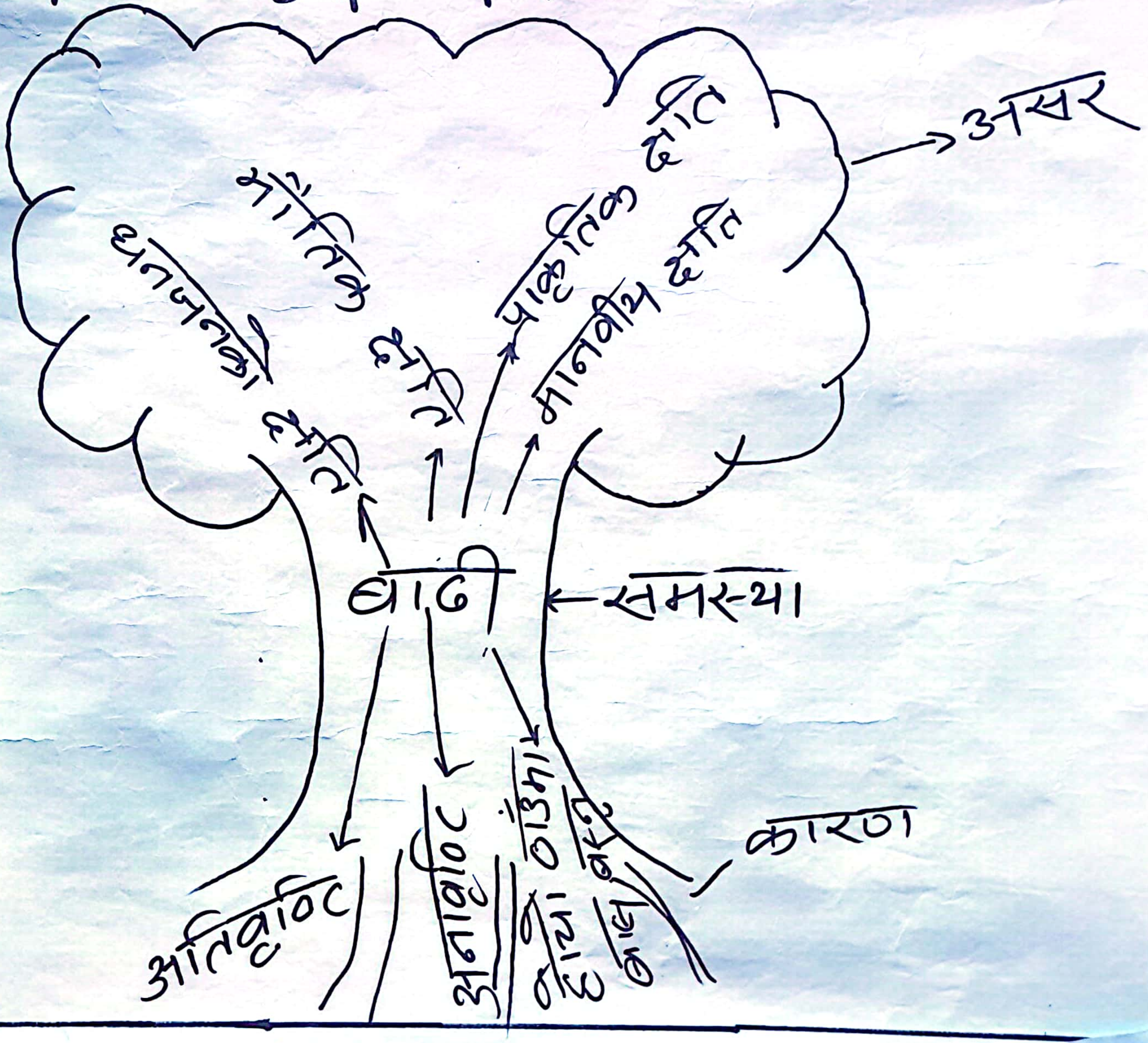

तुलनात्मक छलफल विधि

प्रकोप	बाढी	पहिरो	आगलागी	खडेरी
बाढी		ब		
पहिरो				
आगलागी				
खडेरी				

रोटी चित्र (venn-diagram)

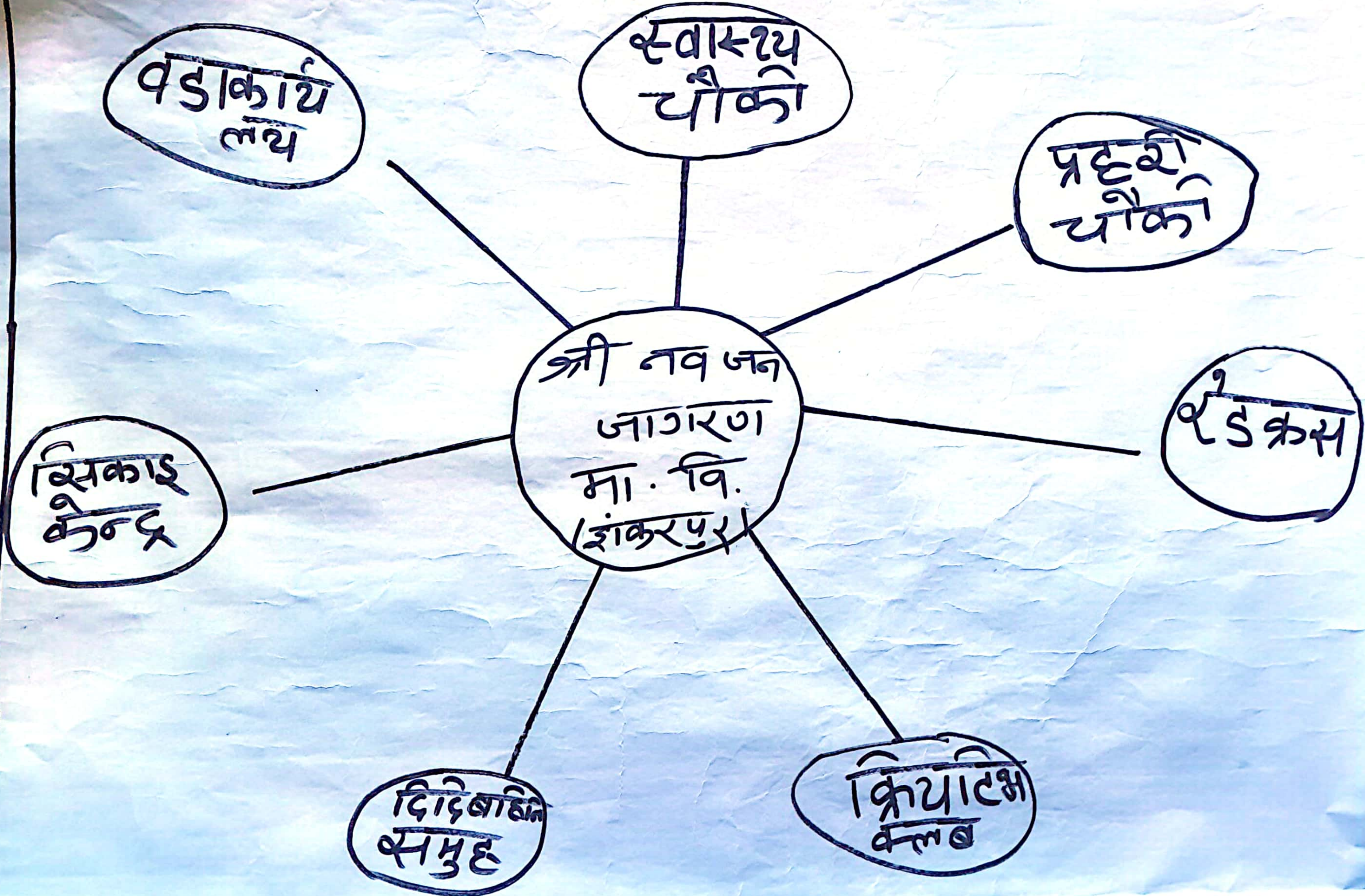

जलवायु परिवर्तन व्यवस्थापन

Adapation (अनुकूलन)

Mitrigation (न्युनिकरण)

जलवायु परिवर्तनका असरहरु :-

- अनावृष्टि, अतिवृष्टि, खण्डवृष्टि
- समुद्र सतह बढ्नु
- मौसम परिवर्तन हुनु.
- बोटविरुवाहरु नष्ट हुनु.

बागमती नगरपालिका वडा नं. ६

२०७२ वि.स

विपत

↓

भुकम्प

* घर, बाटोलाई असर परेको,
* विद्युत पोललाई असर परेको,
* मानिसको बसाइ सराईमा असर परेको,।
* पुललाई असर परेको

वि.स. २०८०

विपत

↓

तापक्रम

* तापक्रमको प्रकोपले मानिस र माल वस्तुलाई असर परेको,
* जङ्गली नास्तीको कारणले ३ घर भतकायो र ज्यान समेत गुमाको।

वि.स. २०८१

विपत

↓

बाढी

* खोलाको बाढीले १ ~~जना~~ जनाको ज्यान समेत गुमायो।

"विपद जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन न्युनिकरण"

विपद (Disaster)

प्रकोप (Hazard)

विपद जोखिम (Disaster Risk)

क्षमता (Capacity)

संकटासन्नता (Vulnerability)

सम्मुखता (Exposure)

बागमती नगरपालिका वडा नं: १०

मिति: २०७२ साल

प्रकोप: आगलागी

- ३० वटा घरहरू जलेको
- २० लाख जति रकम को वस्तुको क्षेति भएको
- मान्छेहरू घर विहिन भएको

मिति: २०६६

प्रकोप: कोरोना भाइरस

खानका लागि ज्यालादारी गर्न समस्या
जनजिवन अस्तव्यस्त

मिती २०६६

प्रकोप: चट्याङ

१ जनाको मृत्यु।

मिती: २०७९

४ घरमा पानि परेको र १ घर भत्केको
८२० कुखुराको बच्चा नष्ट

मिति २०२० सालको बाढी ले प्रकोप.

मान्छे मरेको हा[illegible] अन माल वस्तु भै[illegible] गोरु

बाढी

मिती: २०६९

खाद्यान्न: १० लाख
गाई भैंसी - ६
बाख्रा - ६

मिती: २०६५

हात्ति बाट २ जनाको मृत्यु ओरा घर को क्षती

समुदायमा विपद जोखिम विश्लेषका विधिहरु
(Tools for Disaster Risk Analysis)

ऐतिहासिक समय रेखा विधि
प्रकोप नक्शांकन तुलनात्मक विधि
जोखिम ~~नक्शांक~~ नक्शाङ्कन
रोटी चित्र
प्रकोप पात्रो
वृक्ष विश्लेषण विधि

ऐतिहासिक समय रेखा विधि

मिति :- (वि.सं २०७०)

मिति :- २०७७

विपद	विपद
# बाढी	सडक दुर्घटना
• घरका भित्ताहरु भत्किएको	• दुई जनाको मृत्यु भएको
• धनजनको क्षति	• पसलको भित्ता भत्किएको
• मानिसहरु मृत्यु भएको	•
• आर्थिक अवस्था कमजोर भएको	

मिति

ऐतिहासिक समय रेखा बोधि (तउ
आपत (विपद)

क्र.स.१. २०८०/४/५ गते - भीषण नदीबाट क्षति गरेको विवरण

→ राती करिब १० बजे आएको बाढीबाट २६३ जनाको मृत्यु गराएको
→ ५/६ फिट लामो थला पानी आएर बालबच्चा, महिला हरु बढी जोखिममा परे
→ गाई, भैंसी, बाख्रा हरु घर गोठ क्षतिग्रस्त भई मृत्यु गरेको
→ घर सहित मानिसहरु ओसिको मृत्यु कोही बेपत्ता गरेको
→ खान लाउन नपाई बेहाल भई कोही सुकुम्बासी, कोही रोडमा भई बसेको
→ एउटै भागाबाट कोही बच्चो कोही हेर्दा हेर्दै बगेर मृत्यु गरेका।
→ सामाजिक, आर्थिक जाति किसिमले लथालिङ्ग गरेको
→ अहिले सम्झे गर्ने सो एकदा दुःख बाल्द छौं दर्द ताङ बहानी देखिएको /

२. २०७२/१/१२ गते ~~विपद~~ भुइँचालो गएको
→ निरन्तर त्यस कालमा विपद हरु सृजना गरेको।
- घर ढल्दा मानिसहरुको भागाभाग भई होडिदा खाइते गरेको
- पक्का घर चर्कियो, भत्कियो, लड्यो
- दिनमा गएको भएर सडक दुर्घटना गरेको।

३. ~~कोरोना~~ २०७६/०७७ (२०१९) कोरोना भाइरस
- सबैलाई सामाजिक संरचना तहसनहस गरेको
- एक आपसमा मित्रता कायम रहन सकेन
- वडा ८ मा ७ जनाको मृत्यु गरेको
- आर्थिक जाति बिग्रो भविष्यमा भई हाल सम्म आएको छ /

प्रकोप पात्रो विधि

प्रकोपहरु		वैशाख	जेष्ठ	असार	साउन	भदौ	असोज	कात्तिक	मंसिर	पुस	माघ	फागुन	चैत्र
	पहिले												
	अहिले												
	पहिले												
	अहिले												
	पहिले												
	अहिले												
	पहिले												
	अहिले												
	पहिले												
	अहिले												

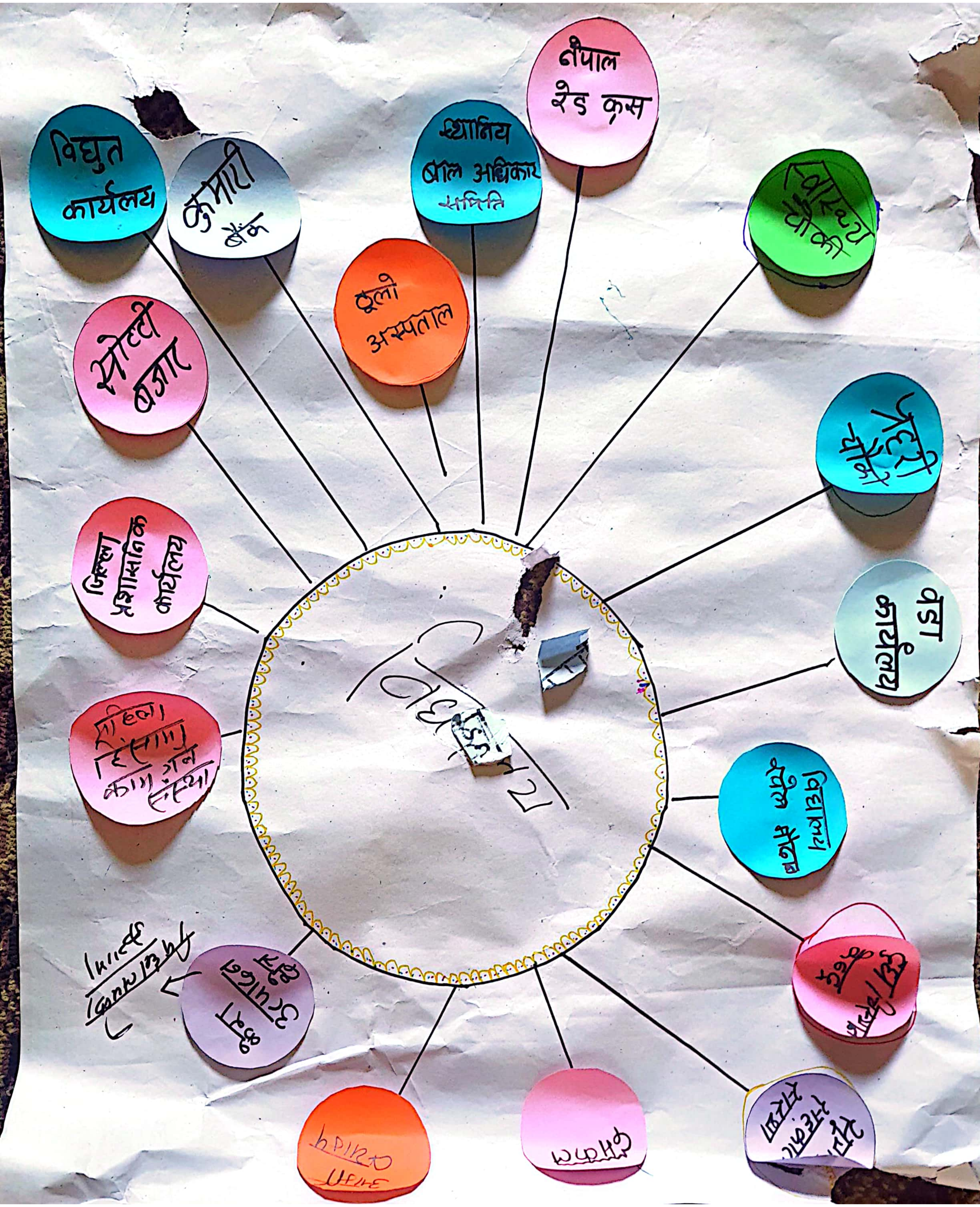
विघुत कार्यलय
कुमारी बैंक
स्थानिय बाल अधिकार समिति
नेपाल रेड क्रस
धुली अस्पताल
जिल्ला प्रशासनिक कार्यलय
महिला हिंसामा काम गर्ने संस्था
वडा कार्यलय
प्रहरी चौकी
विद्यालय खेल मैदान

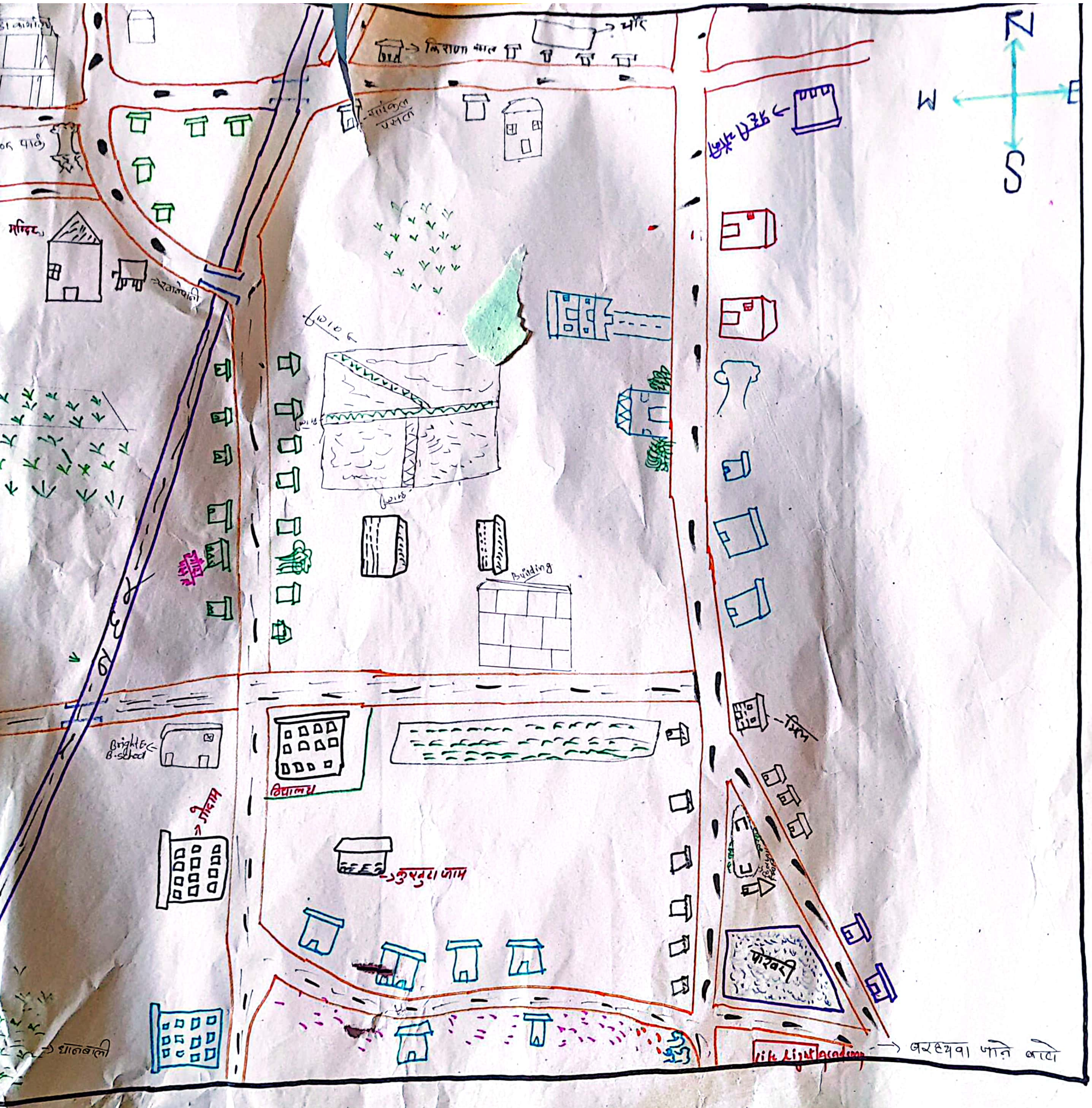

N
W
E
S
मन्दिर
Building
Bright B-School
विद्यालय

श्री जनता नमुना मा.वि सोल्टी, राजघाट, बाग्मति ५ सर्लाही

ऐतिहासिक समय रेखा

मिति ÷ २०७२

स्थान ÷ (श्री जनता मा.वि. सोल्टी बजार)

↓

विपद ÷ भूकम्प

सामाजिक -

मानवीय - बालबालिकामा डर, त्रास, बढ्न गयो।

भौतिक - विद्यालयको भवन चर्कियो।

आर्थिक - २०,००० खर्च।

प्राकृतिक - विद्यालय भित्र रहेको एउटा वृक्ष लड्न गयो।

विपद् वृक्ष विश्लेषण विधि
साधन निकाल्न नसकिने
हिलो धेरै हुने
झाडी उम्रने
विद्यालय आउ-जान समस्या
खेलमा पुग्न चिप्लने
समस्या
पानी जम्मा हुने
पानी धेरै पर्ने भएकोले
विद्यालय ओरालोमा भएकोले
पानी बग्ने ठाउँ नभएकोले
बाटोको पानी विद्यालयमा आउने
धेरै सानो भएकोले

[illegible] तथ्य विश्लेषण विधि

मिति: 2081/06/2[illegible]

GROUP - 2 तुलनात्मक जोडी छलफल विधि मिति: 2[illegible] ६।२१

[illegible]प :	बाढी	पहिरो	आगलागि	खडेरी
1. बाढी	X	बाढी	बाढी	बाढी
2. पहिरो	बाढी	X	आगलागी	खडेरी
3. आगलागि	बाढी	आगलागी	X	आगलागी
4. खडेरी	बाढी	खडेरी	आगलागी	X
जम्मा	६	0	४	2

■ सबैभन्दा बढी जोखिम बाढी रहेको हुँदा बढी ध्यान यसमा दिनु पर्ने।

ऐतिहासिक समय रेखा विधि

मिति

मिति

२०६९ (मा. वि. धरहरा) वडा नं. २

२०८० (मा. वि. धरहरा) वडा नं २

सर्पदंश	विपद् सडक दुर्घटना
मानवीय - १ जना विद्यार्थी घाइते भएको।	मानवीय - १ जना विद्यार्थी घाइते भएको
भौतिक - ०	भौतिक - ०
आर्थिक - ०२० हजार जति खर्च भएको	आर्थिक - २० हजार जति खर्च भएको

'प्रकोप पात्रो विश्लेषण विधि'

मिति: २०८१/०६/०

	वैशाख	जेठ	असार	साउन	भदौ	असोज	कार्तिक	मंसिर	पुष	माघ	फागुन	चैत
[illegible] प.			✓	✓	✓							
अ.				✓	✓	✓						
रो प.			✓	✓	✓							
अ.			✓	✓	✓	✓						
ो प.	✓	✓										✓
अ.	✓	✓										✓
डेरी प.	✓	✓	✓									
अ.	✓	✓	✓									

स्वस्तिका जिम्बा
राहुल कुशवाहा
अस्मिता आचार्य
आशिका ढकाल
दिव्या मोक्तान

मिति-२०५७ साल

स्थान -(मा. वि. धरहरा)

विपद

भिषण हुरी

भौतिक क्षति :- विद्यालयको भवनको जस्ता उडाएको

सामाजिक क्षति :- विद्यार्थीले लामो समय सम्म पढ्न नपाएको

आर्थिक क्षति :- १२०००/-

विद्यालयको नाम - श्री जनबाल कल्याण माध्यमिक विद्यालय
विद्यार्थी समूह

* ऐतिहासिक समय रेखा *

मिति - २०८० साल
↓ स्थान - (मा. वि. धरहरा)

विपद्

↓ रुपान्तरित विकृति
↓ (Conversion disorder)

सामाजिक क्षति - डर त्रास हरेक व्यक्तिमा भएको, भूतप्रेत मा विश्वास गरि पूजा पाठ गर्ने, धामि, झाक्री लगाउने अनुरोध गरेको साथै करिब एक हप्ता विद्यालय बिदा भएको ।

मानवीय क्षति - करिब ६० जना हराहारिमा बिरामी भएको ।

आर्थिक क्षति - २००० /-

विद्यालयको नाम - श्री जनबाल कल्याण माध्यमिक विद्यालय, २ धरहरा
विद्यार्थी समूह

प्रकोप नक्साङ्कन तुलनात्मक विधि :

मिति : २०८१\०८

स्थान : तराई क्षेत्र

	बाढी	आगलागी	खडेरी	हावाहुरी
	X	बाढी	बाढी	हावाहुरी
...गी	बाढी	X	आगलागी	हावाहुरी
...ी	बाढी	आगलागी	X	हावाहुरी
...	हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी	X
	४	२	०	६

नक्साङ्कनको तुलनात्मक विधि हेर्दा सबै भन्दा ...रिखम पूर्ण प्रकोप तराई क्षेत्रको [redacted] हावाहुरी देखियो, त्यस ...ाढी र आगलागी देखियो।

धन्यवाद

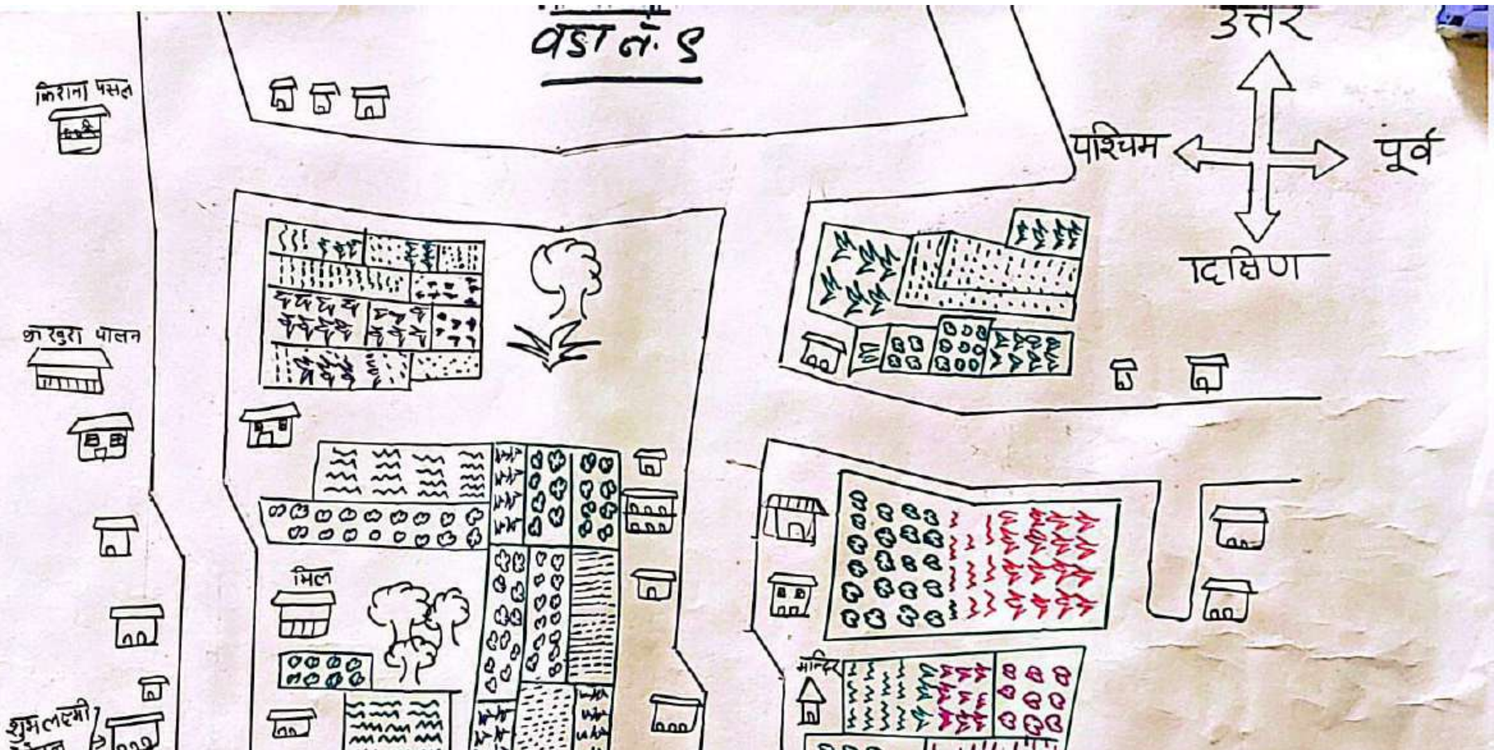
वडा नं. ९
उत्तर
पश्चिम
पूर्व
दक्षिण
किराना पसल
कुखुरा पालन
मिल
शुभलक्ष्मी ज्वेलर्स स्टोर
संगम चोक
मन्दिर
जन जागृती प्रा.वि
बरहथवा जाने बाटो

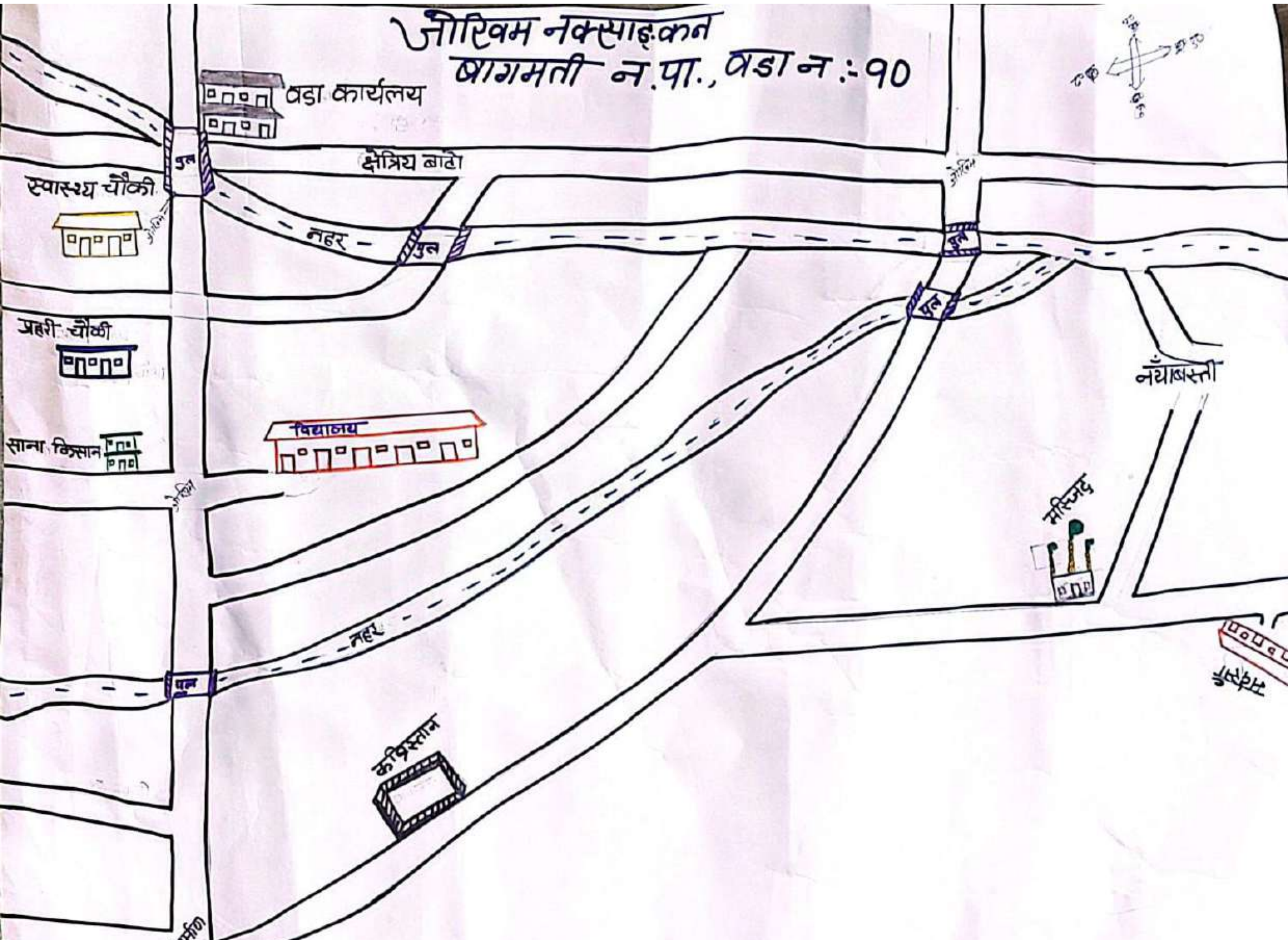

जोखिम नक्साङ्कन
बागमती न.पा., वडा नं :-१०
वडा कार्यलय
पुल
स्वास्थ्य चौकी
क्षेत्रिय बाटो
नहर
प्रहरी चौकी
साना किसान
विद्यालय
नयाँबस्ती
मस्जिद
कब्रिस्तान
निर्माण चौक
जोखिम

तुलनात्मक. दुलफल विधि

प्रकोप	बाढी	आगलागि	सर्प दंस	पहिरो
बाढी	०	बाढी	सर्प दंस	बाढी
आगलागि	बाढी	०	सर्प दंस	आगलागि
सर्प दंस	सर्प दंस	सर्प दंस	०	सर्प दंस
पहिरो	बाढी	सर्प दंस	सर्प दंस	०
	२+२=४	१	६	०

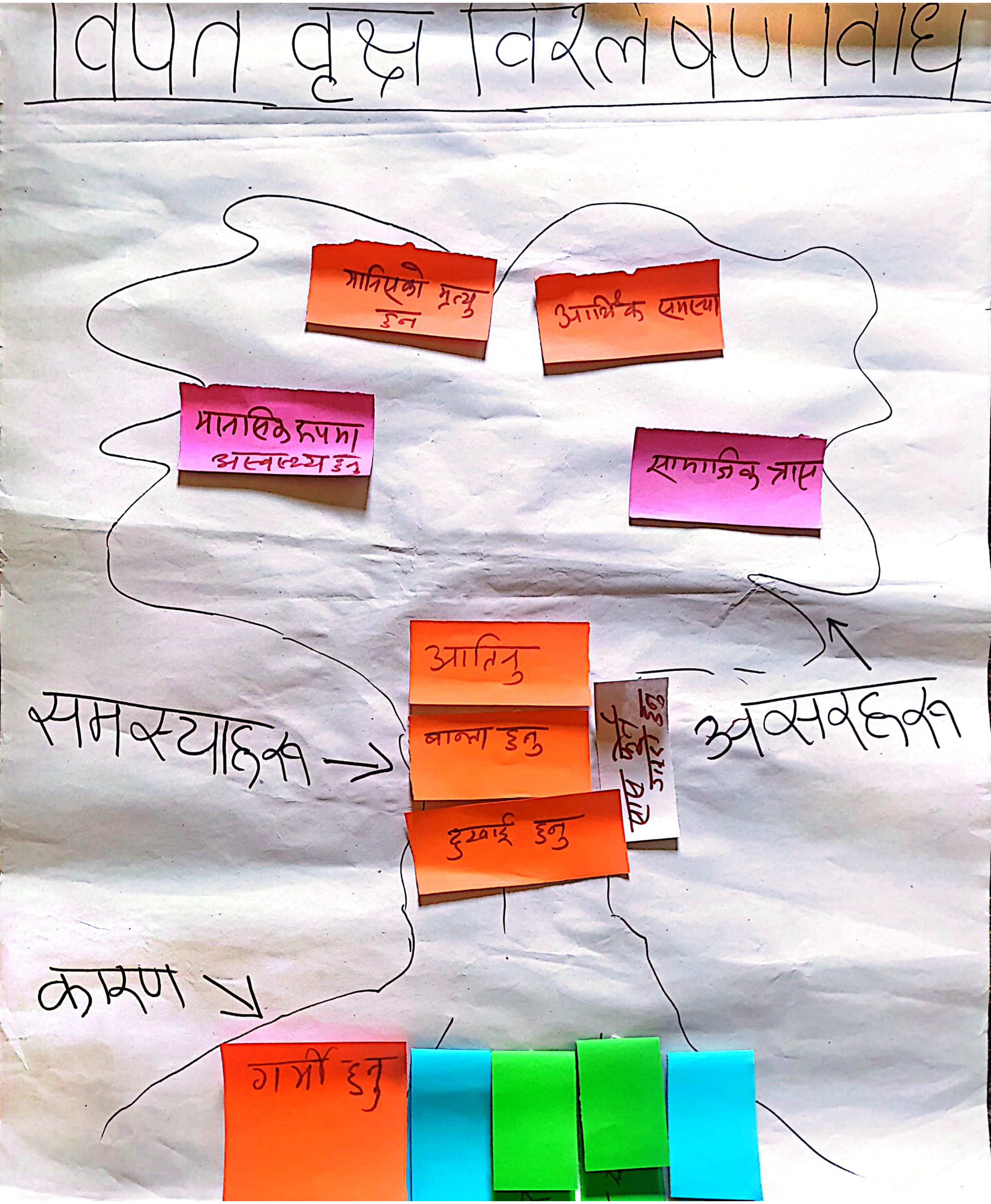

विपत वृक्ष विश्लेषणविधि
मानिसको मृत्यु हुन
आर्थिक समस्या
मानसिक रूपमा अस्वस्थ्य हुनु
सामाजिक त्रास
असरहरू
समस्याहरू
आत्तिनु
बान्ता हुनु
दुखाई हुनु
करण
गर्मी हुनु

रोटी चित्र विधि

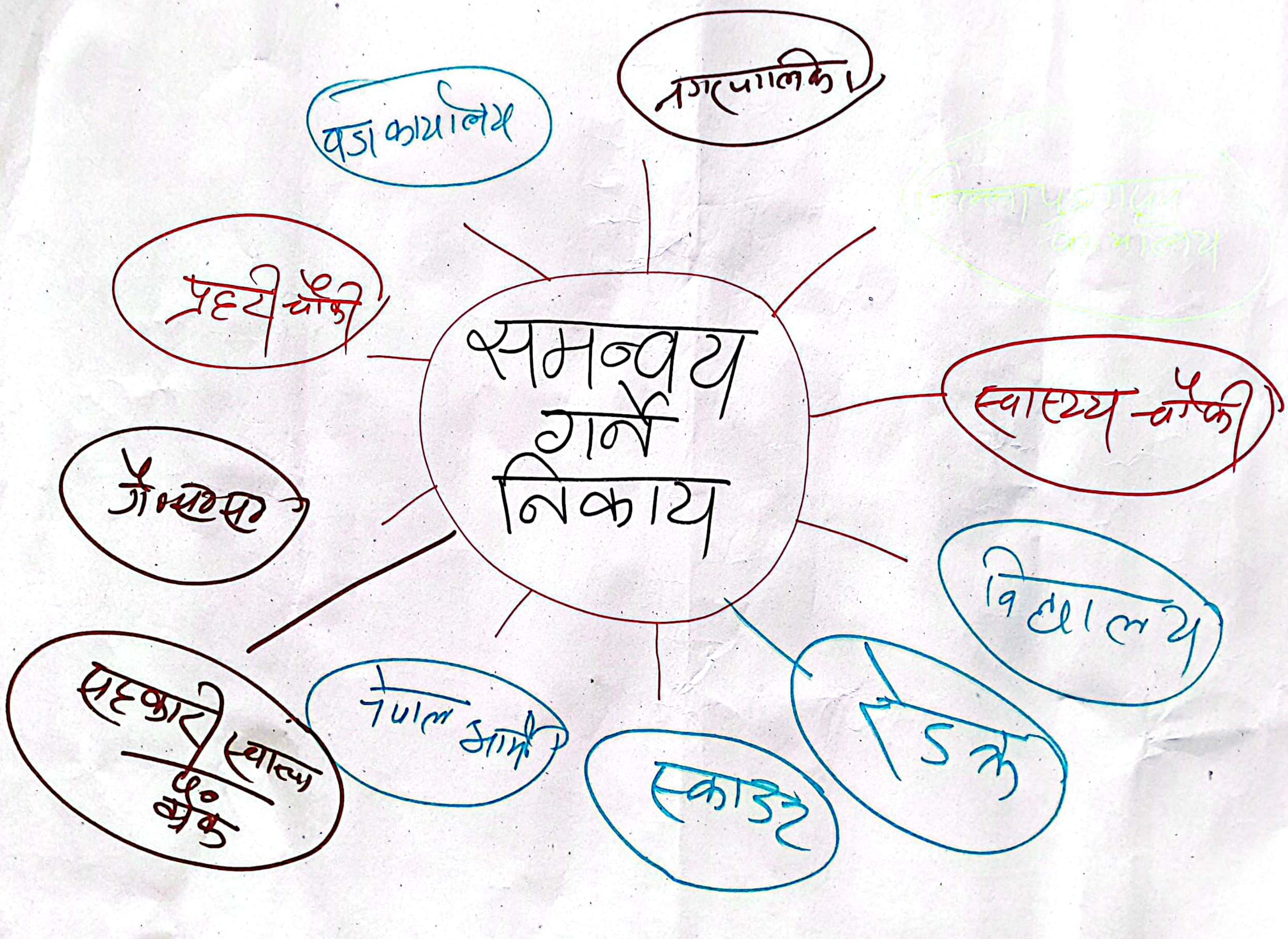

समन्वय गर्ने निकाय
वडा कार्यालय
नगरपालिका
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
प्रहरी चौकी
स्वास्थ्य चौकी
जेसिस
विद्यालय
सहकारी
स्वास्थ्य
बैंक
नेपाल आर्मी
स्काउट
बैंक

प्रकृतिक प्रकोप बाट भएको

क्षती

प्रकोप = २०४५ साल

भुकम्प = ५. रेक्टरको भुकम्पले नरायण माझीको घर भत्किको साथै धेरै धन जन को समेत क्षती भएको थियो ।

बाढी पैरो = २०५० साल श्रावण महिनाको ५ गते देखी भरी बाढी पैरो आउनको साथै हाम्रो कर्मैया मा बागमती नदि द्वारा ठुलो क्षती भएको थियो सर्पै हाम्रो कर्मैया मा बागमती नदि द्वारा ठुलो ।

मानविय क्षती = लगभग ५० जना को पानीले बगायर भयको मृत्यु ।

भौतिक क्षती = घर, पुल, सडक, जमीन, बालीनाली, पशु पंक्षी, आदी ।

भुकम्प : = २०62 मा आएको भुकम्पले भएको क्षती ।

= बागमती नं. ५ मित्र को वडा नं. १2 मा मानविय क्षती नभयको र भौतिक क्षतीमा घर, टहरा क्षती भएको र समाजमा ठुलो त्रास भयको ।

कोबिड : कोबिड बाट हाम्रो वा. नं. ५. १2 मा मानविय क्षती भएको – मृत्यु हुनेको संख्या - 2

: समाजमा मानसिक त्रास फैलीएको ।

बाडी – : २०७१ साल वर्षात को पानी र साना खहरे खोला को पानीले बालीनाली क्षती भएको ।

आगलागी : आगलागी ले नष्ट भएको घर टहरा छ ।

५ वटा घर नष्ट भएको ।

प्रकोप पात्रो विधि

प्रकोप	अवस्था	वैशाख	जेठ	असार	साउन	भदौ	असोज	कार्तिक	मंसिर	पुस	माघ	फाल्गुन	चैत्र
बाढी	प्र.			✓	✓	✓							
	अ.			✓	✓	✓	✓						
पहिरो	प.												
	अ.												
आगलागी	प.	✓	✓									✓	✓
	अ.	✓	✓										✓
खडेरी	प.												
	अ.		✓										
[illegible]	प्र.	✓	✓	✓	✓	✓							
	अ.	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

प्रकोप पात्रो विधि

प्रकोपहरु		बैशाख	जेष्ठ	असार	साउन	भदौ	असोज	कात्तिक	मंसिर	पुस	माघ	फागुन	चैत
बाढी	पहिले			✓	✓	✓							
	अहिले	✓	✓	✓	✓	✓	✓						
आगलागी	पहिले	✓										✓	✓
	अहिले	✓	✓									✓	✓
सर्पदंश	पहिले	✓	✓	✓	✓	✓	✓						
	अहिले	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓			✓	✓
पहिरो	पहिले			✓	✓								
	अहिले			✓	✓	✓	✓						
	पहिले												
	अहिले												

रोटी चित्र विधि

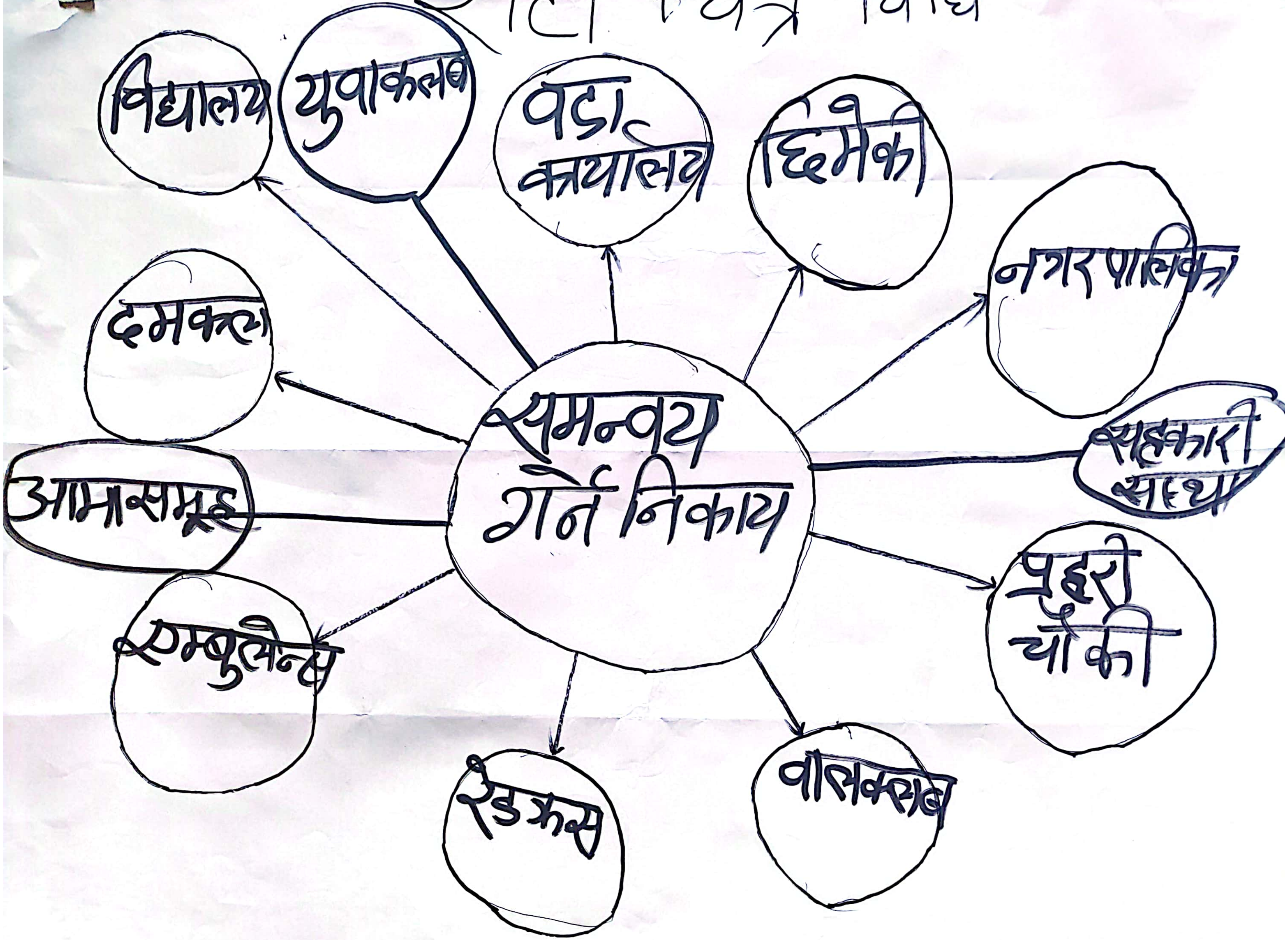

समन्वय गर्ने निकाय
विद्यालय
युवाक्लब
वडा कार्यालय
दमकल
आमासमूह
एम्बुलेन्स
रेडक्रस
बालक्लब
प्रहरी चौकी
सहकारी संस्था
नगरपालिका

बागमती नगरपालिका वडा नं-११

ऐतिहासिक समय रेखा

१. २०५० साल साउन, ५	बागमती नदीमा अविरल वर्षाका कारणले बागमती सिंचाइ आयोजनाको ब्यारेज, कन्ट्रोलरुम लगायत जनधनको ठूलो क्षति बाढीले पुर्‍याएको थियो।
२. २०७२ साल वैशाख, १२	विनाशकारी भूकम्पले वडाका विभिन्न टोल, बस्तिका घर टहरा लगायत पशुचौपायको क्षति भएको थियो।
३.	वर्षेपिच्छे चुरे क्षेत्रको वनजङ्गलमा आगलागीका कारणले वन विनाश भइरहने।
४.	

विपत् व्यवस्थापन चक्र

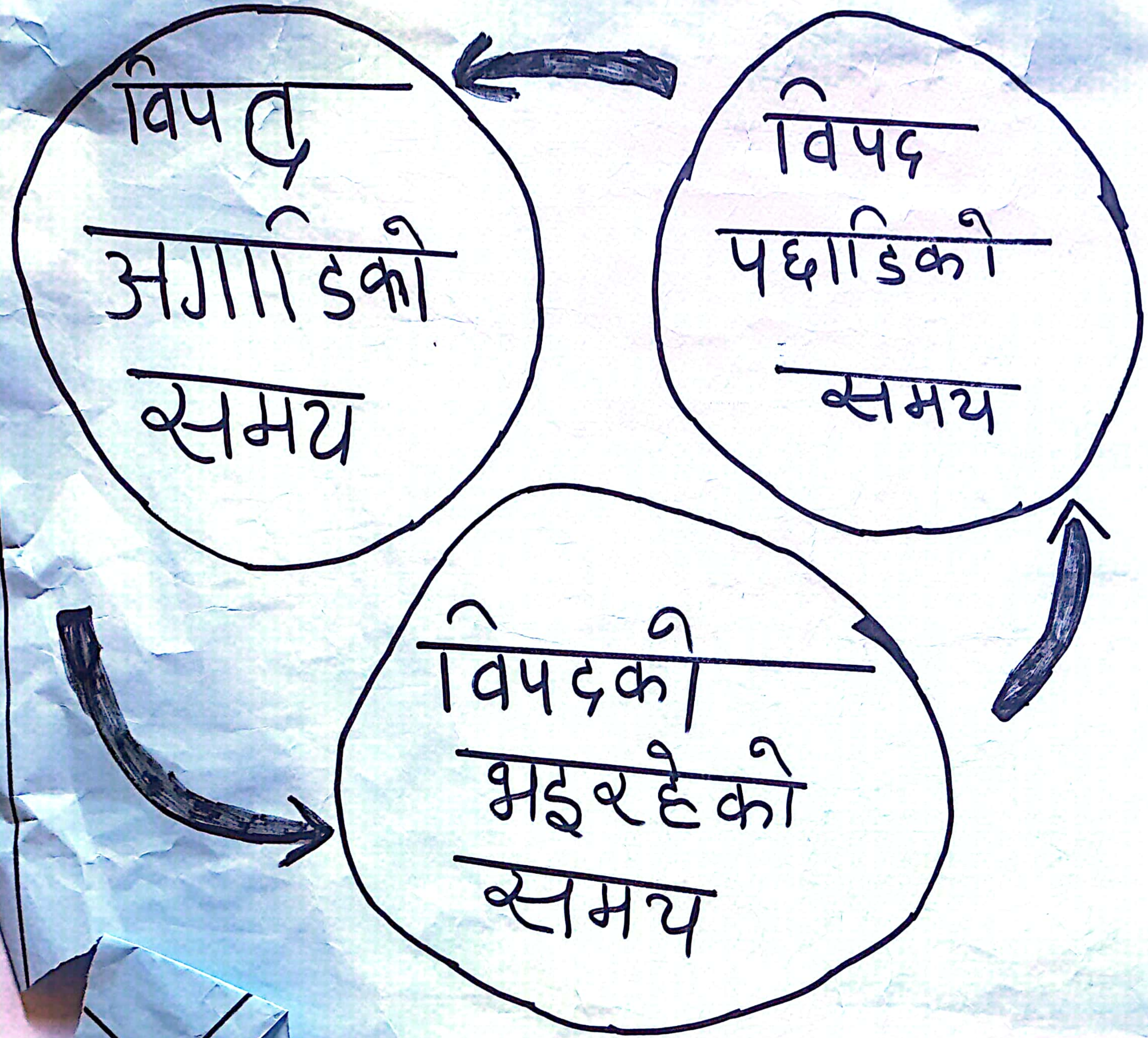

विपत् व्यवस्थापन चक्र

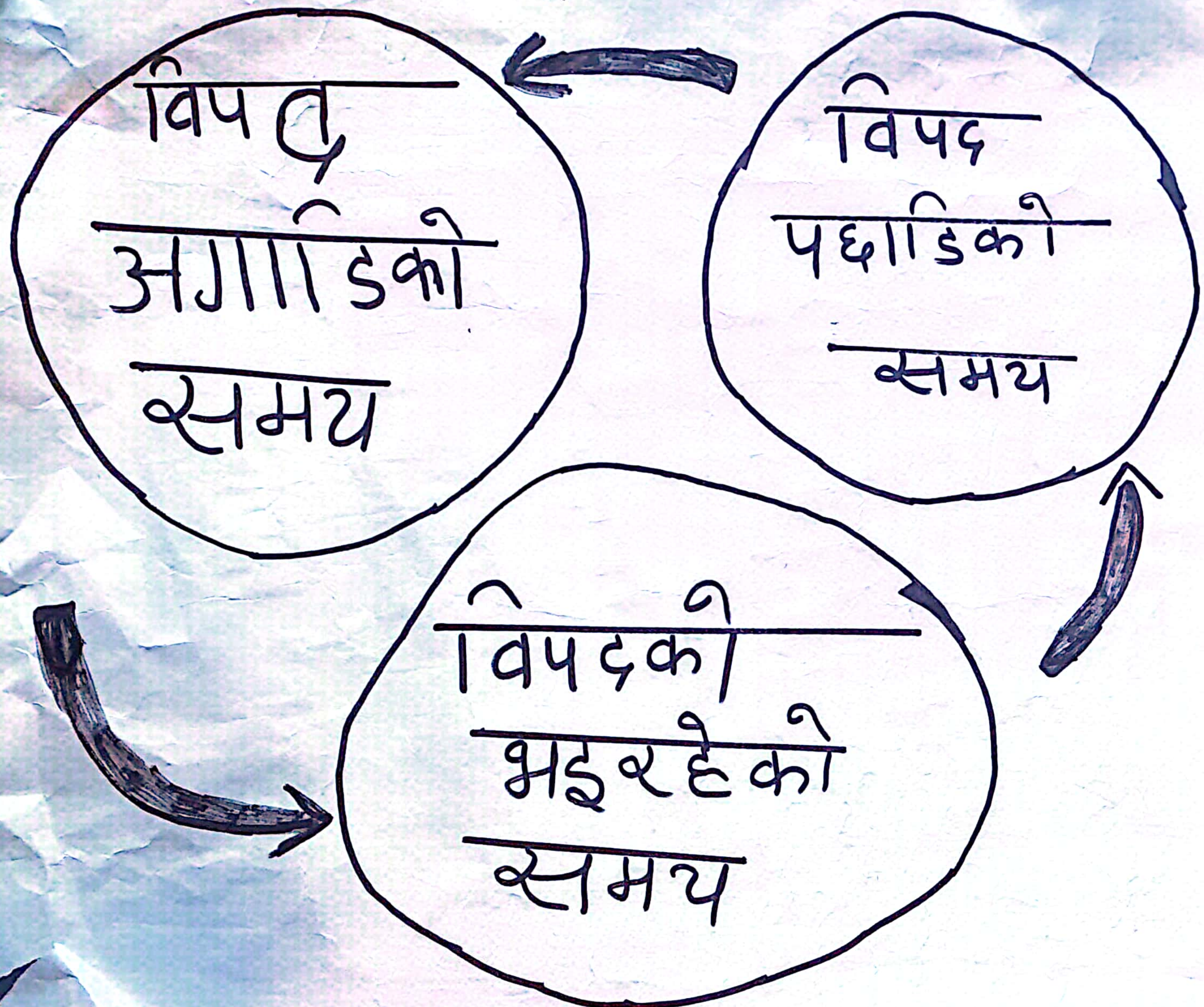

तुलनात्मक छलफल विधि

प्रकोप	बाढी	पहिरो	आगलागी	खडेरी	सर्पदंश
बाढी	○	बाढी	बाढी	बाढी	सर्पदंश
पहिरो	बाढी	○	आगलागी	खडेरी	सर्पदंश
आगलागी	बाढी	आगलागी	○	आगलागी	सर्पदंश
खडेरी	बाढी	खडेरी	आगलागी	○	सर्पदंश
सर्पदंश	सर्पदंश	सर्पदंश	सर्पदंश	सर्पदंश	○
	६	०	४	२	८

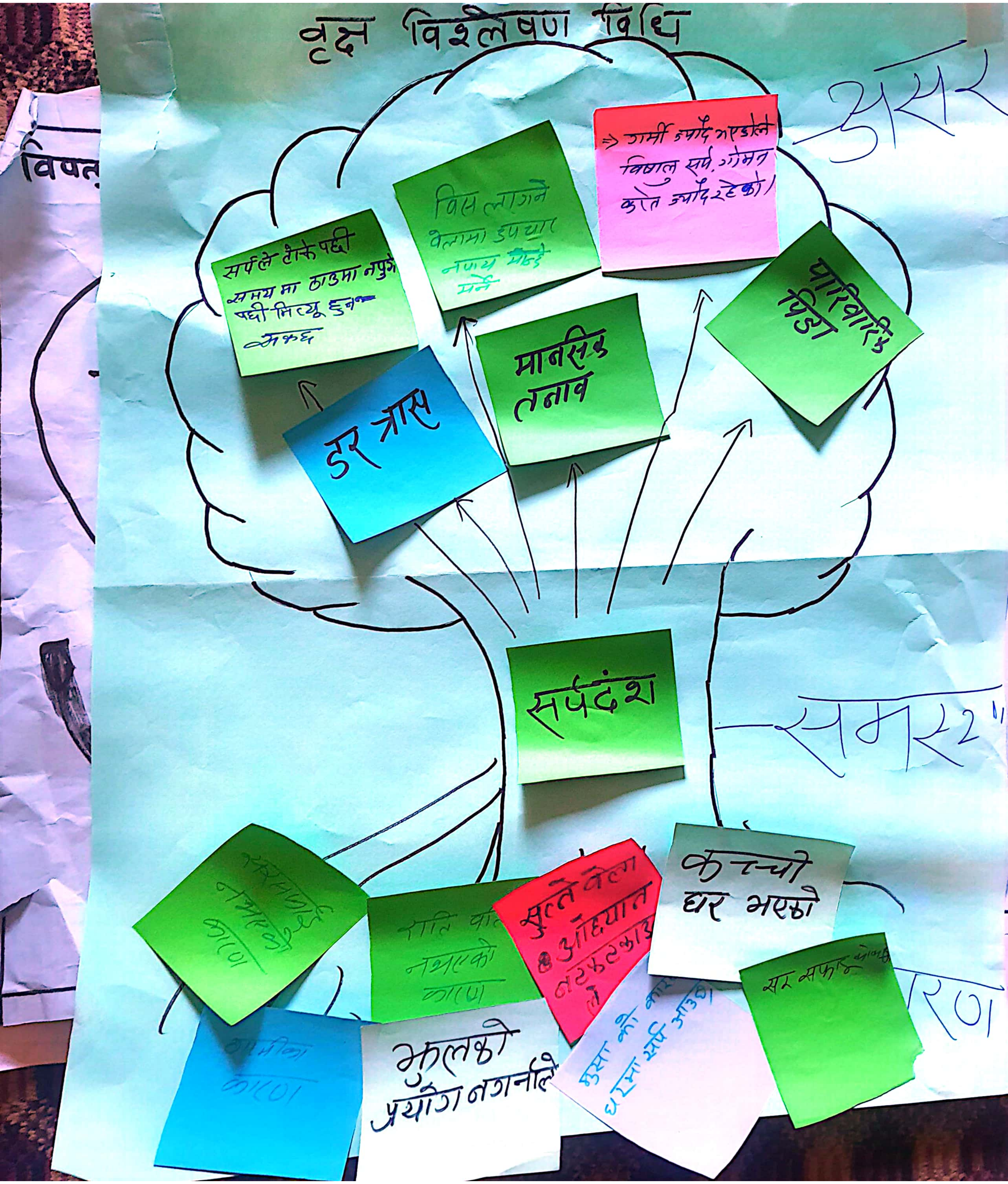
वृक्ष विश्लेषण विधि
असर
पारिवारिक पिडा
मानसिक तनाव
डर त्रास
सर्पदंश
समस्या
कच्ची घर भएको
झुलको प्रयोग नगर्नाले

वडा बागमती नगरपालीका वडा नं. ६

ऐतीहासिक समय रेखा

वि.स. २०४२
↓
विपद

बाढी

* माल, धन जनको। क्षती भएको,
* खेत, बिजवाली क्षती भएको,
* जग्गा, जमिन नष्ट पारेको,
* आर्थिक क्षती भएको।

वि.स २०४५
↓
विपद

भुकम्प

* घर भत्केको र असर पारेको,
* बसाइ बन्नमा असर परेको

वि.स. २०५०
विपद
↓

बाढी

* बागमती खोलाको बाध भत्केर ठूलो बाढी आएको,
* धन, माल, जानको ठूलो क्षती भ
* खेत, बिजवाली, बाली, नाली नष्ट भएको।

वि.स. २०६२
विपद ↓

बाढी

* बाली, बिजवाको ठूलो क्षती पुर्‍यायो
* बाटो, कुलो, बीउ, बिजवा र खोलाले खेत कटान सहित आली बिग्यो।

प्रकोप	पानी	आगलागी	जङ्गली हाती आक्रमण	सर्प दंश
पानी	0	पानी	पानी	पानी
आगलागी	पानी	0	आगलागी	सर्प दंश
जङ्गली हाती आक्रमण	पानी	आगलागी	0	सर्प दंश
सर्प दंश	पानी ६	सर्प दंश २	सर्प दंश ⊗	0 ४

वडा बागमती

प्रकोप	अवस्था	वैशाख	जेष्ठ	असार	साउन	भदौ	असोज	कार्तिक	मंसिर	पुष	माघ	फागुन	चैत्र
बाढी	~~अ.प.~~			✓	✓								
	प.			✓	✓								
	अ.					✓	✓						
सर्प दंश	प.	✓											✓
	अ.		✓	✓	✓	✓							
हात्तिको आक्रमण	प.							✓					
	अ.							✓	✓	✓			
आगलागी	प.	✓										✓	✓
	अ.											✓	
चट्याङ	प.		✓	✓									✓
	अ.	✓	✓										

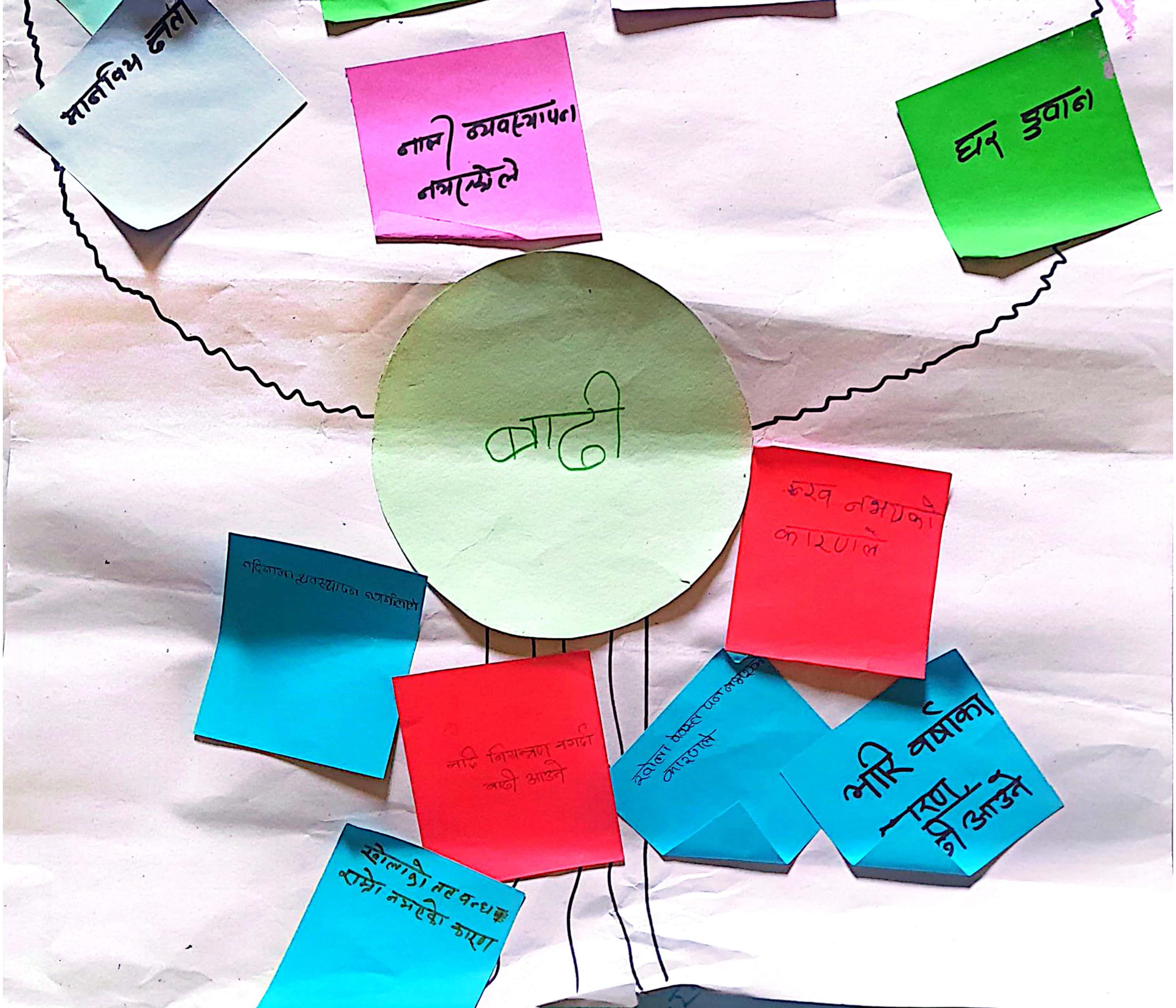
नाली व्यवस्थापन नभएकोले
घर डुबान
बाढी
ड्रेन नभएको कारणले
नदि नियन्त्रण नगर्दा बाढी आउने
खोलाको तटबन्ध राम्रो नभएको कारण

ऐतिहासिक समय रेखा

२०४०	पानी	क्षति -> वालिनाली नाश ४०,६० विघा -> घरहरू डुवान -> ३०० घरधुरी -> ३ जना मानिसहरूको मृत्यु -> बाटोई सफाई -> -> चार वटा घर खाली नष्ट
२०४८	आगलागी	
२०६०	पानी हावा हुरी	क्षति -> घरहरू उडायो -> घरको छानो उडेर क्षति -> घर एक डुवान
२०६२	भुकम्प चट्याङ	क्षति - पुराना तथा जिर्ण घरहरू भत्किएको - सामाजिक ठाउँ - मृत्यु -> १ जना , १ जना घाइते
२०६४	सर्प टोकाई	क्षति मृत्यु -२
२०६९	पोखरीमा आगलागी करेन्ट	क्षति डुवानमा मृत्यु - १ घरमा आगलागी मृत्यु - १ १ जना घाइते १ " मृत्यु
२०६२	हात्ती ले मान्छे मारेको - १	
२०७१	वर्षा	पालिनाली मा क्षति

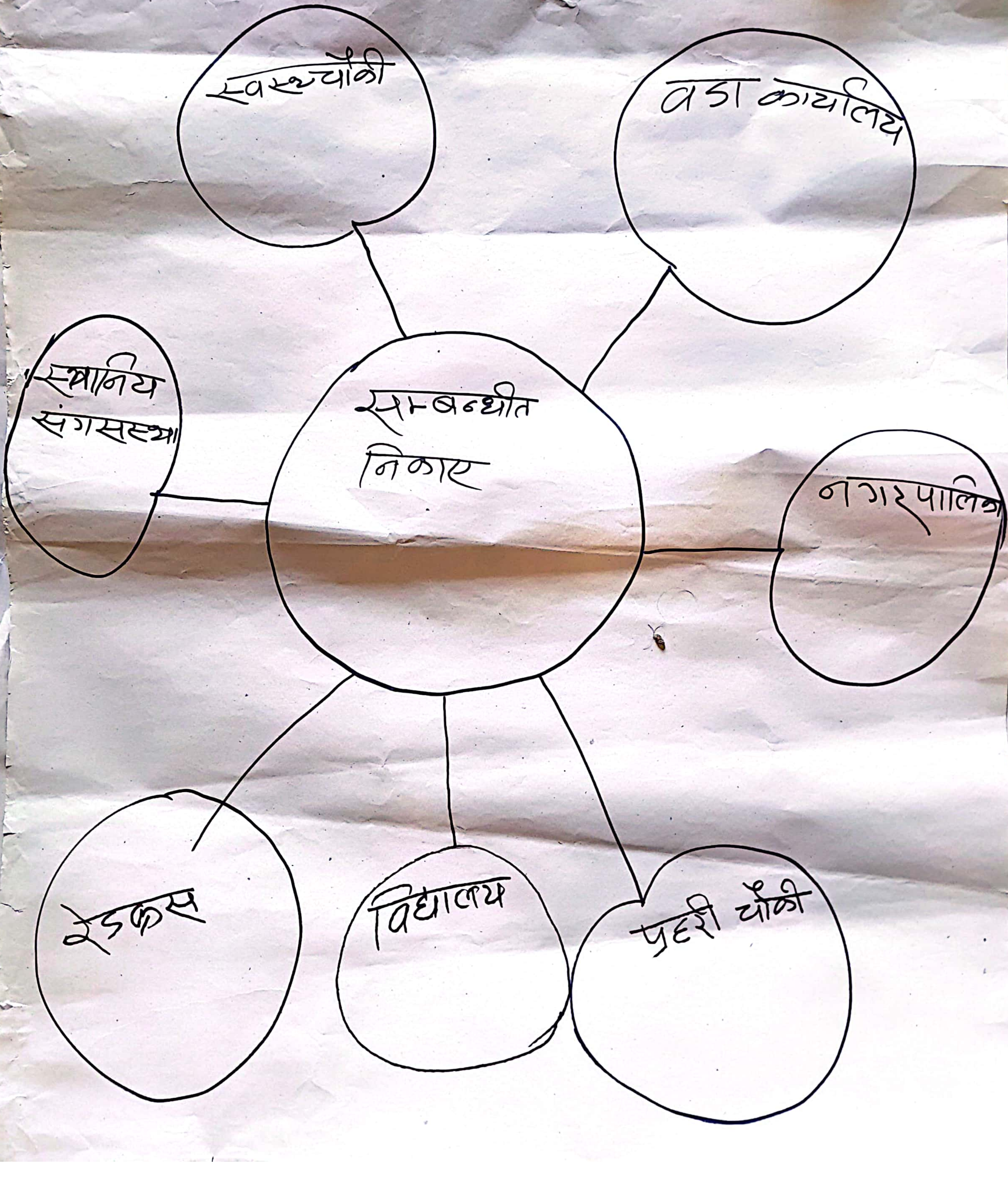

स्वस्थ्यचौकी
वडा कार्यालय
स्थानिय संगसस्था
सम्बन्धीत निकाए
नगरपालिका
रेडक्रस
विद्यालय
प्रहरी चौकी

विपद वृक्ष विश्लेषण विधि

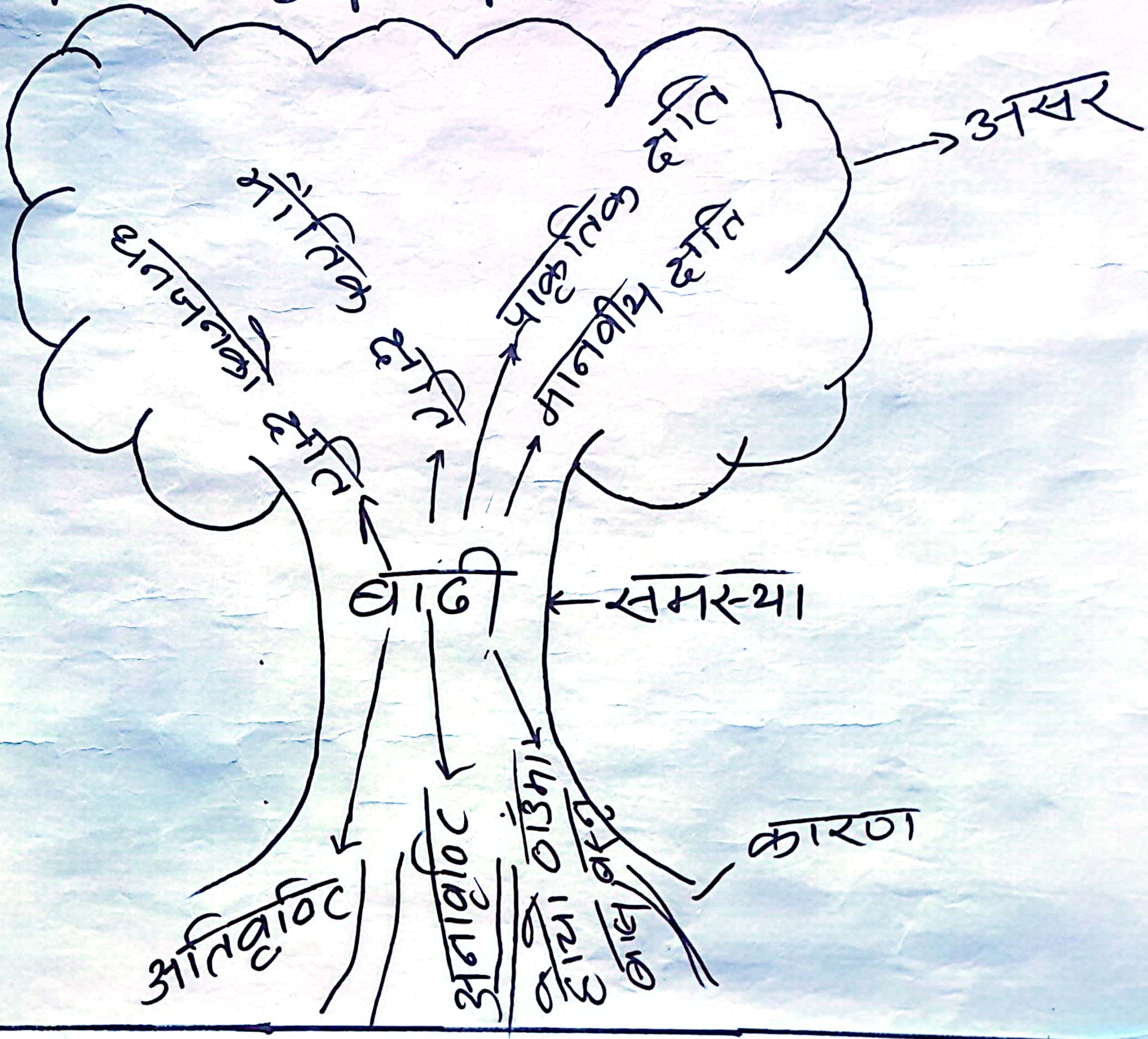

तुलनात्मक छलफल विधि

प्रकोप	बाढी	पहिरो	आगलागी	खडेरी
बाढी		ब		
पहिरो				
आगलागी				
खडेरी				

रोटी चित्र (venn-diagram)

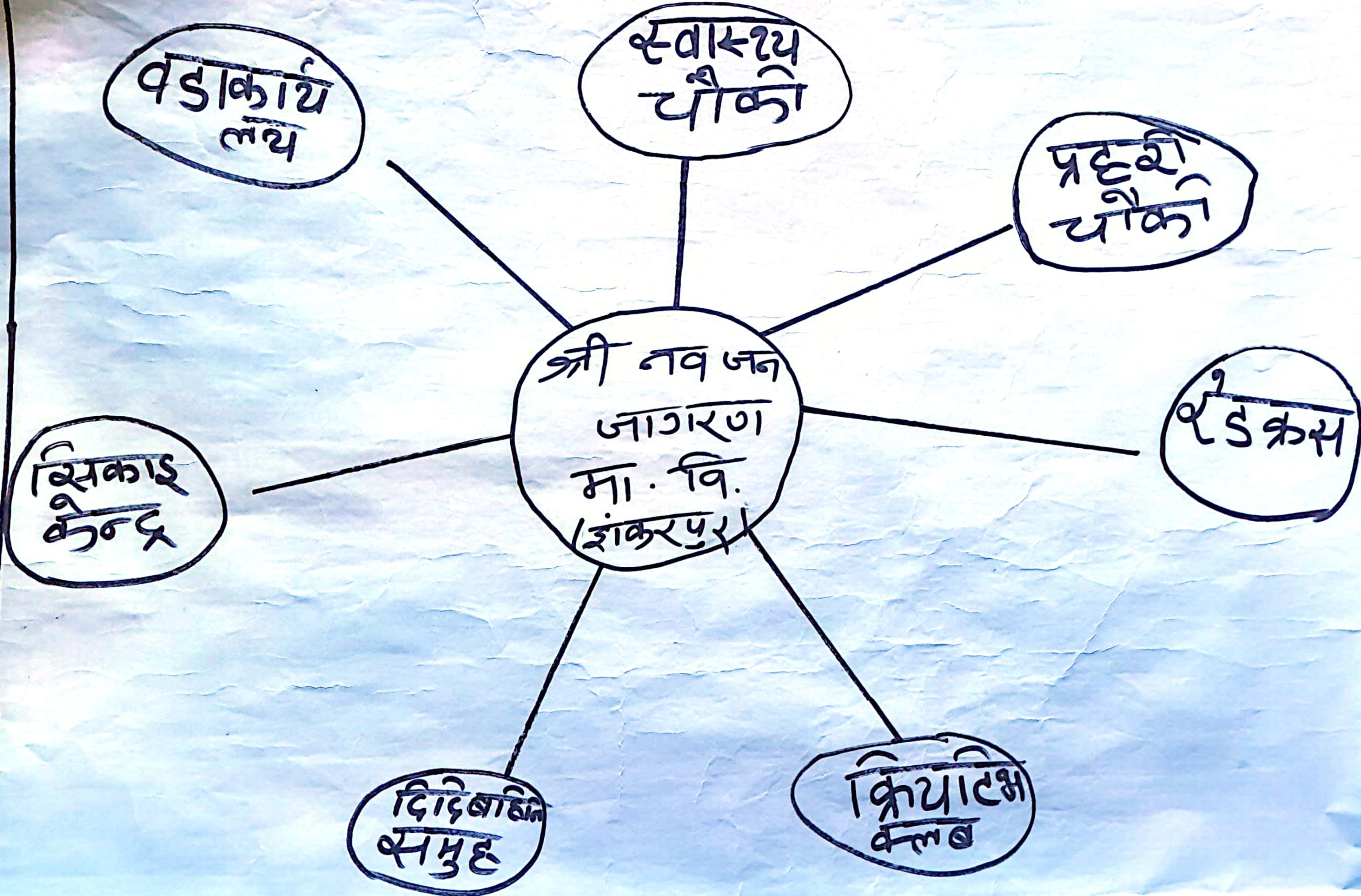

जलवायु परिवर्तन व्यवस्थापन

Adapation (अनुकूलन)

Mitrigation (न्युनिकरण)

जलवायु परिवर्तनका असरहरु :-

- अनावृष्टि, अतिवृष्टि, खण्डवृष्टि
- समुद्र सतह बढ्नु
- मौसम परिवर्तन हुनु.
- बोटविरुवाहरु नष्ट हुनु.

बागमती नगरपालिका वडा नं. ९

२०७२ वि.स

विपत

↓

भुकम्प

* घर, बाटोलाई असर परेको,
* विद्युत पोललाई असर पारेको,
* मानिसको व्यापार सरिमा असर पारेको,।
* पुललाई असर पारेको

वि.स. २०८०

विपत

↓

तापक्रम

* तापक्रमको प्रकोपले मानिस र माल वस्तुलाई असर पारेको,
* जङ्गली जनावरको कारणले ३ घर भत्कायो र ज्यान समेत गुमाएको ।

वि.स. २०८१

विपत

↓

बाढी

* खोलाको बाढीले १ ~~जना~~ जनाको ज्यान समेत गुमायो ।

"विपद जोखिम व्यवस्थापन तथा जलवायु परिवर्तन न्युनिकरण"

विपद (Disaster)

प्रकोप (Hazard)

विपद जोखिम (Disaster Risk)

क्षमता (Capacity)

संकटासन्नता (Vulnerability)

सम्मुखता (Exposure)

बागमती नगरपालिका वाडा नं: १०

मिति :- २०७२ साल

प्रकोप - आगलागी

- ३० वटा घरहरू जलेको
- २० लाख जति रकम को वस्तुको क्षेति भएको
- मान्छेहरू घर विहिन भएको

मिति :- २०६६

प्रकोप :- कोरोना भाइरस

खानका लागि ज्यालादारी गर्न समस्या

जनजिवन अस्तव्यस्त

मिती २०६६

प्रकोप :- चट्याङ

१ जनाको मृत्यु।

मिती :- २०७१

#४ घरमा पानि परेको र १ घर भत्केको

८२० कुखुराको बच्चा नष्ट

मिति २०२० सालको बाढी ले प्रकोप.

मान्छे मरेको छ[illegible] अन्न माल वस्तु भैं[illegible] गोरु बाख्रा

मिती :- २०६१ [illegible]

खाद्यान्न - १० लाख

गाई भैंसी - ६

बाख्रा - ६

मिती :- २०६५

हात्ति बाट २ जनाको मृत्यु और घर को क्षती

समुदायमा विपद जोखिम विश्लेषका विधिहरु

(Tools for Disaster Risk Analysis)

ऐतिहासिक समय रेखा विधि
प्रकोप नक्शांकन तुलनात्मक विधि
जोखिम ~~नक्सांक~~ नक्शाङ्कन
रोटी चित्र
प्रकोप पात्रो
वृक्ष विश्लेषण विधि

ऐतिहासिक समय रेखा विधि

मिति :- (वि.सं २०५०)

मिति :- २०६६

विपद #बाढी • घरका भित्ताहरु भत्तकेको • धनजनको क्षति • मानिसहरु मृत्यु भएको • आर्थिक अवस्था कमजोर भएको	विपद सडक दुर्घटना • दुई जनाको मृत्यु भएको • पसलको भित्ता भत्केको •

मिति

ऐतिहासिक समय रेखा बोध (तड्)
आधा (विपद)

क.ब.१. २०५०।४।५ गते – गौशाला बाढीबाट क्षति गएको विवरण
२६३ जनाको मृत्यु भएको

→ राती करिब १० बजे आएको बाढीबाट बालबच्चा, महिलाहरु बढी जोखिममा परे

→ ५।६ फिट सम्म बगेको पानी आएर घर गोठ क्षतिग्रस्त भई मृत्यु भएको

→ गाई, भैंसी, बाख्राहरु धेरै बगेका, कोही बेपत्ता भएको

→ घर सहित मानिसहरु कोहीको मृत्यु कोही बेपत्ता भएको

→ खान लाउन नपाई बेहाल भई कोही सुकुम्बासी, कोही रोडमा बसेका

→ सडक मार्गबाट कोही बच्यो कोही हेर्दा हेर्दै बगेर मृत्यु भएका।

→ सबैको आर्थिक क्षति किसिम लगाएको भएको

→ सामाजिक, आर्थिक क्षति एकदम डर लाग्दो हर्दहर्द बाढ बहानी देखिएको।

→ अहिले सम्झे गर्ने हो एकदम डर लाग्छ

२. २०७२।१।१२ गते ~~भूकम्प~~ भुइँचालो गएको

→ निकै अवस्थाको विपदहरु सृजना भएको। होच्दा खाइने गएको

– धेरै हल्लिदा मानिसहरुको अवस्था भई

– पक्का घर भत्किए, मन्दिर भत्किए, ल्हाङ्गा

– दिनमा गएको कारण सडक दुर्घटना भएको।

३. ~~कोरोना~~ २०७६।०७७ (२०१९) कोरोना भाइरस

– सबैमा सामाजिक संक्रमण तहस नहस भएको

– एक आपसमा मिल्न्यात्रा कायम रहन सकेन

– वडा ८ मा ३ जनाको मृत्यु भएको

– आर्थिक क्षति किसिमो बाहिर व्यापार गई हाल सम्म आएन जोगी।

प्रकोप पात्रो विधि

प्रकोपहरू		वैशाख	जेष्ठ	असार	साउन	भदौ	असोज	कात्तिक	मंसिर	पुष	माघ	फागुन	चैत्र
	पहिले												
	अहिले												
	पहिले												
	अहिले												
	पहिले												
	अहिले												
	पहिले												
	अहिले												
	पहिले												
	अहिले												

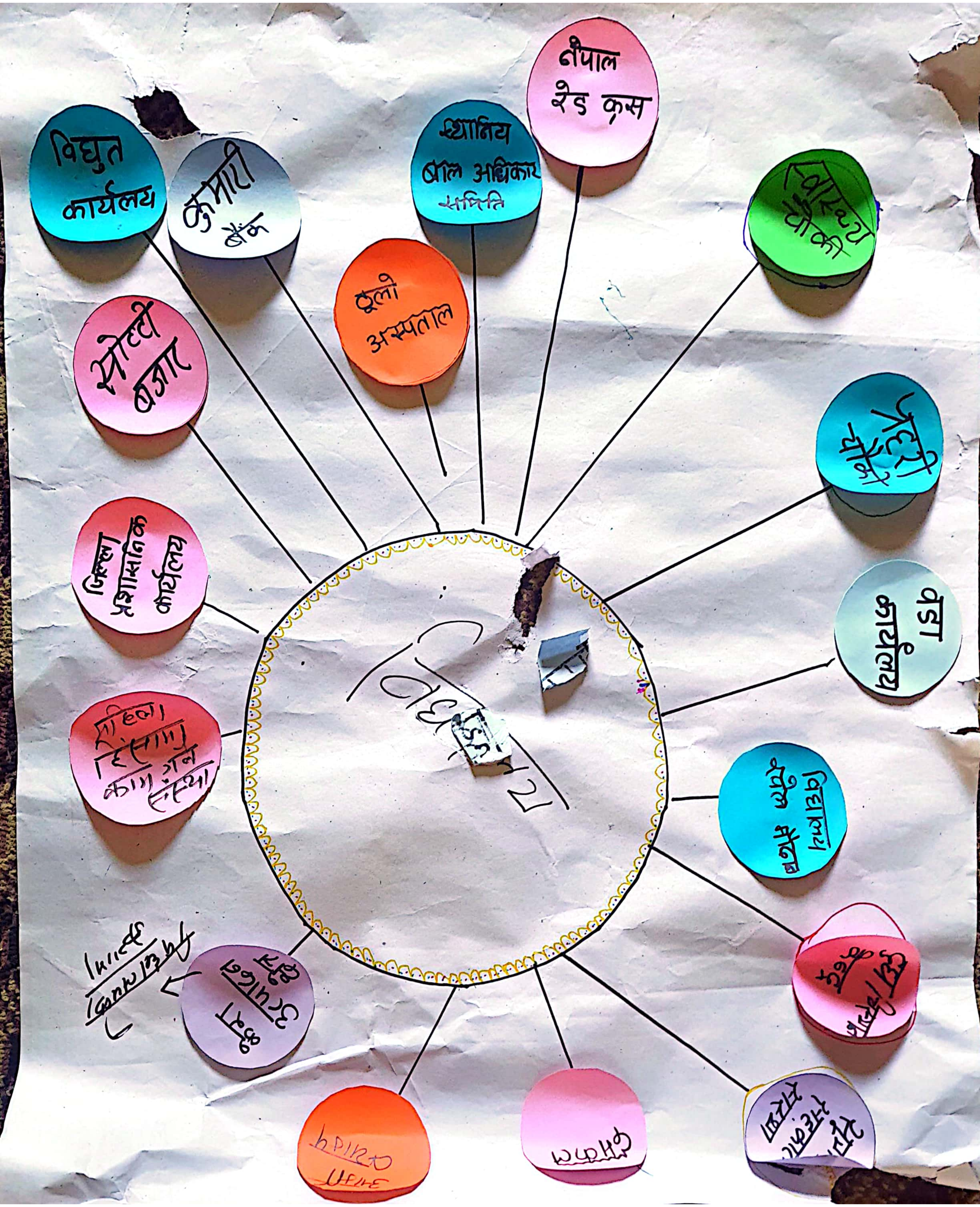

विघुत कार्यलय
कुमारी बैंक
स्थानिय बाल अधिकार समिति
नेपाल रेड क्रस
प्रहरी चौकी
वडा कार्यलय
जिल्ला प्रशासनिक कार्यलय

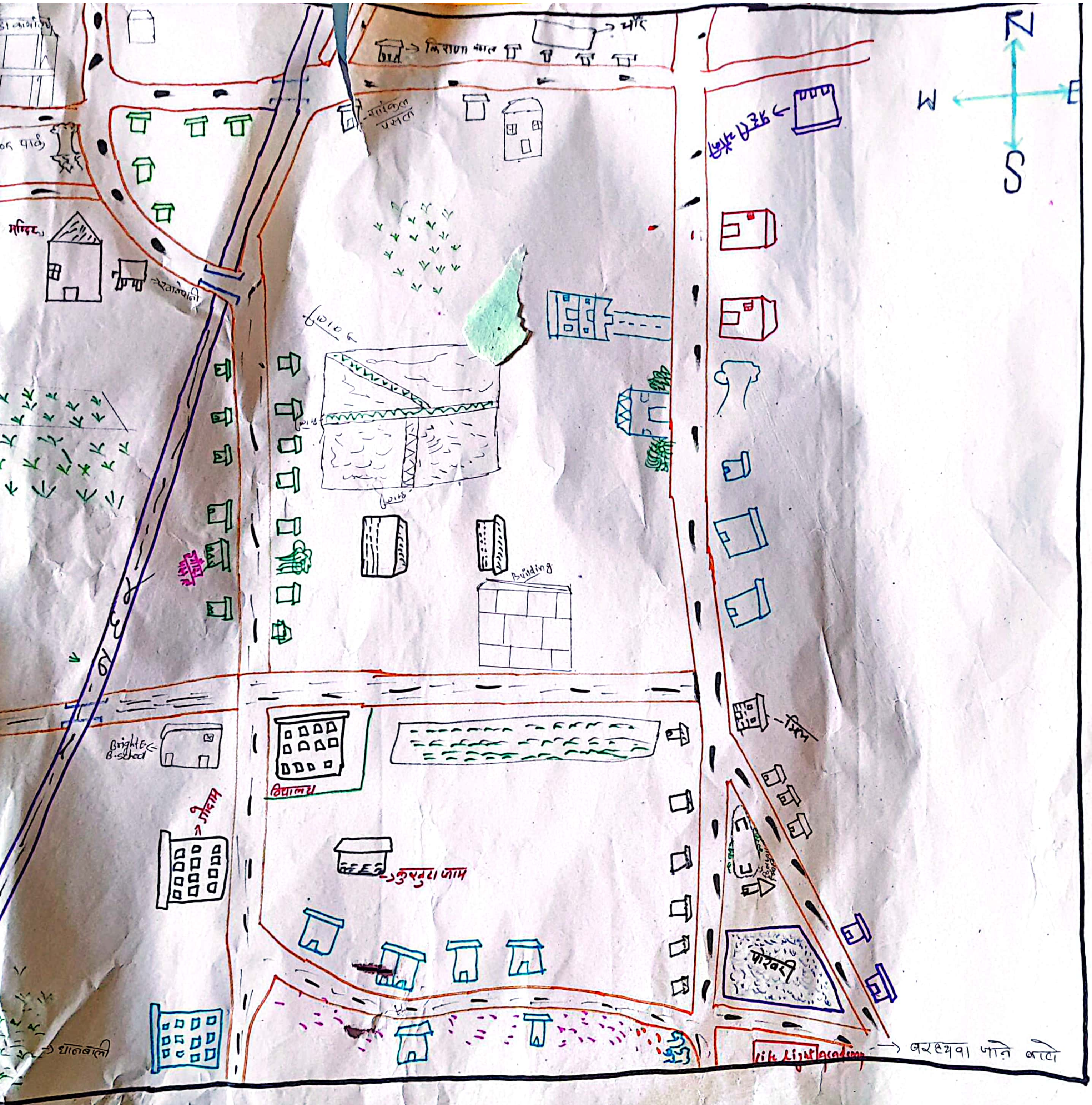
N
S
E
W
Building
Bright B-School
विद्यालय
मन्दिर
पोखरी

श्री जनता नमुना मा.वि सोल्टी, राजघाट, बाग्मति ५ सर्लाही

ऐतिहासिक समय रेखा

मिति ÷ २०७२

स्थान ÷ (श्री जनता मा.वि. सोल्टी बजार)

विपद ÷ भूकम्प

सामाजिक -

मानवीय - बालबालिकामा डर, त्रास, बढ्न गयो।

भौतिक - विद्यालयको भवन चर्कियो।

आर्थिक - २०,००० खर्च।

प्राकृतिक - विद्यालय भित्र रहेको एउटा वृक्ष लड्न गयो।

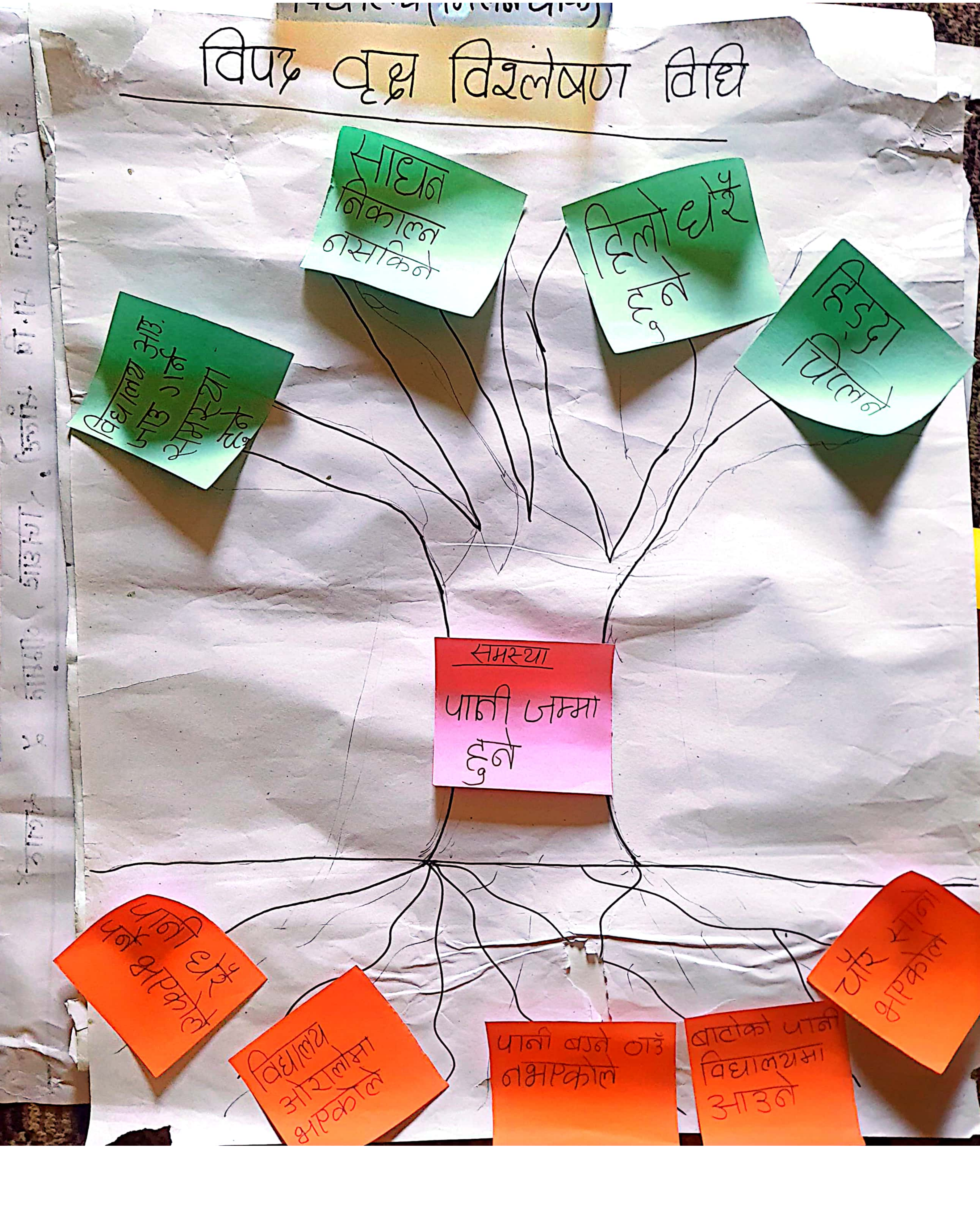
विपद् वृक्ष विश्लेषण विधि
साधन निकाल्न नसकिने
हिलो धेरै हुने
विद्यालय आउ- जान समस्या छ
समस्या
पानी जम्मा हुने
पानी धेरै पर्ने भएकोले
विद्यालय ओरालोमा भएकोले
पानी बग्ने ठाउँ नभएकोले
बाटोको पानी विद्यालयमा आउने
धेरै साना भएकोले

[illegible] तथ्य विश्लेषण विधि

मिति: 2081/06/21

GROUP - 2 तुलनात्मक जोडी छलफल विधि मिति: 2[illegible] ६।२९

प :	बाढी	पहिरो	आगलागि	खडेरी
1. बाढी	X	बाढी	बाढी	बाढी
2. पहिरो	बाढी	X	आगलागी	खडेरी
3. आगलागि	बाढी	आगलागी	X	आगलागी
४. खडेरी	बाढी	खडेरी	आगलागी	X
जम्मा	६ ■ सबैभन्दा बढी जोखिम बाढी रहेको हुदा बढी ध्यान यसमा दिनु पर्ने।	0	४	2

ऐतिहासिक समय रेखा विधि

मति

मिति २०६९ (मा. वि. धरहरा) वडा नं. २	मिति २०८० (मा. वि. धरहरा) वडा नं. २
सर्पदंश	विपद् सडक दुर्घटना
मानवीय – १ जना विद्यार्थी घाइते भएको।	मानवीय – १ जना विद्यार्थी घाइते भएको
भौतिक – ०	भौतिक – ०
आर्थिक – ०२० हजार जति खर्च भएको	आर्थिक – २० हजार जति खर्च भएको

वि

'प्रकोप पात्रो विश्लेषण विधि'

मिति: २०८१/०६/०

		वैशाख	जेठ	असार	साउन	भदौ	असोज	कार्तिक	मंसिर	पुष	माघ	फागुन	चैत
	प.			✓	✓	✓							
	अ.				✓	✓	✓						
	प.			✓	✓	✓							
रो	अ.			✓	✓	✓	✓						
	प.	✓	✓										✓
	अ.	✓	✓										✓
	प.	✓	✓	✓									
डेरी	अ.	✓	✓	✓									

स्वस्तिका जिम्बा
राहुल कुशवहा
अस्मिता आचार्य
आशिका ढकाल
दिव्या मोक्तान

मिति-२०५७ साल
स्थान-(मा. वि. धरहरा)

विपद

भिषण हुरी

भौतिक क्षति:- विद्यालयको भवनको जस्ता उडाएको

सामाजिक क्षति:- विद्यार्थीले लामो समय सम्म पढ्न नपाएको

आर्थिक क्षति :- १२०००/-

विद्यालयको नाम - श्री जनबाल कल्याण माध्यमिक विद्यालय
विद्यार्थी समूह

* ऐतिहासिक समय रेखा *

मिति - २०८० साल
↓ स्थान - (मा. वि. धरहरा)

विपद्

↓ रुपान्तरित विकृति
↓ (Conversion disorder)

सामाजिक क्षति - डर त्रास हरेक व्यक्तिमा भएको, भूतप्रेत मा विश्वास गरि पूजा पाठ गर्ने, धामि, झाक्री लगाउने अनुरोध गरेको साथै करिब एक हप्ता विद्यालय बिदा भएको ।

मानवीय क्षति - करिब ६० जना हराहारिमा बिरामी भएको ।

आर्थिक क्षति - २००० /-

विद्यालयको नाम - श्री जनबाल कल्याण माध्यमिक विद्यालय, २ धरहरा
विद्यार्थी समूह

प्रकोप नक्साङ्कन तुलनात्मक विधि :

मिति : २०८१/०८

स्थान : तराई क्षेत्र

	बाढी	आगलागी	खडेरी	हावाहुरी
	X	बाढी	बाढी	हावाहुरी
...गी	बाढी	X	आगलागी	हावाहुरी
...ी	बाढी	आगलागी	X	हावाहुरी
...	हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी	X
	४	२	०	६

नक्साङ्कनले तुलनात्मक विधि हेर्दा सबै भन्दा ...ोखिम पूर्ण प्रकोप तराई क्षेत्रको [redacted] हावाहुरी देखियो, त्यस ...ाढी र आगलागी देखियो।

धन्यवाद

आज मिति २०८१साल असोज २०-२२ गतेसम्म बागमती नगरपालिका र युनिसेफ नेपालको सह-कार्यमा बाल क्लबका पदाधिकारीहरुका लागि विपद जोखिम न्युनिकरण, प्रकोप, संकटासन्नता तथा क्षमता मुल्याङ्कन सम्बन्धि ३ दिने तालिम कार्यक्रम नगर प्रमुख श्री कृष्ण कुमार लामाको अध्यक्षतामा तपसिल बमोजिमको उपस्थितिमा सम्पन्न गरियो ।

उपस्थिति

क्र.स	नाम	पद	ठेगाना	पहिलो दिन हस्ताक्षर २०८१।६।२०	दोस्रो २०८१।६।२१	तेस्रो २०८१।६।२२
१.	कृष्ण कुमार लामा	न. नगर प्रमुख	बागमती-४	[signature]	[signature]	[signature]
२.	मि. [illegible]	[illegible]	"	[signature]	[signature]	[signature]
३.	सर्मिला स्थोली			[signature]	[signature]	[signature]
४	रमा पौडेल	पुराध्यक्ष	लालबन्दी-	[signature]	[signature]	[signature]
५.	सुरज राँतियार	सुचना प्र.अ	बागमती	[signature]	[signature]	
६.	कृष्णानन्दन साह	सदस्य	मा.वि घरहरा	[signature]	[signature]	[signature]
७	विवेक महतो	बालक्लब सदस्य	मा.वि. घरहरा	Bibek	Bibek	Bibek
८	गोकुल खड्का	बालक्लब	मा.वि. सोलटी	[signature]	[signature]	[signature]
९.	संजय साह	बा. सदस्य	मा.वि. सोरटी	Sanjay	Sanjay	Sanjay
१०.	नमिता मुखिया	ब. सदस्य	मा.वि. सोल्टी	Namita	Namita	Namita

आज मिति २०८१।०३।१४ गतेका दिन बागमती नगरपालिका सभाहलमा स्थानीय विपद तथा जलवायु उत्थानशील योजना र विपद पूर्व तयारी तथा विपद प्रतिकार्य योजना प्रमाणिकरण सम्बन्धि को कार्यक्रम कार्यवाहक नगरप्रमुख श्री कृष्ण कुमार लामा ज्यूको अध्यक्षतामा तपशिल बमोजिमको उपस्थितिमा सम्पन्न गरियो ।

तपशिल

क्र.स	नाम	पद	ठेगाना	हस्ताक्षर
१)	गोविन्दा सिं पारख्रान	वडा अध्यक्ष	बा.न.पा. १	
२)	ईश्वर ब० कार्की	वडा अध्यक्ष	" " ८	
३)	दिपक भुजेल	वडा सदस्य	बा.न.पा. १	
४)	भैरव बहादुर लामिछाने	" "	"	
५)	चित्र कार्की			
६)	प्रिती पौडेल	वडा सदस्य	बा.न.पा. ६	
७)	रुपा बैम्जन	कार्यपालिका	बा.न.पा. ३	
८)	ऐन बहादुर बल	वडा अध्यक्ष	बा.न.पा. २	
९)	राज कुमार विश्वकर्मा	का.पा. सदस्य	बा.न.पा. ४	
१०)	भेषराज भट्टराई		बा.न.पा. १२	
११)	सीता कुमारी थापा	का.पा. सदस्य	बा.न.पा. १	
१२)	राम प्रबल महतो	कार्यपालिका सदस्य	बा.न.पा.-१०	